

Sayı 6 | 2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

YASAMA BÜLTENİ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Yıllık Bilgi Derleme

YASAMA BÜLTENİ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Yasama Bülteni

Yayına Hazırlayan

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Araştırma ve İnceleme Bürosu

**Yasama Bülteni, Türkiye Büyük Millet Meclisi
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı yayınıdır.
Yılda bir yayımlanır.**

Yasama Bülteni, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı yayınıdır.
Yılda bir yayımlanır.

Yasama Bülteni, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki yasama ve denetim uygulamalarını izlemeyi ve bu alanda bilgi birikimi oluşturmayı amaçlar. Bültende, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'ndaki usul tartışmaları ile Başkanlık tutumları-içtihatları, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığınca yasama uzmanları marifetiyle hazırlanan inceleme yazıları (bilgi derlemeleri, araştırmalar, istatistikler, bilgi notları), yasama alanını ilgilendiren haberler ve söyleşiler yer alır.

Yasama Bülteni'nde yer alan yazılarda ifade edilen görüşler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının resmî görüşü olarak değerlendirilemez ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığını bağlamaz. Yazılar, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosunun ön incelemesi, en az başkan yardımcısı düzeyinde bir yöneticinin onayı ve Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının oluru ile yayımlanır.

Yönetim Yeri

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Ana Bina 1. Kat Bakanlıklar – 06543 – ANKARA
Tel: (312) 420 67 97

Yayın No: TBMM 2022/1-KKB/1

TBMM Basımevi
Baskı Adedi: 200

Ankara
2022

İÇİNDEKİLER

Mutabakat Metinleri

1_10

1998 Mutabakatı.....	3
2011 Mutabakatı.....	4
2016-TBMM Başkanvekillerinin Uygulamalarında Birlik Sağlanmasına Yönelik Karar.....	6
2016-Siyasi Parti Grup Başkanvekilleri Mutabakat Metni	8

Ortak Bildiriler

11_18

2021 Yılı TBMM Ortak Bildiri ve Ortak Açıklamaları Listesi	13
Ortak Bildiri ve Açıklama Metinleri.....	14

Usul Tartışmaları, Tutumlar ve İçtihatlar Sicili

19_52

Genel Kuruldaki Başkanlık Tutumları Listesi.....	21
Genel Kuruldaki Başkanlık Tutumları.....	23

Kanun ve Karar Sicili

53_88

Kanun Sicili.....	55
2021 Yılında Kabul Edilen Kanunlara İlişkin İstatistiksel Veriler.....	57
2021 Yılı TBMM Kararları.....	85

Bilgi Notları

89_125

Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanların Andıçme Zamanı	91
TBMM İçtüzüğü'nün 13. Maddesi Kapsamındaki Başkanlık Divanı Kararlarının Genel Kurulda Görüşülme Usulü	95
Resmî Tatiller ve TBMM Genel Kurulu Çalışmaları (İçtüzük Md. 54).....	97
Yasama Yılı Açılış Birleşimlerinde Cumhurbaşkanı'nın Konuşması Üzerine	100
TBMM Eski Üyeleri ve Tanıtıcı Belgeler	102
Türkiye Büyük Millet Meclisinde Mutabakat Metinlerinin Statüsü ve Bağlayıcılığı	109
TBMM Logosunun Amacı Dışında Kullanılması.....	113
Genel Kurul Salonunda Tadilat/Elektronik Cihazdan Yararlanamama Durumu Uygulamaları (Tarihsel Uygulamalar İşığında Yoklama ve Açık Oylama Usulü)	122

Yasama Verileri ve İstatistikler

127_170

2021 Yılı Yasama ve Denetim Verileri	129
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığına İlişkin Veriler ve Başkanlığın Başlıca Faaliyetleri.....	148
Yasama Dönemleri İtibarıyla Kanun Teklifi İadeleri	150
Kanun Teklifi Taslağı Taleplerine İlişkin Veriler	150
27. Dönem Kanun Teklifi Taleplerinin Parti Gruplarına Göre Dağılımı	151
27. Dönem 5. Yasama Yılı Kanun Teklifi Taleplerinin Parti Gruplarına Göre Dağılımı.....	151
Yasama Dönemlerine Göre Denetim Önergeleri Sayıları	152
27. Yasama Dönemi 1, 2, 3, 4 ve 5. Yasama Yıllarında İşleme Alınan Denetim Önergeleri.....	152
27. Yasama Dönemi Yazılı Soru, Meclis Araştırması ve Genel Görüşme Önergelerinin Yasama Yıllarına Göre Dağılımları	154
2021 Yılı Disiplin Cezası Uygulamaları	156
2021 Yılında Yürütme Adına Genel Kurul'da Yapılan Konuşmalar	157

2021 Yılında TBMM Başkanlığına Sunulan Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılmasına İlişkin Dosyalar	158
2021 Yılında Boşalan Üyelikler	170

MUTABAKAT METİNLERİ

5.10.1998 TARİHİNDE T.B.M.M. BAŞKANI BAŞKANLIĞINDA
BAŞKANVEKİLLERİ İLE YAPILAN TOPLANTIDA, YENİ GENEL
KURUL SALONUNDA ELEKTRONİK SİSTEMLE YAPILACAK
ÇALIŞMALARA İLİŞKİN TESPİT VE MUTABAKATLAR

- 1.- İlk haftalarda, açılış yoklaması için 10 dakika, istem üzerine yapılacak yoklamalar için 5 dakika süre verilecek.
- 2.- Yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamaması halinde verilecek ara için mevcut uygulamaya devam edilecek (Gruplara da sorarak 1 saat içinde olmak kaydıyla başkanların takdirinde olacak).
- 3.- Oylamalarda 5 dakika süre verilecek.
- 4.- Yoklama süresince ve toplantı yeter sayısı bulunamadığı hallerde yoklama pusulası verilmeyecek ve verilen pusulalar kabul edilmeyecek.
- 5.- Toplantı yeter sayısı sağlanıp görüşmelere başlandıktan sonra gelen yoklama pusulaları kabul edilecek.
- 6.- Oylama işlemi bittikten sonra oy kullanmak isteyen üyelerin oyları kabul edilmeyecek.
- 7.- İstem üzerine kısa aralıklarla yoklama yapılıp yapılmama hususu (hakkın suiistimaline mahal vermemek kaydıyla) Başkanların takdirinde olacak.
- 8.- İşaretle oylama, ihtilaflı (Başkan ve Katip üyeler arasında) ve itirazlı haller ile karar yeter sayısının arandığı durumlarda elektronik sistemle, diğer hallerde ise üyelerin el kaldırması suretiyle yapılacaktır.
- 9.- Yoklama ve açık oylamalarda süresi içinde sisteme giremediğini yine süresi içinde ifade eden üyelerin talepleri, mükerrerliği kontrol edilmek kaydıyla dikkate alınacak; kontrolü mümkün olmayan işaret ve gizli oylamalarda dikkate alınmayacak.
- 10.- Karar yeter sayısının bulunamaması halinde en fazla 3 defa ve Başkanların takdirinde makul sürelerle ara verilecek.
- 11.- Karar yeter sayısı istendiğinde toplantı yeter sayısı ne olursa olsun sadece karar yeter sayısına bakılacaktır.

**14 KASIM 2011 TARİHİNDE GRUP BAŞKANVEKİLLERİ İLE YAPILAN
TOPLANTIDA MUTABIK KALINAN HUSUSLARA İLİŞKİN NOTLAR**

- Danışma Kurulu toplantı saati belli olduğunda, resmi yazıdan önce bu saat hemen Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü tarafından telefonla gruplara bildirilecek ve hangi saatte kiminle görüşüldüğünün kaydı tutulacaktır.
- Danışma Kurulu için Meclis Başkanının imzasıyla gruplara yazı gönderildikten sonra başka bir gruptan Danışma Kurulu için istem gelirse, yeni bir yazıya gerek kalmadan bu istemin fotokopisi Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü tarafından imza karşılığı diğer gruplara dağıtılacaktır.
- Danışma Kurulu için çağrı mümkün olduğunca erken yapılacaktır. Genel Kurulun başlamasına yarım saat veya daha az bir süre kala gruplar tarafından Danışma Kurulu çağrısı yapılmayacaktır.
- Siyasi parti grup önerilerinde ilk söz hakkı lehte öneri sahibi grubun başkanvekilinin işaret ettiği milletvekiline aittir. Kalan lehte ve aleyhte söz talepleri uzlaşma olmaması halinde kura çekilerek belirlenecektir.
- Danışma Kurulu ve grup önerileri üzerinde söz sırası lehte, aleyhte, lehte ve aleyhte şeklinde verilecektir.
- Danışma Kurulu veya grup önerisiyle gündemdeki tasarı veya tekliflerinin sıralaması belirlenirken yarım kalan işlerin önüne iş alınabilecektir.
- Gündem dışı konuşmanın ardından konunun niteliğine göre, örneğin bir ilin sorunları hakkında konuşulmuşsa o ilin diğer milletvekillerine veya genel bir sorun hakkında konuşulmuşsa grup başkanvekillerine veya her gruptan birer milletvekiline İttüzüğün 60 ncı maddesine göre yerinden kısa söz verilebilir.
- Başkanvekillerinin gündem dışı konuşmaları verirken haftalık dağılımda AK Parti 3, CHP 3, MHP 2 ve BDP 1 söz hakkı şeklinde dağılım yapması uygun olacaktır.
- Genel Kurula ürün veya eşya getirilmeyecektir.
- Yoklama ve oylamalar için verilen süre bittikten sonra kesinlikle pusula kabul edilmeyecektir. Elektronik cihaza girenlerin yeterli sayıya ulaşmadığı yoklama ve oylamalarda pusula gönderen milletvekillerinin isimleri okunarak Genel Kurulda olup olmadıkları tespit edilecektir. Ancak Başkanvekili oylama veya yoklama bitmeden pusula gönderen milletvekillerinin Genel Kuruldan ayrılmamaları konusunda gerekli uyarı yapılacaktır.

- Bütçenin ilk ve son günkü konuşmaları ile Genel Başkanların konuşmaları hariç hatiplere ek süre verilmeyecektir.
- Konuşmacılar g r    len konudan ayrılmaları halinde Başkanvekili tarafından konuya gelmeye davet edilecektir. Bu konuda mümkün olduğunca disiplin hükümlerine başvurmadan çözüm aranacaktır.
- Lehte söz alıp aleyhte veya aleyhte söz alıp lehte konuşma yapan hatipler Başkanvekili tarafından uyarılacaktır.
- Tasarı veya teklife yeni bir geçici madde ilavesini öngören değişiklik  nergeleri için, yeni madde ihdasında olduğu gibi komisyonun salt çoğunluğu aranacaktır.
- Kapalı oturum  nergelerinin gerekçesini açıklamak için hükümet, siyasi parti grupları veya istem sahibi bir milletvekiline 5 dakika süre verilecektir.
- **Ayrıca**
 -   Kulislere ziyaretçi alınmayacaktır. Ancak grup personeli ile danışmanlar kulislere kısa süreli olarak girebilecektir.
 -   Kapalı otoparkta her milletvekilinin sadece bir aracını park etmesi için gruplara yazı yazılacaktır.
 -   Milletvekilleri ile birlikte gelen misafirler girişte kimlik karşılığı giriş kartı alacaklardır.
 -   TBMM güvenlik personeli ve korumalar milletvekillerine daha saygılı davranmaları konusunda uyarılacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

95. yıl

**TBMM BAŞKANVEKİLLERİNİN UYGULAMALARINDA BİRLİK SAĞLANMASINA
YÖNELİK**

KARAR

7 Nisan 2016 Perşembe günü, TBMM Başkanlık Divanı Toplantı Salonu'nda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Meclis başkanvekillerinin katılımı ile gerçekleştirilen toplantıda aşağıda 11 madde halinde belirtilen hususlarda mutabakat sağlanmıştır.

İsmail KAHRAMAN

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

Ayşe Nur BAHÇEKAPILI
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ahmet AYDIN
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Mehmet Akif HAMZAÇEBİ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Pervin BULDAN
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

1- Gündem dışı konuşmalardan sonra kısa söz taleplerinin sayısal sınırlandırılması.

Gündeme geçmeden önce Grup başkanvekillerine 2+1'er dakika ve gündeme geçildikten sonra 1'er dakika söz verilebilecektir.

Gündem dışı konuşmaların ardından İçtüzüğü'nün 60'ıncı maddesine göre yerinden birer dakika ile sınırlı olacak şekilde 15 milletvekiline söz verilebilecektir.

2- İşaretle oylamalarda pusula kabul edilmemesi.

Yoklama ve açık oylamalarda süresi içinde sisteme giremeyen, yine süresi içinde bunu ifade eden üyelerin talepleri, mükerrerliği kontrol edilmek kaydıyla dikkate alınacaktır. Kontrolü mümkün olmadığı için, işaretle oylamalarda pusulalar dikkate alınmayacaktır. Ayrıkça olarak, elektronik cihazla oy kullanması fiziksel engeli sebebiyle mümkün olmayan milletvekillerinin pusulaları kabul edilip işleme alınacaktır.

3- İşaretle oylamada usul ile elektronik cihazla oylamada talep olmaması hâlinde karar yeter sayısının aranmaması.

İşaretle oylamalar önce el kaldırmak suretiyle yapılacaktır. Divan üyeleri arasında anlaşmazlık olması durumunda oylama, elektronik cihazla tekrarlanacak; elektronik cihazla oylamada ayrıca istenilmemişse karar yeter sayısı aranmayacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

95.yıl

4- Bakanların oy kullanmasına ilişkin genel vekâletin geçerliliği ile bir bakanın birden fazla bakana vekâleten oy kullanamaması.

Gizli oylama dâhil, bakanların vekâletle oy kullanmasında, genel vekâletlerin bulunması durumunda ayrıca belli bir oylama için özel bir vekâlet aranmayacak; sadece bir bakanın birden fazla bakana vekâleten oy kullanmaması hususu gözetilecektir.

5-Birleşimi yöneten Başkanın yoklamada sayılması

Birleşimi yöneten Başkan yoklamalarda var sayılacaktır.

6- Kabul edilmeyen kapalı oturum önergesinin tutanak özetinin okunmaması ve kapalı oturumdan çıkma usulü.

Kapalı oturum önergesi kabul edilmezse, tutanak özetlerinin okutulması için yeni bir kapalı oturum yapılmaz ve bu özetler okutulmaz.

Başkanın açık oturuma geçilmesi teklifinin Genel Kurulca reddedilmesi durumunda; İçtüzüğün 70'inci maddesinde kapalı oturuma geçme önergesi vermeye yetkili olan kişiler, açık oturuma geçme önergesi verebilirler (Başbakan, bir bakan, bir siyasî parti grubu veya yirmi milletvekili).

7- Kanun tekliflerinin havalesine itiraz edilememesi.

İçtüzüğün 73'üncü maddesi sadece kanun tasarıları için getirilmiş olduğundan, kanun tekliflerinin havalesine yapılan itirazlar işleme alınmayacaktır.

8- Başkanlıkça karşılanmayacak usul tartışması talepleri.

İçtüzükte açıkça düzenlenmiş veya teamülü yerleşmiş hususlar ile gündem dışına çıkılmasını konu edinen veya başkanın tutumuna ilişkin olmayan usul tartışması talepleri, Başkanlıkça karşılanmayacaktır.

9-Lehte ve aleyhte konuşma süresi.

Lehte ve aleyhte sırasıyla ikişer milletvekiline üçer dakika söz verilecektir.

10- Değişiklik önergesi verme hakkının düzenlenmesi.

Kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi sırasında verilen değişiklik önergeleri; ilgili maddenin konusuyla örtüşmesi, madde sıralamasına uygun düşmesi hususlarında kanun sistematigi bakımından incelenecek, ancak uygun bulunması hâlinde işleme alınacaktır.

11- TBMM Başkanının Başkanlığında, TBMM Başkanvekilleri ile siyasi partileri temsilen grup başkanvekillerinin katılımıyla yeni bir toplantı yapılarak,

- -gündem öncesinde grup başkanvekillerinin söz alması,
- -kabul edilmeyen kapalı oturum önergesinin tutanak özetinin okunmaması,
- -Genel Kurula ürün veya eşya getirilmemesi,
- -gündem dışı konuşmaların parti gruplarına göre dağılımı,
- -Genel Kurulda sataşmadan dolayı söz istemleri,
- -Genel Kurulda konuşma üslubu ile ilgili sorunlar,

Konularının görüşülmesi ve bir uygulama birliği sağlanması amacıyla TBMM Başkanınca uygun görülen bir tarihte çağrı yapılacaktır.

MUTABAKAT METNİ

31 Mart 2016 Perşembe günü, TBMM Başkanlık Divanı Toplantı Salonu'nda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve siyasi parti gruplarını temsilen birer grup başkanvekilinin katılımı ile gerçekleştirilen toplantıda aşağıdaki hususlarda mutabakat sağlanmıştır.

İsmail KAHRAMAN
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

Mehmet Naci BOSTANCI
Adalet ve Kalkınma Partisi
Grup Başkanvekili

Levent GÖK
Cumhuriyet Halk Partisi
Grup Başkanvekili

İdris BALUKEN
Halkların Demokratik Partisi
Grup Başkanvekili

Erkan AKÇAY
Milliyetçi Hareket Partisi
Grup Başkanvekili

1- Danışma Kurulu toplantı saati belli olduğunda, resmî yazıdan önce bu saat hemen Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı tarafından telefonla gruplara bildirilecek ve hangi saatte kiminle görüşüldüğünün kaydı tutulacaktır.

2- Danışma Kurulu için Meclis Başkanının imzasıyla gruplara yazı gönderildikten sonra başka bir gruptan Danışma Kurulu için istem gelirse, yeni bir yazıya gerek kalmadan bu istemin fotokopisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı tarafından imza karşılığı diğer gruplara dağıtılacaktır.

3- Danışma Kurulu için çağrı mümkün olduğunca erken yapılacaktır. Genel Kurulun başlamasına iki saatten az bir süre kala gruplar tarafından Danışma Kurulu çağrısı yapılmayacaktır.

4- Siyasi parti grup önerilerinde ilk söz hakkı, lehte öneri sahibi grubun grup başkanvekiline veya onun işaret ettiği milletvekiline aittir. Kalan lehte ve aleyhte söz talepleri uzlaşma olmaması hâlinde kura çekilerek belirlenecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

95. yıl

5- Danışma Kurulu ve grup önerileri üzerinde söz sırası lehte, aleyhte, lehte ve aleyhte şeklinde verilecektir.

6- Danışma Kurulu veya grup önerisiyle gündemdeki tasarı veya tekliflerin sıralaması belirlenirken yarım kalan işlerin önüne iş alınabilecektir.

7- Grup başkanvekillerinin söz talepleri hariç olmak üzere, gündem dışı konuşmaların ardından İttüdüğün 60'ıncı maddesine göre yerinden bir dakika ile sınırlı olacak şekilde kaç milletvekiline söz verileceği TBMM Başkanı'nın TBMM Başkanvekilleri ile gerçekleştireceği görüşmede belirlenecektir.

8- TBMM Başkanvekilleri gündem dışı konuşmaları verirken haftalık dağılımda AK Parti'ye 3, CHP'ye 3, HDP'ye 2 ve MHP'ye 1 söz hakkı tanınacak şekilde dağılım yapmaları uygun olacaktır.

9- Genel Kurula ürün veya eşya getirilmeyecektir.

10- Yoklama ve oylamalar için verilen süre bittikten sonra kesinlikle pusula kabul edilmeyecektir. Elektronik cihaza girenlerin yeterli sayıya ulaşmadığı yoklama ve oylamalarda pusula gönderen milletvekillerinin isimleri okunarak Genel Kurulda olup olmadıkları tespit edilecektir. Ancak Başkanvekili, oylama veya yoklama bitmeden pusula gönderen milletvekillerinin Genel Kuruldan ayrılmamaları konusunda gerekli uyarı yapacaktır.

11- Bütçenin ilk ve son günkü konuşmaları ile Genel Başkanların konuşmaları hariç hatiplere ek süre verilmeyecektir.

12- Konuşmacılar, görüşülen konudan ayrılmaları hâlinde, Başkanvekili tarafından konuya gelmeye davet edilecektir. Bu konuda mümkün olduğunca disiplin hükümlerine başvurmadan çözüm aranacaktır.

13- Lehte söz alıp aleyhte veya aleyhte söz alıp lehte konuşma yapan hatipler Başkanvekili tarafından uyarılacaktır.

14- Tasarı veya teklife yeni bir geçici madde eklenmesini öngören değişiklik önermeleri için, yeni madde ihdasında olduğu gibi komisyonun salt çoğunluğu aranacaktır.

15- Kapalı oturum önergesinin gerekçesini açıklamak için hükümet, siyasi parti grupları veya istem sahibi bir milletvekiline 5 dakika süre verilecektir.

16- Kulislere ziyaretçi alınmayacaktır. Ancak grup personeli ile danışmanlar kulislere kısa süreli olarak girebilecektir.

17- Milletvekilleri ile birlikte gelen misafirler, girişte kimlik karşılığı giriş kartı alacaklardır.

18- TBMM güvenlik personeli ve korumalar milletvekillerine daha saygılı davranmaları konusunda uyarılacaktır.

ORTAK BİLDİRİLER

2021 YILI TBMM ORTAK BİLDİRİ VE ORTAK AÇIKLAMALARI		
Sıra No.	Tarih	Konu ve Açıklamalar
1	27.04.2021	*ABD Başkanı Joe Biden'ın 24 Nisan 2021 tarihinde 1915 Olaylarına ilişkin yaptığı açıklamasının kınanması, reddedilmesi ve yok hükmünde sayılmasına dair Başkanlık tezkeresi *TBMM Başkanı Mustafa ŞENTOP imzalı Başkanlık tezkeresi gündemin "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" kısmında okundu, işaretle oylandı ve kabul edilerek Meclis Kararı oldu. * ABD Başkanı Joe Biden'ın 24 Nisan 2021 Tarihli Açıklamasının Kınanması, Reddedilmesi ve Yok Hükmünde Sayılmasına Dair Karar – Karar No. 1283) * Karar, Resmî Gazetede yayınlandı. (RG, Sayı: 31468, Tarih: 28.04.2021).
2	10.05.2021	*Siyasi Parti Gruplarının İsrail'in Mescid-i Aksa Saldırılarını Kınayan Ortak Bildirisi *Tüm siyasi parti grupları bildiriye katıldı. Bildiri ayrıca Meclis Başkanı'nca da imzalandı. *Ortak bildiri metni, birleşim olmayan bir günde (pazartesi) imzalandı (Aynı hafta içinde, Bildiri'nin imzalanma gününü izleyen birleşim günleri için çalışmama kararı vardı). Genel Kurulda okunmadı.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

KABUL
8.78/27.04.2021

3/1622

Sayı : Z-43452547- 813292

27.04.2021

Konu : ABD Başkanı Joe Biden'ın 24 Nisan 2021 tarihli açıklamaları

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GENEL KURULUNA

ABD Başkanı Joe Biden'ın 24 Nisan 2021 tarihli açıklamasıyla 1915 Olaylarına ilişkin Ermeni lobilerinin iddialarını içeren tezleri sahiplenmesini, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak esefle ve şiddetle kınıyor, tarihin siyasî saiklerle tahrifinden başka anlam taşımayan bu temelsiz iftiraları en güçlü şekilde reddediyoruz. Tarihi konularda hüküm vermeye hukuken ve ahlaken yetkisi bulunmayan ABD Başkanı'nın yaptığı bu açıklama, nezdimizde yok hükmündedir.

Birinci Dünya Savaşı şartlarında yaşanan, Osmanlı Devleti'nin Türk ve Ermeni halkları için trajik sonuçlar doğuran olaylardan 106 yıl sonra böyle sorumsuz bir açıklamanın yapılmasının sebebi, değişen tarihi belgeler ya da uluslararası hukuk normları değil, bugünün küçük çıkar hesaplarında boğulmuş ABD Yönetimi'nin radikal Ermeni lobilerinin baskısına boyun eğmesidir. Tarihi gerçeklerle bağdaşmayan bu açıklama, halklar arasında yakınlaşmaya hiçbir katkı sağlamayan akıldışı ve sorumsuz bir adımdır.

Türkiye, 1915 Olaylarının bağımsız uzmanlar ve tarihçiler tarafından araştırılmasını savunmuş, bu amaçla 2005 yılında Ortak Tarih Komisyonu kurulmasını önermiş ve arşivlerini tüm dünyaya açmıştır. Türkiye'nin bu kadar açık, kendinden ve tarihinden emin, işbirliğinden yana ve bilimsel gerçeklerin ortaya çıkmasını arzulayan tavrının altında, 1915 Olaylarının gelişim sürecini ve sonuçlarını yakinen bilmesi, uzak ve yakın geçmişinde hiçbir zaman belli bir halka toptan düşmanlık yapmamış olmasının özgüveni vardır. Bu bağlamda, hiçbir politikacının ve hükümetin,

tarihinin araştırılmasından kaçınmayan, tam tersine 1915 Olaylarına ilişkin münferiden ya da birlikte yapılacak tüm araştırmaları destekleyen Türkiye'ye söyleyecek sözü olamaz.

“Soykırım”, kapsamı son derece belirli, kullanımı çok somut şartlara bağlanmış bir uluslararası hukuk kavramıdır. Açıkça tanımlanmış bir suçlamaya işaret eden bu kavramın tahakkuku, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinde belirtildiği üzere, yalnızca yetkili bir mahkeme tarafından hüküm altına alınabilir. 1915 Olaylarının hukuken soykırım olarak tanımlanabilmesi için gereken şartların hiçbirisi mevcut değildir. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2015 ve 2017 tarihli kararları da 1915 Olaylarına tarihi bir tartışmanın ötesinde bir anlam atfetmenin mümkün olmadığını açık ve net bir şekilde ortaya koymuştur. Kaldı ki, sıfatı ve makamı ne olursa olsun, bir siyasetçinin mahkemelerin yetkisinde olan bir hükmü vermeye kalkışması hukuken ve ahlaken büyük bir sorumsuzluk örneğidir.

Bölgemizde kalıcı ve sürdürülebilir barışın sağlanması, halkların refah ve emniyet içinde yaşaması için samimî gayret göstermek gerekirken, Başkan Biden'ın 1915 Olayları hakkında yaptığı açıklamanın halkları kutuplaştırmaktan, radikal-aşırı çevrelerin gündemini desteklemekten ve nefret söylemlerini cesaretlendirmekten başka bir amaca hizmet etmeyeceği açıktır.

Bu çerçevede, Başkan Joe Biden'ı, tarihî gerçeklerle bağdaşmayan, milletimizin vicdanını derinden yaralayan bu hatalı açıklamasını değiştirmeye, başta Türk ve Ermeni halkları olmak üzere bölge halkları için barış, istikrar ve güven içinde yaşama çabalarını desteklemeye ve ikili ilişkilerimiz üzerinde kaçınılmaz olarak olumsuz etkiler yapacak bu karardan geri dönmeye davet ediyoruz.

101'inci açılış yıldönümünü gururla idrâk etmekte olduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi, kimden ve nereden gelirse gelsin aziz milletimize ve ülkemize yönelik her türlü haksız söylem ve davranış karşısında milli onurumuzdan, bağımsızlığımızdan ve her safhasıyla iftihar ettiğimiz tarihimizden yana tavır almayı sarsılmaz bir azim ve kararlılıkla sürdürecektir.

ABD Başkanı Joe Biden'ın 24 Nisan 2021 tarihli açıklamasının kınanması, reddedilmesi ve yok hükmünde sayılmasına dair bu bildirinin oylanarak kabul edilmesi ve alınan kararın Resmî Gazete'de yayımlanması hususunu Genel Kurulun tasviplerine arz ederim.

Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

SIYASİ PARTİ GRUPLARININ İSRAİL'İN MESCİD-İ AKSA SALDIRILARINI KINAYAN ORTAK BİLDİRİSİ

10 Mayıs 2021

İsrail'in, Kudüs'te sivil ve savunmasız Filistin halkına yönelik uyguladığı şiddet, baskıcı politikaları ve ibadet özgürlüğünü engellemeye yönelik girişimleri, Ramazan Bayramı'nın hemen arifesinde vahim bir boyut kazanmıştır. Mukaddes mekân Mescid-i Aksa ve çevresinde, İsrail güvenlik güçleri tarafından gaz, plastik mermi ve ses bombalarıyla gerçekleştirilen menfur saldırılar, bebek ve çocuklar dâhil çok sayıda masum Filistinlinin yaralanmasına sebep olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bu zulmü ve hukuk tanımazlığı şiddetle kınıyoruz.

İsrail'in, yasadışı yerleşimciler lehine Kudüs'ün Şeyh Cerrah ve Silvan mahallelerindeki Filistinlilerin nesillerdir yaşadıkları evlerine el koyularak, zorla tahliye edilmelerine yönelik operasyonlarının hukuk dışı ve gayri insani olduğunun bir kere daha altını çiziyoruz. Birleşmiş Milletler'in (BM) uluslararası insancıl hukuk ve insan hakları hukuku çerçevesinde yıkım ve tahliyelerin durdurulması; mukaddes mekânların statükosunun korunması için İsrail'e yönelik çağrısına tam destek verdiğimiz ve bu çağrının arkasında bütün BM üyesi ülkelerin kararlılıkla durması gerektiğini belirtiyoruz.

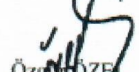
Ayrıca, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (UCM), 1967'den bu yana İsrail'in işgali altındaki Doğu Kudüs dâhil Filistin topraklarında yargı yetkisine sahip bulunduğu dair kararı, İsrail'in Filistin topraklarında işlemekte olduğu suçlardan dolayı hesap vermesinin ve söz konusu suçların sorumlularının tespit edilmesinin önünü açmıştır. Bu çerçevede, UCM'nin yaşanan olaylar ve insanlık suçları bakımından İsrail'e karşı net bir tavır alarak, görevini yerine getirmesini talep ediyor ve destekliyoruz.

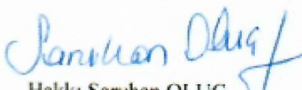
İsrail'in, Kudüs'e ilişkin BM Güvenlik Konseyi, BM Genel Kurulu kararları dâhil olmak üzere uluslararası hukuka aykırı uygulamalarına karşı uluslararası toplumun daha fazla vakit kaybetmeden etkili ve sonuç verici bir şekilde harekete geçmesi için bütün dünyaya çağrıda bulunuyoruz.

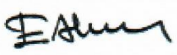
TBMM olarak Kudüs'ün ve Harem-i Şerif'in statüsünü aşındırmaya yönelik İsrail'in mütecaviz eylemlerine ve Filistin halkının meşru haklarını gasp etme girişimlerine karşı her zaman gerekli tepkiyi vermeye; Filistin davasını ve kardeş Filistin halkının özgürlük, adalet ve bağımsızlık mücadelesini savunmaya devam edeceğimizi en kuvvetli şekilde beyan ediyoruz.

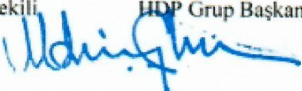

Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Mahir ÜNAL
AK PARTİ Grup Başkanvekili

Özgür ÖZEL
CHP Grup Başkanvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili

Erkan AKÇAY
MHP Grup Başkanvekili

D. Müsavat Dervişoğlu
İYİ Parti Grup Başkanvekili

Anayasa, kanunlar ve içtüzük metinlerinin yanı sıra parlamento teamülleri ve başkanlık tutumları/içtihatları, parlamento hukukunun temel kaynakları arasında yer almaktadır. Anayasa, kanun ve içtüzük hükümlerinin tutarlı bir yorumuna ulaşmak, parlamento teamüllerini kökleştirmek, Genel Kurul'da Başkanlık tutumlarına istikrar kazandırmak, ancak parlamento uygulamalarının titiz bir biçimde takip edilmesi ile olanaklıdır.

Usul Tartışmaları, Tutumlar ve İçtihatlar Sicili; parlamento usullerine ilişkin tartışmaları, yorumları, içtihatları ve uygulamaları, ilgili tutanaklar eşliğinde yıllara sâri şekilde izlemeyi amaçlamaktadır. Bu sicilin uzun vadede, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının temel bilgi havuzunu oluşturması ve parlamento hukukunun başlıca kaynakları arasında yer alması öngörülmektedir.

USUL TARTIŞMALARI, TUTUMLAR VE İÇTİHATLAR SİCİLİ

Mevzuat	Tarih	Dönem/Yıl (Birleşim)	Konu	Başkan/Başkanvekili	Sayfa
İçt. 1/4, 145/2	10 Şubat 2021	27/4 (45. B)	Açık Oylamanın İçtüzüğü'nün 145'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Kapsamında Oturumun Sonuna Bırakıldığı Belirtiltikten Sonra İzleyen Oturum Sonunda Yapılmasına Dair	Nimetullah ERDOĞMUŞ	23-25
İçt. 59	16 Şubat 2021	27/4 (47. B)	İçtüzüğü'nün 59'uncu Maddesinin İkinci Fıkrası (Yürütmenin Günden Dış Söz İstemi) Kapsamındaki Söz Sürelerinin Düzenlenmesi Usulüne Dair	Celal ADAN	26-27
İçt. 13, 76, 81, 141 7 Nisan 2016 tarihli Mutabakat Metni m.3	31 Mart 2021 1 Nisan 2021	27/4 (66. B) (67. B)	Kanun Teklifinin Maddelerine Geçilmesi Oylamasında Önemli Bir Yanlışlık Olduğu Tespitine Dayanan Başkanlık Divanı Kararına İlişkin Tezkerenin Gündeme Alınması ve Tezkerenin Kabulü Üzerine Oylamanın Yenilenmesi Hakkında	Haydar AKAR	28-32
İçt. 13, 76, 81, 141 7 Nisan 2016 tarihli Mutabakat Metni m.3	6 Nisan 2021	27/4 (68. B)	Kanun Teklifinin Maddelerine Geçilmesi Oylamasında Önemli Bir Yanlışlık Olduğu Tespitine Dayanan Başkanlık Divanı Kararına İlişkin Başkanlık Tezkeresinin Genel Kurul'da Kabul Edilmesi ile Gündeme Alınan Kanun Teklifinin, Söz Konusu Tezkereye Konu Oylamada Yanlışlık Olduğuna Yönelik İtirazların Ham Tutanakta Yer Almadığı Gerekeşiyle Gündeme Alınmaması İstemi Hakkında (Genel Kurulun Önceki Birleşiminde Oylama ile Sonuca Bağlanmış Usul Sorununun Başka Bir Gerekeç ile Yeniden Usul Görüşmesine Konu Edilmesi)	Nimetullah ERDOĞMUŞ	33-37
İçt. 19	2 Aralık 2021	27/5 (26. B)	Bir Siyasi Parti Grup Önerisinin Gerekeşini Açıklamak Üzere Söz Alacak Milletvekilinin Genel Kurulda Olmadığını Anlaşılması Üzerine Grup Önerisinin İşlem Sıraşının Değiştirilmesi Hakkında	Süreyya Sadi BİLGİÇ	38

Mevzuat	Tarih	Dönem/Yıl (Birleşim)	Konu	Başkan/Başkanvekili	Sayfa
Any m.83 İç m 161, 163	8 Aralık 2021	27/5 (30. B)	Hatib(ler)in Kullandığı İfadenin Anayasa'nın 83/1'inci Maddesi Kapsamında Alınan Kararla Meclis Dışında Tekrarlanması Durumunda Yasama Sorumsuzluğu Kapsamında Değerlendirilemeyeceğine ve Disiplin Cezası Uygulamasına İlişkin	Süreyya Sadi BİLGİÇ	39-42
Any. md. 3	12 Aralık 2021	27/5 (34. B)	Hatib(ler)in Genel Kurula Hitap Ederken Türkçe Dışında Dil Kullanmaması Uygulamasına İlişkin	Haydar Akar	43-44
İçt. Md. 156, 160, 163	17 Aralık 2021	27/5 (39. B)	Genel Kurulun Çalışma Düzenini ve Huzurunu Bozucu Döviz, Pankart ve Benzeri Materyalin Getirilmesi ve Kullanılması Halinde Disiplin Cezasının Uygulanmasına İlişkin	Mustafa ŞENTOP	45-46
İçt. 160/6, 31/3/2016 Tarihli Mutabat Metni, 25/1/2017 Tarihli Başkanlık Divan Kararı	15 Aralık 2021	27/4 (13. B) 27/5 (37. B)	Hatiblerin Konuşmalarını Destekleyici Materyaller Haricinde Kirsüye Malzeme Getirmemelerine İlişkin	Süreyya Sadi BİLGİÇ	47-48
İçt. 87, 88	1 Aralık 2021 11 Aralık 2021 21 Aralık 2021	27/5 (25. B) (33. B) (40. B)	Genel Kurulda Verilen Önergelerin Kabul Edilmesiyle İhdas Edilen Yeni Maddelerin Komisyonla Geri Verilmesine İlişkin	Süreyya Sadi BİLGİÇ	49-51

27.4	Açık Oylamanın İhtüzüğün 145'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Kapsamında Oturumun Sonuna Bırakıldığı Belirtildikten Sonra İzleyen Oturum Sonunda Yapılmasına Dair	
İçt. 1/4, 145/2		
Tarih/Birleşim: 10.02.2021 / B. 45		Başkanvekili: Nimetullah ERDOĞMUŞ
Açıklama Metni	(…)	
	İKİNCİ OTURUM	
	BAŞKAN– 2'nci sırada yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu Arasında Tarım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.	
	Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu Arasında Tarım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2373) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 157)	
	BAŞKAN– Komisyon? Yerinde. Komisyon Raporu 157 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır. Teklifin tümü üzerinde söz isteyen yok. Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.	
	Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
	1'inci maddeyi okutuyorum:	
	(…)	
	BAŞKAN– 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
	2'nci maddeyi okutuyorum:	
(…)2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.		
(…)		
BAŞKAN– 3'üncü maddeyi okutuyorum:		
(…)		
BAŞKAN– 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.		
Teklifin tümü açık oylamaya tabidir açık oylamayı İç Tüzük'ün 145'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oturumun sonuna bırakıyorum.		
3'üncü sırada yer alan ve İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi Dışişleri Komisyonunun Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.		
İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1582) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 82)		
Komisyon yerinde. Komisyon raporu 82 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.		
Teklifin tümü üzerinde söz isteyen? Yok.		
Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.		
1'inci maddeyi okutuyorum:		
(…)		
BAŞKAN– 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.		
Birleşime beş dakika ara veriyorum.		

	<i>ÜÇÜNCÜ OTURUM</i> BAŞKAN– Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 45’inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum. 82 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz. Komisyon yerinde. 2’nci maddeyi okutuyorum: (...) BAŞKAN– 2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. 3’üncü maddeyi okutuyorum: (...) BAŞKAN– 3’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Teklifin tümü açık oylamaya tabiidir. Açık oylamayı İç Tüzük’ün 145’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oturumun sonuna bırakıyorum. (...) BAŞKAN– Şimdi İç Tüzük’ün 145’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oturumun sonuna bıraktığımız açık oylamaları yapacağız. 157 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin açık oylamasına başlıyoruz. Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu Arasında Tarım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2373) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 157) Oylama için bir dakika süre veriyorum ve oylama işlemi başlatıyorum. (Elektronik cihazla oylama yapıldı) 157 sıra sayılı Kanun Teklifi açık oylama sonucu: Oy sayısı: 346 Kabul: 331 Çekimser: 15 BAŞKAN– Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır. (...) <i>DÖRDÜNCÜ OTURUM</i> BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 45’inci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum. 9’uncu sırada yer alan 234 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine başlayacağız. 9. Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 234) BAŞKAN - Komisyon? Yok. Ertelenmiştir. (...) BAŞKAN - Komisyon? Yok. Ertelenmiştir. Bundan sonra da komisyonların bulunamayacağı anlaşıldığından alınan karar gereğince “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında yer alan Meclis araştırması komisyonu raporları ve kanun teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 11 Şubat 2021 Perşembe günü saat 14.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.
İşlem	Uluslararası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin kanun tekliflerinin birbiri ardına görüşüldüğü birleşimde, bu nitelikteki bir kanun teklifinin tümünün açık oylaması, İçtüzük’ün 145’inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca oturumun sonuna bırakılmış, ancak oylama bu oturum içinde değil, izleyen oturumun sonunda, uluslararası

	andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin kanun tekliflerinin tümüne ilişkin açık oylamalarının ardışık olarak yapıldığı süreçte gerçekleştirilmiştir.
Not	*Dört oturumdan oluşan birleşimin, ikinci oturumunda gerçekleştirilen uluslararası andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin kanun teklifi görüşmelerinin sonunda kanun teklifinin tümü üzerinde yapılacak açık oylamanın oturumun sonuna bırakılmış olmasına rağmen söz konusu oylama; izleyen oturumun (üçüncü oturum) sonunda, aynı nitelikteki diğer kanun tekliflerinin tümü üzerinde yapılan açık oylamalar ile birlikte gerçekleştirilmiştir. *2 Mayıs 1927 tarihli TBMM Dâhilî Nizamnamesinde de birkaç maddenin, lâyiha'nın ya da teklifler hakkında açık oylama yapılabileceği ve bu işlemin <i>celse</i> (oturum) sonuna da bırakılabileceği hususu düzenlenmişti. Söz konusu hükümlerin düzenlenmesinde gerekçe olarak oylama vesilesiyle Meclisin vaktinin israfını doğuracak hareketlerin önlenmesi amaçlanmaktadır.
İçtüzük	Dönem, yasama yılı, birleşim ve oturum: Madde 1 – (...) Birleşim, Genel Kurulun belli bir gününde açılan toplantısıdır. Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir. Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması: Madde 145- Birden fazla husus hakkında açık oylama yapılması gerekiyorsa, açık oylama işlemleri, oy pusulalarının değişik kutulara aynı zamanda atılması suretiyle de yapılabilir. Başkanın gerekli görmesi halinde açık oylama oturumun sonuna veya haftanın belli bir gününe bırakılabilir. Ancak, muhtevası itibarıyla çelişki doğurması muhtemel maddeler ayrı ayrı oylanır.
2 Mayıs 1927 tarihli TBMM Dâhilî Nizamnamesi	Rey İstihsalı Taaddüt Ederse Madde 140- Birkaç madde, lâyiha veya teklif hakkında açık rey istihsalı taaddüt ederse varakaların muhtelif kutulara aynı zamanda atılması suretiyle icra olunabilir. Kutuların Dolandırılması Madde 141- İtiraz vukubulmadığı takdirde, hademe tarafından kutuların dolandırılması suretiyle de açık rey istihsal olunabilir. Celse Sonunda Rey İstihsalı Madde 142- Bir maddenin açık reye konulması celse sonuna bırakılabilir.

27.4	İçtüzüğün 59'uncu Maddesinin İkinci Fıkrası (Yürütmenin Gündem Dışı Söz İstemi) Kapsamındaki Söz Sürelerinin Düzenlenmesi Usulüne Dair
İçt. 59	
Tarih/Birleşim: 16.02.2021/B.47	
Başkanvekili: Celal ADAN	
Açıklama Metni	BAŞKAN- Sayın milletvekilleri, yürütmenin Pençe Kartal-2 Harekâtı ve Gara bölgesinde 13 vatandaşımızın hain terör örgütünce şehit edilmesi hakkında İç Tüzük'ün 59'uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince gündem dışı söz istemi vardır. Bu istem, Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın, İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soylu'nun gündem dışı konuşma yapması şeklindedir. Bu talebi yerine getireceğim. Sayın Bakanları Genel Kurula davet ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Sayın bakanların açıklamasından sonra istemleri hâlinde siyasi parti gruplarına ve grubu bulunmayan milletvekillerinden ikisine söz vereceğim. Konuşma süreleri 2 sayın bakan konuşma yapacağı için bakanlar ve siyasi parti gruplarına yirmişer, grubu bulunmayan 2 milletvekili için ise beşer dakika uygulanacaktır. İlk söz, Millî Savunma Bakanı Sayın Hulusi Akar'a aittir. Buyurun Sayın Bakan. MİLLÎ SAVUNMA BAKANI HULUSİ AKAR – (...) BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Bakan. Şimdi İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soylu'ya söz veriyorum. Buyurun Sayın Soylu. İÇİŞLERİ BAKANI SÜLEYMAN SOYLU – (...) BAŞKAN - Yürütme adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır. Şimdi siyasi parti gruplarının söz taleplerini karşılayacağım. (...) BAŞKAN - Gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır. Şimdi grubu bulunmayan milletvekillerinden ikisine söz vereceğim. (...) Birleşime on dakika ara veriyorum.
İşlem	*16.02.2021 tarihli Birleşim'de yürütmenin TBMM İçtüzüğü'nün 59'uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince gündem dışı söz istemi olmuş ve talep yerine getirilmiştir. İki bakan konuşma yapacağı için bakanlara ve siyasi parti gruplarına yirmişer, grubu bulunmayan iki milletvekiline ise beşer dakika konuşma süresi tanınmıştır. MHP Grubu dışındaki dört siyasi parti grubundan her biri, kendilerine tanınan süreyi eşit olarak bölmek suretiyle ikişer konuşmacı ile kullanmıştır. Yürütme adına yapılan konuşmalar kapsamında bakanlar arka arkaya konuşmalarını gerçekleştirmiş, sonrasında sırayla siyasi parti gruplarına ve grubu olmayan milletvekillerine söz hakkı tanınmıştır. Yürütme adına yapılan konuşmalar kısmında -bakanların konuşmasını tamamlamasından sonra- iki grup başkanvekilinin yerinden söz talepleri Başkan tarafından karşılanmıştır.
Not	*TBMM İçtüzüğü'nün 59 uncu maddesinin ikinci fıkrası, Yürütme organının olağanüstü acele hâllerde gündem dışı söz istemini düzenlemiş ve Cumhurbaşkanlığı'na, Cumhurbaşkanlığı yardımcılara ve bakanlara olağanüstü acele hâllerde istemleri hâlinde gündem dışı söz verileceğini hükme bağlamıştır. Ancak mezkûr fıkrada Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanlığı yardımcılar ve bakanların, gündem dışı konuşma sürelerine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. 16.02.2021 tarihli Birleşimde Başkan, bakanlara ve siyasi parti gruplarına yirmişer, grubu bulunmayan iki milletvekiline ise beşer dakika konuşma süresi tanınmıştır. Siyasi parti gruplarına tanınan süre, dört siyasi parti grubunca ikişer konuşmacı tarafından kullanılmıştır. Yürütme adına yapılan konuşmalar kapsamında bakanlar arka arkaya konuşmalarını gerçekleştirmiş sonrasında sırayla siyasi parti gruplarına ve grubu olmayan milletvekillerine söz hakkı tanınmıştır. *27. Dönem 3'üncü Yasama Yılında gerçekleştirilen 03.03.2020 tarihli 63'üncü Birleşim'de, Danışma Kurulu önerisinin kabulü üzerine, gündem dışı konuşma isteminde bulunan iki bakana otuzar dakika süre verilmesi kararlaştırılmıştır. İçtüzüğün 59'uncu

	maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi ile siyasi parti gruplarına yürütme organının açıklamasından sonra onar dakikayı aşmamak üzere süre verilmesi öngörülmesine karşın kabul edilen Danışma Kurulu önerisi uyarınca siyasi parti gruplarına otuzar dakika, grubu bulunmayan üç milletvekiline ise beşer dakika konuşma süresi verilmiştir. Böylece Danışma Kurulu önerisinin kabulüyle, hem gruplar adına kullanılabilecek söz süreleri hem de söz alabilecek grubu bulunmayan milletvekillerinin sayısı artırılmıştır. 03.03.2020 tarihli Birleşim’de konuşma süreleri Danışma Kurulu önerisi üzerine Genel Kurulca belirlenirken, 16.02.2021 tarihli Birleşim’de birleşimi yöneten Başkanvekili tarafından takdir edilmiştir.
İçtüzük 59	Gündem dışı konuşma MADDE 59- Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele hallerde beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların açıklamasından sonra, siyasi parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler. Grubu bulunmayan milletvekillerinden birine de beş dakikayı geçmemek üzere söz verilir.
03.03.2020 Tarihli Birleşim’de Kabul Edilen Danışma Kurul Önerisi	Genel Kurulun 3 Mart 2020 Salı günü (bugün) birleşiminde, İç Tüzük’ün 59’uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yürütme tarafından yapılacak gündem dışı konuşmalarda her bir bakana ve bu konuşmaları takip eden konuşmalarda siyasi parti gruplarına otuzar dakika süreyle -bu süre birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir- ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunmayan milletvekillerinden 3 kişiye beşer dakika söz verilmesi, İç Tüzük’ün 59’uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yürütme tarafından yapılacak gündem dışı konuşmalar ve bu konuşmaları takip eden konuşmaların ardından başkaca bir işin görüşülmemesi önerilmiştir.

27.4 İçt. 13, 76, 81, 141 7 Nisan 2016 tarihli Mutabakat Metni m.3	Kanun Teklifinin Maddelerine Geçilmesi Oylamasında Önemli Bir Yanlışlık Olduğu Tespitine Dayanan Başkanlık Divanı Kararına İlişkin Tezkerenin Gündeme Alınması ve Tezkerenin Kabulü Üzerine Oylamanın Yenilenmesi Hakkında
Tarih/Birleşim: 31.03.2021 / B.66 - 01.04.2021 / B.67	Başkanvekili: Haydar AKAR
Açıklama Metni	31.03.2021 / B. 66 (...) BAŞKAN – Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Biz çoğuz... Başkanım, burada artık hiç şüpheye... Kesinlikle çoğuz Başkan. Siz de sayabilirsiniz, hiç şeye gerek yok. Reddedildi, reddedildi Sayın Başkan. ORHAN SÜMER (Adana) – Başkan, bak, içeriye çağırıyorlar. ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Uyuşmazlık değil, siz kendiniz görüyorsunuz Sayın Başkan. ORHAN SÜMER (Adana) – Başkanım, çağırıyorlar, bak. Başkanım, içeri çağırıyorlar. MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Başkanım, biz fazlayız. CAHİT ÖZKAN (Denizli) – 2 el kaldırıyor, 2 el! BAŞKAN – Evet, kabul edilmemiştir. (CHP ve HDP sıralarından “Heey!” sesleri, alkışlar) Birleşime yirmi dakika ara veriyorum. 01.04.2021 / B.67 (...) ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Başkanlığın Genel Kurula sunuşlarında bugün Başkanlık Divanı toplantısında alınan ve gruplara dağıtılan bir tezkerenin okutulma ve oya sunulma işlemini yapacağınızı anlıyorum. Biz, İç Tüzük’ün 13’üncü maddesinin son fıkrasına göre yapılmış olan Adalet ve Kalkınma Partisi başvurusunun dün, konu, müzakereler sürerken birleşim açıkken zaten üzerinde itiraz edilen, görüşülen ve üzerinde tartışılan bir konu olduğu için 13’ün son fıkrası kapsamına girmediği, yapılan toplantının o anlamda Anayasal ve İç Tüzüksel olarak olmadığı ve böylece bir tezkerenin okutulup işleme alınmasının doğru olmadığı iddiasındayız. Eğer bu kararınızı sürdürecekseniz tutumunuz hakkında usul tartışması açmak isterim efendim. BAŞKAN – Peki, başka görüşü olan? (...) BAŞKAN - Sayın Beştaş... MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, şu anda tezkereyi okuyacağımızı anlıyoruz. Bize de geldi Başkanlık Divanı tezkeresi. Kesinlikle, İç Tüzük hükümlerinin 13’üncü madde ikinci fıkrasının son cümlesi kapsamında bu tezkere gelmiştir ama yaşadığımız olay 13’ncü maddenin ikinci fıkrasının son cümlesi değil, ilk cümlesidir. O nedenle, birleşim kapandıktan sonra böyle bir karar alınamayacağı görüşündeyiz. Biz de usul tartışması açılmasını istiyoruz. BAŞKAN – Peki. CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Sayın Başkan... BAŞKAN - Buyurun Sayın Özkan. CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Sayın Başkan, tutumunuzun, Başkanlık Divanı kararına, Meclis İçtüzüğü’ne, Anayasa’nın 94 ve 95’inci maddelerine... Bundan yaklaşık otuz yıl

evvel, 1988 tarihli, daha evvel görüşülmekte olan soruşturma komisyonu kurulmasına dair önerenin görüşülmesi sırasında meydana gelen usule ilişkin Başkanlık Divanı kararı da aynı yönde olduğundan tutumunuzun doğru olduğunu ve Başkanlık tezkeresinin okunarak gündeme yine 220 sayılı Kanun Teklifi'nden devam edilmesi yönünde kanaatimizi ifade ediyoruz.

BAŞKAN – Evet, usul tartışması açıyorum. 2 lehte, 2 aleyhte...

(...)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclis Genel Kurulunda 220 sıra sayılı Kanun'un görüşmelerinde yaşanan dün akşamki gelişmeler ne yazık ki İç Tüzük'ün açık bir ihlali şeklinde sonuçlanmıştır. Dün Genel Kurulda Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesinin oylanması sırasında işaretle oylamada Divan kâtipleriyle Başkanlık eden Meclis Başkan Vekili arasında anlaşmazlık oluşmuştur. Bu anlaşmazlığın mevcudiyeti Türkiye Büyük Millet Meclisi TV yayını vasıtasıyla da ortaya çıkmıştır. Kâtip Üyenin Başkana itirazı açık bir şekilde anlaşılmıştır. Yine, MHP Grup Başkan Vekili olarak biz, AK PARTİ Grup Başkan Vekilleri Sayın Cahit Özkan ve Sayın Elitaş ve milletvekillerimiz, Meclis Başkan Vekilinin ve yönetim gösteren Başkanımızın tutumuna itiraz etmiş bulunmaktayız. Yapılan itirazlar somut olarak karşımızda dururken Meclis Başkan Vekili itirazlarımızı yok sayarak şahsi ve gayrihukuki bir işleme imza attığı kanaatindeyiz. Bunun kabulünün mümkün olmadığı açıktır. Anayasamızın 95'inci maddesi; TBMM'nin çalışmalarını, kendi yaptığı İç Tüzük hükümlerine göre yürüteceğini ifade etmektedir. İç Tüzük'ümüze baktığımızda da işaretle oylamada usulü belirleyen 141'inci madde çok açık bir şekilde oylamanın Başkan ile kâtip üyelerin beraberce sayarak tespit etmesi şeklinde olacağını açık bir şekilde göstermektedir. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları tespit edemedikleri hâllerde Başkan oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir. Burada ve daha önce 1998 yılında verilmiş olan kararda ve Meclis teamüllerimiz ve İç Tüzük gereğince, oylamanın işari olarak yapıldığı sırada ihtilaf oluşması durumunda arkasından açık oylamaya geçilmesi ve bunun elektronik sistemle yapılması Meclisimizin yerleşik uygulamasıdır. Bu konuda geçmişte çok defa, görünürde farklı bir kanaat olduğu ifade edildiği anlarda dahi açık oylamanın kâtip üyeler tarafından istenmesi, ihtilafın ortaya çıkması sonucunda çok defa açık oylamaya, elektronik sistemle oylamaya geçilmiştir, buna Mecliste bulunan milletvekilleri olarak hepimiz şahidiz. Dolayısıyla meseleyi başka şekilde değerlendirmek burada mümkün değildir. Bunun sonucunda 13'üncü madde gereğince Başkanlık Divanının toplanması son derece normaldir. Burada televizyon yayınlarındaki kâtip üyelerin ifadeleri de daha sonra ortaya çıkmış olduğu da düşünüldüğünde, bu yanlışlığın daha sonra anlaşıldığı açıktır. Bu yanlışlığın da düzeltilmesi için hukuka uygun bir şekilde Başkanlık Divanı toplanmış ve karar almıştır. Bu karar gereğince tezkere oylanacaktır. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu oylamada biz Başkanımızın, Meclis Başkanının tutumunun lehinde ve bu usul tartışmasında lehte oylarımızı, değerlendirmemizi yapıyoruz.

(...)

BAŞKAN – Aleyhte söz talep eden Sayın Meral Daniş Beştaş.

Buyurun Sayın Beştaş. (HDP sıralarından alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet, İç Tüzük kurallarına göre bu Meclis yönetilmek zorunda ve bütün milletvekilleri de İç Tüzük hükümlerine uymak durumunda. Başta Meclis Başkanlık Divanı ve tabii ki üyeleri bu usule uymazsa bizim kendi Anayasa'mızı ihlal etmemiz dışarıdaki yurttaşın, halkın haklarını koruyamaz hâle gelmemizle neticelenir. Bu nedenle kendi hukukumuzu korumak, kendi hukukumuz doğrultusunda işlem yapılmasını temin etmek hepimizin birincil derecede görevidir.

Dün burada bir oylama yaşandı. Güvenlik soruşturmasıyla ilgili oylamada buradaydık - burada olanlar için söylüyorum- gördük ve duyduk, hani başka bir şey demeyeceğim. Sonuçta, bir ortamda bulunduğunuzda o oylamanın nasıl yapıldığını, itiraz olup olmadığını, kaç kişinin içeride olduğunu, kaç kişinin daha fazla olduğunu, ret ya da kabulleri çıplak gözümüzle gördük ve Meclis Başkanlık Divanı Başkan Vekili bunu ilan etti. Şimdi, İç

	Tüzük'e göre, sonuçta, Meclis Başkan Vekiline itiraz edildiğini söylüyorlar, biz görmedik, duymadık, onu söyleyelim ve iktidar grubunun sıraları boş olduğu için, zaten ağırlıklı olarak 3 sıra dolu olduğu için doğal olarak oylama neticelendi. Fakat sonrasında -bir yıl boyunca bu kanun teklifi tabii ki Genel Kurula gelemeyecek, gelmemeli- şu anda da aynı noktada duruyoruz HDP olarak çünkü İç Tüzük'ün 13'üncü maddesi çok açıktır, diyor ki ikinci fıkra: "Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan usul görüşmesi açabilir ve gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar." Böyle bir şey olmadı; burada bir itiraz, bir usul tartışması olmadı. (...) MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Şimdi başka bir şey söylüyorum, ikinci, son cümleyi söylüyorum -yani son cümle, şu an yaptığımız usul tartışması- diyor ki: "Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa..." Şimdi burada bulunanlar -Grup Başkan Vekili vardı burada, yanlışlık sonra anlaşılmalı, varsa bir yanlışlık ki yoktu, yanlışlık yoktu katıyen-sonradan çoğunluğa dayanarak, tamamen parmak sayısına dayanarak, Meclis Başkanlığını kendilerinin seçmiş olmasına dayanarak, üye sayısına dayanarak Başkanlık Divanı gece yarısı toplandı, hatta -duyduğumuz kadarıyla- annesi vefat eden bir üyemiz bile -vekil-davet edildi -başsağlığı diliyorum- apar topar bir tartışmayla bu tezkere önümüze geldi. Bu ne demek? Benim dediğim olmazsa ben oylamayı kabul etmiyorum demek, benim istediğim sonuç çıkmazsa ben seçimi de kabul etmiyorum demek. (...) MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bugün burada oylamada parmak sayınızın fazla olması sizi başarıya götüremeyecek, sizin iktidarınızın devamını sağlayamayacak. Siz ve ortağınız çıkıp istediğiniz kadar "İç Tüzük'e uygundur." deyin, 81, 141 ve 13, sadece 3 madde söylüyorum, üçüne de aykırı bir uygulamadır, bunun benzeri yoktur. Bugün parmaklarla bu Meclise darbe yapıyor. Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar) (...) BAŞKAN – Peki, anlaşıldı. Sayın milletvekilleri, Başkanlık Divanının İç Tüzük'ün 13'üncü maddesi uyarınca alması olduğu karar, Genel Kurul gündeminin "Sunuşlar" kısmında oya sunulacak bir Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresi olarak gündemimize girmiş bulunmaktadır. Usule uygun olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından gündeme alınan bu tezkereyi birleşimi yöneten Başkan Vekili olarak, şimdi, nasıl Anayasa'ya uygun, İç Tüzük'e uygun hareket ediyorsam, dün de İç Tüzük'e ve Anayasa'ya uygun hareket ederek... (CHP, HDP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar) ...aynen şimdi, bu tezkereyi Başkan Vekili olarak işlemden kaldırmak gibi bir yetkim bulunmamaktadır. Bu nedenle tezkereyi işleme alacağım çünkü Tüzük ve Anayasa bunu emrediyor. Alacağım ve okutup Genel Kurulun oyuna sunacağım. İfade ettiğim hususlar neticesinde tutumunda bir değişiklik bulunmamaktadır.
İşlem	Genel Kurulun 31.3.2021 tarihli 66'ncı Birleşiminde 220 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin (Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Teklifi) maddelerine geçilmesi kabul edilmemiştir. Maddelere geçilmesine dair oylamaya İçtüzük'ün 13'üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında yapılan itirazlar Başkanlık Divanının 1.4.2021 tarihli toplantısında görüşülmüştür. Başkanlık Divanı, "oylamanın İçtüzük'ün 141'inci maddesine ve TBMM teamüllerine uygun yapılmadığı ve bu nedenle İçtüzük'ün 13'üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında oylamada önemli bir yanlışlık olduğu" tespiti ile oylamanın yenilenmesi hususunun Genel Kurulun oyuna sunulmasını kararlaştırmıştır. Bu karar, Genel Kurulun 1.4.2021 tarihli 67'nci Birleşiminde, TBMM Başkanlık tezkeresi olarak gündemin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları kısmına alınmıştır. Birleşimi yöneten Başkan'ın (Başkanvekili) tezkereyi gündeme almasına ilişkin tutumu hakkında usul tartışması açılmış, bunun sonunda Başkan'ın tutumunda değişiklik olmamıştır. Bunun üzerine, söz konusu tezkere okunup oylanmış ve kabul edilmiştir.

	Bu oylamadan önce, Tezkere üzerinde görüşme açılmamış, bu yönde herhangi bir istem de olmamıştır. Tezkerenin kabul edilmesinden sonra Başkan, daha önce alınan karar gereğince denetim konularının görüşülmeyle gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçildiğini belirtmiş ve kabul edilen Başkanlık Tezkeresi uyarınca, 220 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin maddelerine geçilmesi oylamasını tekrarlamıştır.
Not	Genel Kurulun 31.3.2021 tarihli 66’ncı Birleşiminde 220 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin (Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Teklifi) maddelerine geçilmesi kabul edilmemiş, bunun üzerine AK Parti Grup Başkanvekili Cahit ÖZKAN ile kâtip üyeler Şeyhmus DİNÇEL ve Rümeyza KADAK, Birleşimi yöneten Başkanvekili Haydar AKAR’ın milletvekillerinden gelen itirazlar üzerine “sayalım” dedikten sonra sayım sonuçlarını beklemeden kendi iradesi ile hızlıca “kabul edilmemiştir” diyerek İçtüzük’e açıkça aykırı davrandığı, Divandaki kâtip üyelerin itirazlarının da dikkate alınmadığı, bu durumun oylamada önemli bir yanlışlığa tekabül ettiği gerekçeleri ile İçtüzük’ün 13’üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca TBMM Başkanlığına başvurmuşlardır. Bu başvuru üzerine Meclis Başkanı, takip edilecek yolu kararlaştırmak için Başkanlık Divanını toplantıya çağırıştır. 1.4.2021 tarihinde toplanan Başkanlık Divanı, “oylamanın İçtüzük’ün 141’inci maddesine ve TBMM teamüllerine uygun yapılmadığı ve bu nedenle İçtüzük’ün 13’üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında oylamada önemli bir yanlışlık olduğu” tespiti ile oylamanın yenilenmesi hususunun Genel Kurulun oyuna sunulmasını kararlaştırmıştır. Bu karar, Genel Kurulun 1.4.2021 tarihli 67. Birleşiminde, TBMM Başkanlık Tezkeresi olarak gündemin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları kısmına alınmıştır. Birleşimi yöneten Başkanın (Başkanvekili) Tezkereyi gündeme almasına ilişkin tutumu hakkında usul tartışması açılmış, bunun sonunda Başkan’ın tutumunda değişiklik olmamıştır. Bunun üzerine, söz konusu Tezkere okunup oylanmış ve kabul edilmiştir. Bu oylamadan önce, Tezkere üzerinde görüşme açılmamış, bu yönde herhangi bir istem de olmamıştır. Tezkerenin kabul edilmesinden sonra Başkan, daha önce alınan karar gereğince denetim konularının görüşülmeyle gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçildiğini belirtmiş ve kabul edilen Başkanlık Tezkeresi uyarınca, 220 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin maddelerine geçilmesi oylamasını tekrarlamıştır.
İçtüzük	Başkanlık Divanının görevleri Madde 13 – Başkanlık Divanı, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir. Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan usul görüşmesi açabilir ve gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar. Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa Meclis Başkanı, Divanı toplayarak takip edilecek yolu kararlaştırır. (...) Reddedilen kanun tekliflerinin yeniden verilememesi Madde 76 – Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun, teklifleri, red tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez. Kanun tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi Madde 81 – Kanun teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: - Teklifin tümü hakkında görüşme açılır. - Teklifin tümünün görüşülmesinden sonra yirmi dakika komisyonla soru ve cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde bu süre on dakikadır. - Teklifin maddelerine geçilmesi oylanır. - Teklifin maddeleri görüşülür. - Teklifin tümü oylanır. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tekliflerinin tümü açık oylamaya tâbi işlerden değilse en az yirmi milletvekilinin talebi halinde açık oyla, aksi takdirde bu oylamalar ile maddelerin oylamaları işaret oyuyla yapılır.
İçtüzük	

Mutabakat Metni	(...) Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur. (...) İşaretle oylamada usul Madde 141 – İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister. Katip Üyeler, kendi oylarını Genel Kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler. Oylama sonucu, Başkan tarafından Genel Kurula “kabul edilmiştir” veya “kabul edilmemiştir” demek suretiyle ilan olunur. İşaretle oylama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları, Başkan ile Katip Üyeler beraberce sayarak tespit ederler. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları tespit edemedikleri hallerde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir. Ayağa kalkmak suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağa kalkan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılmadığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanmasını isterlerse, oylama salonda ikiye bölünmek suretiyle yeniden yapılır. TBMM Başkanvekillerinin Uygulamalarında Birlik Sağlanmasına Yönelik Karar (7 Nisan 2016 tarihli Mutabakat Metni) 3- İşaretle oylamada usul ile elektronik cihazla oylamada talep olmaması hâlinde karar yeter sayısının aranmaması. İşaretle oylamalar önce el kaldırmak suretiyle yapılacaktır. Divan üyeleri arasında anlaşmazlık olması durumunda oylama, elektronik cihazla tekrarlanacak; elektronik cihazla oylamada ayrıca istenilmemişse karar yeter sayısı aranmayacaktır.
------------------------	---

27.4	Kanun Teklifinin Maddelerine Geçilmesi Oylamasında Önemli Bir Yanlışlık Olduğu Tespitine Dayanan Başkanlık Divanı Kararına İlişkin Başkanlık Tezkeresinin Genel Kurul'da Kabul Edilmesi ile Gündeme Alınan Kanun Teklifinin, Söz Konusu Tezkereye Konu Oylamada Yanlışlık Olduğuna Yönelik İtirazların Ham Tutanakta Yer Almadığı Gerekçesiyle Gündeme Alınmaması İstemi Hakkında (Genel Kurulun Önceki Birleşiminde Oylama ile Sonuca Bağlanmış Usul Sorununun Başka Bir Gerekçe ile Yeniden Usul Görüşmesine Konu Edilmesi)	
İçt. 13, 76, 81, 141 7 Nisan 2016 tarihli Mutabakat Metni m.3	Tarih/Birleşim: 06.04.2021 / B.68	Başkanvekili: Nimetullah ERDOĞMUŞ
Açıklama Metni	(...) BAŞKAN - Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz. (...) BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Türkkkan. LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkanım, İç Tüzük'ün 81'inci maddesine göre reddedilmiş bir kanunun yine İç Tüzük'ün 76'ncı maddesine göre "Aynı yasama döneminde bir yıl geçmeden görüşülemez." hükmüne aykırı bir tutum sergiliyorsunuz, dolayısıyla bu kanun teklifini şu anda gündeme alamazsınız, almak istediğiniz takdirde hakkınızda usul tartışması açmak istiyorum. Arz ederim. (...) BAŞKAN - Sayın Başkan, bahsetmiş olduğunuz husus geçtiğimiz hafta görüşülüp tamamlanmış ve tekemmül etmiş bir konudur. Bugünkü birleşimdeki görüşmeler Meclis Başkanlığı tarafından bastırılıp dağıtılan gündeme göre yapılmaktadır. Şu an Başkanlık Divanı olarak usul tartışması açmayı gerektirecek herhangi bir tutumumuz söz konusu değildir, dolayısıyla bu talebinizi karşılayamıyorum. LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, ham tutanaklarda Başkanlık Divanının ifade ettiği, kâtip üyeler arasında anlaşmazlık olduğuna dair herhangi bir ifade yok. Dolayısıyla bu kanun teklifi İç Tüzük'ün arkasından dolanarak sadece Başkanlık Divanındaki oy sayısının fazlalığına güvenerek Meclis Başkanının aldığı hukuksuz bir karardır bu. Bu kararın Meclis Başkan Vekili tarafından bugün uygulanması doğru değildir, bu kanun teklifini gündeme alamazsınız. Dolayısıyla, hakkınızda talep ettiğim usul tartışmasını bir kere daha tekrarlıyorum efendim. BAŞKAN - Usul tartışmasını açıyorum efendim. (...) BAŞKAN - Lehte Ramazan Can. (...) RAMAZAN CAN (Kırıkkale) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Öncelikle, geçen hafta tartışılmış ve karara bağlanmış bir gündemle ilgili usul tartışması açıldı. Sayın Başkanımızın istikameti doğrultusunda görüşümü beyan edeceğim. Burada, geçen hafta tartışılmış ve karara bağlanmış gündem var bugün, kırmızı gündem. Bu gündemde, 1'inci sırada sıra sayısı 220 olan "Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can ve 64 Milletvekilinin" diye devam eden Kanun Teklifi ve alta da 2 tane yıldız var. Bu ne demektir? Yarım kalan iş demektir. Yarım kalan iş, şu anda gündemin zaten 1'inci sırasındadır, maddelerine geçilmesi oylanmıştır. İç Tüzük 13'üncü madde, İç Tüzük 15'inci madde, İç Tüzük 141'inci maddeye göre geçen hafta karara bağlanmış, bu hafta itibarıyla Danışma Kurulu toplantıya çağırılmıştır. Danışma Kurulu toplantısında da oy birliği sağlanamadığından dolayı İç Tüzük 19'a göre İYİ Parti, Cumhuriyet Halk Partisi ve HDP'nin gündemde öne alınmasıyla ilgili grup önerileri burada oylanmıştır ve reddedilmiştir. Aynı şekilde, İç Tüzük 37'ye göre kanun teklifi oylanmış ve reddedilmiştir. Dolayısıyla, gündemin 1'inci sırasında kanun tekliflerine sıra gelmiştir. Kanun tekliflerinde, geçen hafta çözülmüş ve maddelerine geçilmesi oylanmıştır, ihtilaf sona ermiştir, hitam bulmuştur. Dolayısıyla, Meclis Baskan Vekilimizin tutumu yerindedir.	

Tutumunun yönünde görüş bildiriyor, tekrar Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Aleyhte Lütfü Türkkan.

Buyurunuz Sayın Türkkan. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Meclis bir şeye tanık oldu, 15 kişinin “evet” dediği bir kanuna -kanunun maddelerine geçilmesine- 150 kişi “hayır” demesine rağmen bu kanun tekrar oylanmak üzere geçen hafta geldi.

İSMET YILMAZ (Sivas) - Yoktu öyle bir sayı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - 234 kişiydik biz burada, 15 kişi değildik.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) - 15 kişi-150 kişi; kameralar duruyor orada.

(...)

Millî iradenin kabul etmediği bir kanunu Meclis Başkanlık Divanı sadece sayısal çoğunluğuna güvenerek tekrar görüşülmesi için huzura getirmiştir. Biz bunu kabul etmiyoruz, Türk milleti bunu kabul etmiyor. Meclis iradesine en çok sahip çıkması gereken Meclis Başkanı Meclis iradesinin gasbedilmesine bizatihi vesile olmuştur, önyak olmuştur. Bu Meclis iradesinin en çok savunucusu olması gereken Meclis Başkanı böyle bir hataya düşmüştür.

(...)

Biz, bu konu hakkında oylamalara katılmayacağız, görüşlerimizi belirteceğiz, kalkacağız, konuşacağız ama sadece ve sadece bu kanunun bu Mecliste İç Tüzük’ün 76’ncı maddesine rağmen tekrar görüşülmesini, Meclisin bu haksızlığı sergilediğini göz önüne koymak için. Milletimiz huzurunda bu kanuna oy vermeyeceğimizi bizatihi buradan belirtmek için söz istemiştin.

Teşekkür ediyorum, sağ olun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Elitaş...

Lehte, buyurunuz Sayın Elitaş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(...)

MUSTAFA ELİTAŞ (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce değerli Milletvekilimiz Sayın Ramazan Can, bunun İç Tüzük usul ve esaslarına göre nasıl tekâmül ettiğini anlattı. Değerli arkadaşlar, Çarşamba günü yaşadığımız hadiseyi, İç Tüzük’ün 13’üncü maddesine göre tüm siyasi parti Grup Başkan Vekilleri, aslında olması gereken İç Tüzük’ün 141’e 2’nin uygulanması gereken hadiseyi, siyasi parti Grup Başkan Vekilleri arka odada yaptıkları toplantı çerçevesinde dediler ki: “13’üncü maddeye göre Başkanlık Divanı toplansın, bu konuda Başkanlık Divanının aldığı karar tezkere olarak burada oynansın.” Onun üzerine, perşembe günü yapılan toplantıda Başkanlık Divanının kararı bir tezkere olarak burada oylandı ve Meclis Başkan Vekili, bizim Kâtip Üye -Divan üyesi- arkadaşlarımız “Karar yeter sayısı vardır.” deyince Meclis Başkan Vekili: “Bana göre de yoktur.” dedi, “Elektronik oylama yapacağım.” dedi; 250 “Evet” 100 muhalefet milletvekili çıktı. Hâlbuki bizim itirazımız da şuydu: O gün Meclis Başkan Vekiline dedik ki: “Bakın, Kâtip Üyeler itiraz ediyorlar, bu itirazlarını dikkate almak zorundasınız çünkü İç Tüzük 141’e 2,3 ‘Meclis Başkanı, Kâtip Üyeler birlikte sayar, onlara kendi üyelerinin de oylarını ilave ettikten sonra Başkan kararını açıklar.’” diyor. Aralarında bir ihtilaf olmasına rağmen ve arkadaşımız orada “Makineye gidelim.” yani “Elektronik oylama yapalım.” demesine rağmen Sayın Meclis Başkan Vekilim “Reddedilmiştir.” diye ifade kullandı, bunu düzeltmesini arzu ettik.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Ham tutanakta yok Sayın Başkan, ham tutanakta yok.

MUSTAFA ELİTAŞ (Devamla) - Buradaki milletvekilleriyle Milliyetçi Hareket Partisinin milletvekillerinin arasında görmedi. Başkan buraya baktı, en az 40-50 milletvekili burada vardı. Bu bölgede, muhalefet partilerinin toplam milletvekili 50. Bakın, en az Milliyetçi Hareket Partisinde 20’ye yakın milletvekili vardı. (CHP sıralarından gürültüler)

(...)

MUSTAFA ELİTAŞ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, kamerada gözüküyor.

Bakın, şunu söyledik biz: İç Tüzük’ün 13’üncü maddesinde... Meclis Başkan Vekilimiz dedi ki: “Kâtip Üyeler bana itiraz etmediler.” Ama görüntüde gördük ki Kâtip Üyeler itiraz

	etmişler; Kâtip Üyelerin böyle itirazlarında Meclis Başkan Vekilinin derhâl yapması gerekirdi. Ve sonra ne yaptı? Perşembe günü Başkanlık tezkeresi oylanırken, burada 250 milletvekili varken, muhalefette sadece 100 milletvekili varken yani 2,5 misli fazlayken “Ben onlarla aynı kanaatte değilim, elektronik oylama yapıyorum.” dedi. (...) MUSTAFA ELİTAŞ (Devamla) - Yani arada 1-2, 3-5 farklı, lehte mi, aleyhte mi olduğu, çoğunluğun ne tarafta olduğu bilinmediği hâlde, Başkan kendi başına, kendi iradesiyle İç Tüzük’ü ihlal ederek “Reddedilmiştir.” ifadesini kullandı. Ama ertesi gün, perşembe günü kahir ekseriyet burada varken, hem de arada 2,5 misli fark varken “Ben katılmıyorum, ekseriyet yoktur.” diyerek, bir gün önce kendisinin yaptığını düzeltmiş oldu yani kendisinin bir gün önce yaptığı hatayı perşembe günü telafi etmiş oldu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Onun için, değerli milletvekillerim, bakın, şu anda tekemmül etmiştir. Aslında bugün üç siyasi partinin grup önerilerinin görüşülmemesi gerekir. Bir Grup Başkan Vekilimiz dedi ki: “Gündem güvenliği meselesi.” Bakın, kırmızı Gündem’in ilk maddesine bakın, “Salı günü denetim işlerinin görüşülmemesi sadece kanun teklifleri...” diyor. Ne verdiniz önergede? Denetim önergesini verdiniz. Aslında, Başkanlık Divanının, İç Tüzük’e göre, grup önerilerini dikkate almaması gerekir. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) ENGİN ALTAY (İstanbul) - Önergeyi görüşmedik. Yanlış bilgi veriyorsun; grup önerisini görüştük, önergeyi görüşmedik. BAŞKAN - Aleyhte Sayın Altay. (...) ENGİN ALTAY (Devamla) - (...) (...) herkes bildi, gördü ki siz grup olarak -bir gaflet deyin, bir ihmal deyin, bir görev kusuru deyin, bir disiplinsizlik deyin; deyin, ne dersiniz deyin- gevşektiniz kardeşim; gevşektiniz ve çoğunluk muhalefetteydi -Mecliste, toplamda elbette çoğunluk sizin- ve sizin o gevşekliğinizden dolayı çok nadir görülen bir iş hayata geçti. Kanunun, sizin de bir buçuk yıldır beklettiğiniz, getirme konusunda tereddüt ettiğiniz kanunun -işte, Allah’ın sopası yok- sizin böyle bir gevşekliğinizle maddelerine geçilmesi reddolundu, nokta. Orada bir tartışma yok; Sayın Türkkkan’ın söylediği gibi, ham tutanak falan, her şey orta yerde duruyor. (...) FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet, 31 Mart günü Güvenlik Soruşturması Kanunu bu Meclise geldi ve çok net bir şekilde aslında, muhalefetin çoğunluk oylarıyla maddelere geçilmesi reddedildi. Bunu hepimiz gördük, buradaki Sayın Başkan da gördü, aslında Divan üyeleri de net olarak gördüler. Ama burada eğer bir ihtilaf var idiyse, bu net çoğunluğu görmeye rağmen bu ihtilafı bu şekilde dile getirmek de bence siyasi ahlak açısından da ayrıca tartışılması gereken bir sorundur diye düşünüyorum. Ama bunun dışında, ham tutanakta, gerçekten, aslında o oylamaya karşı bir itiraz yoktu. Ne olabilirdi? Ya, bir kere olsun, bir kere olsun... Boşa düştünüz, burada yoktunuz, yoktunuz yani, bu çok net olarak görüldü, herkes tarafından görüldü. (...) BAŞKAN - Az önce yaptığım açıklama konuyu vuzuha kavuşturmuştur. Bu safhada gündemin sıralamasına göre işlemlere başlamak durumundayız. Tutumumda bir değişiklik olmamıştır. LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan... BAŞKAN - Birleşime on dakika ara veriyorum.
İşlem	Usul tartışması açıldı. Usul tartışması sonunda oturumu yöneten Başkanvekilinin tutumu değişmedi. İzleyen oturumda Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam edildi.
Not	Genel Kurulun 31.3.2021 tarihli 66’ncı Birleşiminde 220 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin (Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Teklifi) maddelerine geçilmesi kabul edilmemiştir. Birleşimden sonra oylamada önemli bir yanlışlık olduğu gerekçesiyle İçtüzük’ün 13’üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca TBMM Başkanlığına başvurulmuş, TBMM Başkanı’nın çağrısı üzerine toplanan Başkanlık Divanı, “oylamanın İçtüzük’ün

	141'inci maddesine ve TBMM teamüllerine uygun yapılmadığı ve bu nedenle İçtüzük'ün 13'üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında oylamada önemli bir yanlışlık olduğu" tespiti ile oylamanın yenilenmesi hususunun Genel Kurulun oyuna sunulmasını kararlaştırmıştır. Bu karar, Genel Kurulun 1.4.2021 tarihli 67. Birleşiminde oylanmış ve kabul edilmiştir. Tezkerenin kabul edilmesinden sonra Başkan, daha önce alınan karar gereğince denetim konularının görüşülmemeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçildiğini belirtmiş ve kabul edilen Başkanlık Tezkeresi uyarınca, 220 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesi oylamasını tekrarlamıştır. Genel Kurul'un 6.4.2021 tarihli 68'inci Birleşiminde 220 sıra sayılı Kanun Teklifinin görüşmelerine gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının birinci sırasından devam edilmiştir. Bunun üzerine 220 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesinin oylaması sırasında, oylama sonucuna ilişkin kâtip üyelerin arasında uyuşmazlık olduğu yönünde ham tutanakta herhangi bir ifade olmadığını ileri sürülerek usul tartışması açılması talep edilmiştir. Oturumu yöneten Başkanvekilinin konunun daha önce görüşülüp tamamlanmış ve tekemmül etmiş olduğunu, görüşmelerin dağıtılan gündeme göre yapılacağını, usul tartışması açmayı gerektirecek bir tutumunun olmadığını ve dolayısıyla usul tartışması açılmasına ilişkin talebin karşılanamayacağını belirtmiş olmasına karşın talebin yinelenmesi üzerine usul tartışması açılmıştır. Usul hakkındaki görüşmelerden sonra oya başvurulmamış ve oturumu yöneten Başkanvekili tutumunda bir değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Bunun üzerine izleyen oturumda 220 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam edilmiştir.
İçtüzük	Başkanlık Divanının görevleri Madde 13 – Başkanlık Divanı, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir. Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan usul görüşmesi açabilir ve gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar. Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa Meclis Başkanı, Divanı toplayarak takip edilecek yolu kararlaştırır. (...) Reddedilen kanun tekliflerinin yeniden verilememesi Madde 76 – Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun, teklifleri, red tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez. Kanun tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi Madde 81 – Kanun teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: a) Teklifin tümü hakkında görüşme açılır. b) Teklifin tümünün görüşülmesinden sonra yirmi dakika komisyonla soru ve cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde bu süre on dakikadır. c) Teklifin maddelerine geçilmesi oylanır. ç) Teklifin maddeleri görüşülür. d) Teklifin tümü oylanır. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tekliflerinin tümü açık oylamaya tâbi işlerden değilse en az yirmi milletvekilinin talebi halinde açık oyla, aksi takdirde bu oylamalar ile maddelerin oylamaları işaret oyuyla yapılır. (...) Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur. (...)

Mutabakat Metni	İşaretle oylamada usul Madde 141 – İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister. Katip Üyeler, kendi oylarını Genel Kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler. Oylama sonucu, Başkan tarafından Genel Kurula “kabul edilmiştir” veya “kabul edilmemiştir” demek suretiyle ilan olunur. İşaretle oylama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları, Başkan ile Katip Üyeler beraberce sayarak tespit ederler. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları tespit edemedikleri hallerde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir. Ayağa kalkmak suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağa kalkan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılmadığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanmasını isterlerse, oylama salonda ikiye bölünmek suretiyle yeniden yapılır. TBMM Başkanvekillerinin Uygulamalarında Birlik Sağlanmasına Yönelik Karar (7 Nisan 2016 tarihli Mutabakat Metni) 3- İşaretle oylamada usul ile elektronik cihazla oylamada talep olmaması hâlinde karar yeter sayısının aranmaması. İşaretle oylamalar önce el kaldırmak suretiyle yapılacaktır. Divan üyeleri arasında anlaşmazlık olması durumunda oylama, elektronik cihazla tekrarlanacak; elektronik cihazla oylamada ayrıca istenilmemişse karar yeter sayısı aranmayacaktır.
------------------------	--

27.5	Bir Siyasi Parti Grup Önerisinin Gerekçesini Açıklamak Üzere Söz Alacak Milletvekilinin Genel Kurulda Olmadığının Anlaşılması Üzerine Grup Önerisinin İşlem Sırasının Değiştirilmesi Hakkında	
İçt. 19		
Tarih/Birleşim: 2.12.2021 / B.26		Başkanvekili: Süreyya Sadi BİLGİÇ
Açıklama Metni	BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 26’ncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum. İYİ Parti Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım. Yok... Sayın Metin İlhan salonda mı? Burada, peki. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım. (...) BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. İYİ Parti Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım. (...)	
İşlem	Genel Kurulun 2.12.2021 tarihli 26’ncı Birleşiminde, Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları kısmında, İçtüzüğün 19’uncu maddesi kapsamındaki siyasi parti grup önerileri görüşülmeye başlanmıştır. Başkan, bu kapsamdaki bir öneriyi okutup işleme alacağını ve oya sunacağını açıklamıştır. Bu sırada, önerinin gerekçesini açıklamak üzere söz alacak milletvekilinin Genel Kurulda olmadığı anlaşılınca, oturumu yöneten Meclis Başkanvekili, konuşmacısı hazır bulunan bir sonraki önerinin görüşmelerini başlatmıştır. Bu görüşmeler tamamlandıktan sonra, görüşülmesi atlanan önerinin görüşmelerine başlanmıştır.	
Not	Siyasi parti grupları Danışma Kurulunda benimsenmeyen istemlerini İçtüzüğün 19’uncu maddesi uyarınca doğrudan Genel Kurula sunabilir. İçtüzüğün 49’uncu maddesine göre gündemdeki işlerin görüşme sırası Başkanlıkça alınıp tarihlerine göre tespit edilir. Yerleşik uygulamada ise grup önerileri, siyasi parti gruplarının üye sayıları dikkate alınarak, üye sayısı en az olan gruptan en çok olana doğru olacak şekilde sırayla işleme alınmaktadır.	
İçtüzük	Danışma Kurulu Madde 19 – (...) İçtüzükte Danışma Kurulunun tespitine, teklifine veya görüş bildirmesine bağlanmış olan bütün hallerde, Danışma Kurulu, yapılan ilk çağrıda toplanamaz, oybirliğiyle tespit, teklif yapamaz veya görüş bildiremezse, Meclis Başkanı veya siyasi parti grupları ayrı ayrı, istemlerini doğrudan Genel Kurula sunabilirler. Bu durumda istemin oylanması ilk birleşimin gündemindeki Başkanlığın sunuşlarında yer alır. Danışma Kurulu önerileri görüşmesiz oylanır. Grup önerisinde ise öneriyi veren gruptan bir milletvekili beş dakikayı geçmemek üzere önerinin gerekçesini açıklayabilir. Açıklamanın ardından diğer gruplardan birer milletvekiline de isterlerse üçer dakika söz verilir. Danışma Kurulu ve grup önerileri konusunda Genel Kurulda işaret oyuyla karar verilir.	

27.5	Hatib(ler)in Kullandığı İfadenin Anayasa'nın 83/1'inci Maddesi Kapsamında Alınan Kararla Meclis Dışında Tekrarlanması Durumunda Yasama Sorumsuzluğu Kapsamında Değerlendirilemeyeceğine ve Disiplin Cezası Uygulamasına İlişkin
Ay. 83	
Tarih/Birleşim: 08.12.2021 / B. 30	
Başkanvekili: Süreyya Sadi BİLGİÇ	
Açıklama Metni	<u>Beşinci Oturum</u> (...) NUSRETTİN MAÇİN (Devamla) – Geleceği biz inşa edeceğiz. Yeni Türkiye inşasında halkların kardeşliği ve birliğini biz sağlayacağız. Türkiye'ye demokrasi ve barış, kürdistan özgürlük şiarıyla iktidara geleceğiz. (...) MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – “Kürdistan özgürlük.” diyor. Türkiye Cumhuriyeti devletini bölmeye çalışıyor, müdahale eder misiniz. Tutanaklardan çıkması gerekir. (...) BAŞKAN – Sayın Elitaş, duymadım. Tutanakları isteyeceğim, sayın milletvekiliyle bir şey konuşuyordum duymadım, tutanakları isteyeceğim.(...)
	<u>Yedinci Oturum</u> (...) BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Anayasa'mızın 83'üncü maddesi “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.” diyor. Bu hükme göre iki önceki oturumda Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçin'in “...kürdistan özgürlük şiarıyla iktidara geleceğiz.” ifadelerini Meclis dışında tekrarlamaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
	Şanlıurfa Milletvekili Sayın Nusrettin Maçin'in iki önceki oturumda sarf etmiş olduğu sözler İç Tüzük'ün 161'inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan “Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak;” hükmü kapsamında olduğundan Meclisten geçici olarak çıkarma cezası gerektirmektedir. Bu nedenle, Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçin'e İç Tüzük'ün 163'üncü maddesi uyarınca Meclisten geçici olarak 3 birleşim çıkarma cezası verilmesi teklif edeceğim. Sayın Maçin savunma yapabilir yahut başka bir milletvekili savunma hakkını kullanabilir.
	Sayın Maçin savunma yapacak mı? Sayın Beştaş, bir savunma olacak mı... Peki, Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçin'e İç Tüzük'ün 163'üncü maddesi uyarınca Meclisten geçici olarak 3 birleşim çıkarma cezası verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.
	Sayın Maçin, lütfen, Genel Kuruldan ayrılınız; bugün, yarın ve ondan sonraki gün bu ceza, disiplin cezası uygulanacak. MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Diğeri, hatibimizin, milletvekilimizin kurduğu söze gelince, ifade özgürlüğü hem Amerikan İnsan Hakları Mahkemesinde hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde ve daha birçok uluslararası mahkemede ve bizim Anayasa Mahkemesinde çok geniş yorumlanmaktadır. 3 tane istisnası vardır ifade özgürlüğünün. Biri, ırkçılıktır; diğeri hakarettir; diğeri de şiddete açıkça teşviiktir. Bu da yakın tehlike içermesi şartıyla bunlar kabul edilemez bulunur. Şimdi, milletvekilimiz ne demiştir: “Türkiye'ye demokrasi, kürdistan özgürlük.” “Kürdistan özgürlük” demek sadece idari aykırılık olarak aslında algılanamaz yani yapıya

	aykırı olarak algılanamaz. Yeter ki demokratik olarak ifade edilsin, barışçıl ifade edilsin. Aksi hâlde dünyanın her yerinde farklı kimliklere sahip insanların... <u><i>Onuncu Oturum</i></u> BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, söz vereceğim bir müsaade edin, bir işlem yapıyorum, vereceğim. Anayasa'mızın 83'üncü maddesi "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar." diyor. Bu hükme göre önceki oturumda Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın "'kürdistana özgürlük' demek sadece idari aykırılık olarak aslında algılanamaz yani yapıya aykırı olarak algılanamaz." sözlerini kullanmıştır. Bu sözler doğru olmadığı için Meclis dışında tekrarlanmaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
İşlem	Usul Tartışması açılmadı. Hem ilgili ifadeyi kullanan Milletvekili hem de sonradan bu ifadeyi tutanakta okumak suretiyle tekrarlayan Grup Başkanvekili'nin sözleri ile ilgili olarak Anayasa'nın 83'üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında alınan kararla bu sözlerin Meclis dışında tekrarlanması durumunda yasama sorumsuzluğu kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edildi. Benzer uygulama örnekleri için bkz. 13.01.2017 (Garo Paylan) ve 13.02.2020 (Mensur Işık) tarihli Birleşim tutanakları.
Not	Oturumu yöneten Başkan, iki ayrı oylama ile Anayasa md. 83/1 kapsamında sözlerin Meclis dışında tekrarlanmamasını oya sundu ve kabul edildi. Birleşimi yöneten Başkan'ın "Sözlerin Meclis dışında tekrarlanmaması"na ilişkin ifade biçiminin, ilgili sözlerin Meclis dışında tekrarlanması durumunda milletvekilinin bu sözler çerçevesinde yasama sorumsuzluğundan yararlanamayacağı, dolayısıyla bu sözlerinden sorumlu tutulabileceği şeklinde anlaşılması gerekir. Sözleri nedeniyle Şanlıurfa Milletvekili Nusrettin Maçın hakkında ayrıca İçtüzük'ün 163'üncü maddesi uyarınca Meclisten geçici olarak üç birleşim çıkarma cezası uygulandı. Disiplin cezasının "Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak" hâli kapsamında verilmiş olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin 17.10.2018 tarihli ve E.2017/162, K.2018/100 sayılı Kararı uyarınca, İçtüzük'ün 163'üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen "bir aylık ödenek ve yolluğun üçte ikisinin kesilmesi" yaptırımını uygulanmadı.
Anayasa	Yasama dokunulmazlığı MADDE 83- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar. ...
İlgili İçtüzük hükümleri	Meclisten geçici çıkarma MADDE 161- Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir: ... 3. Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Başkanına, Başkanlık Divanına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline, milletvekiline, Türk Milletinin tarihine ve ortak geçmişine, Anayasanın ilk dört maddesinde çerçevesi çizilen Anayasal düzene hakaret etmek ve sövmek, Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak; Disiplin cezalarında savunma, özür dileme ve kesinti MADDE 163-

İlgili Anayasa Mahkemesi Kararı	 Kınama cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte biri, Meclisten geçici olarak çıkarma cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte ikisi kesilir. .. ANAYASA MAHKEMESİ KARARI Esas Sayısı : 2017/162 Karar Sayısı : 2018/100 Karar Tarihi : 17/10/2018 R.G. Tarih – Sayı : 3/1/2019 – 30644 ... 93. Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "<i>Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.</i>" biçimindeki hüküm ile temel hak ve özgürlükler arasında yer alan ifade özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise anılan özgürlüğün sınırlandırılma sebeplerine yer verilerek bu hakkın mutlak olmadığı ve maddede belirtilen nedenlerle sınırlandırılabilmesi kabul edilmiştir. Buna göre ifade özgürlüğünün millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve maddede belirtilen diğer nedenlerle sınırlandırılması mümkündür. Ancak söz konusu özgürlüğün sınırlandırılabilmesi için belirtilen nedenlerden birinin varlığı yeterli olmayıp temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesine de uyulması gerekmektedir. ... 100. Anayasa'nın 67. maddesinde de seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Demokrasilerde halk ile yönetim arasındaki bağlantıyı ve parlamentonun siyasi meşruiyetini, demokratik usul ve esaslara göre gerçekleştirilen seçimler aracılığıyla halkın temsilcisi olarak seçilen milletvekilleri gerçekleştirir. 101. Anayasa'nın 83. maddesinin birinci fıkrasında ise "<i>Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.</i>" demek suretiyle ifade özgürlüğünün özel görünümü olan yasama sorumsuzluğu teminat altına alınmıştır. ... 108. Milletvekili hakkında Meclisten geçici olarak çıkarma cezasının verilebileceği hâller İçtüzük'ün 161. maddesinde belirtilmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı bendine göre <i>Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak</i>, söz konusu durumlardan biridir. Dava konusu kuralın Meclisten geçici olarak çıkarma cezası alan milletvekilinin bir aylık ödeneğinin üçte ikisinin kesilmesini öngörmesi nedeniyle anılan tanımlamayı yapan milletvekilinin de bir aylık ödeneğinin üçte ikisinin kesilmesi söz konusu olacaktır. ... 113. Seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan seçilmiş kimseler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Zira milletvekillerinin, görüş ve düşüncelerini serbestçe ifade edebildikleri ölçüde seçmenlerini temsil edebilmeleri, yasama ve denetim faaliyetlerine gereği gibi katılabilmeleri mümkün olacaktır. Nitekim bu gerekçelerle ifade özgürlüğünün korunmasının özellikle önemli olduğu milletvekilleri bakımından, anılan özgürlüğün daha güvenceli bir şekilde muhafazasını sağlamak amacıyla yasama sorumsuzluğu kurumu öngörülmüştür. Bu itibarla taşıdığı önem sebebiyle yasama sorumsuzluğunun ihlali, ifade özgürlüğünün ihlaline göre çok daha ağır sonuçlara yol açar. 114. Dava konusu kural, milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte ikisinin kesilmesini <i>Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak</i> biçimindeki Meclis
---	--

	çalışmalarının belirli bir düzen içinde yapılmasının sağlanmasıyla ilgisi olmayan, belirsiz, soyut ve öngörülemez nitelikteki bir nedene dayandırmaktadır. ... 119. Açıklanan nedenlerle kural, İçtüzük'ün 161. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan "...Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak..." ibaresi yönünden Anayasa'nın 2., 13., 26., 83. ve 87. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. ... 2. Dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın; a. "...Meclisten geçici olarak çıkarma cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte ikisi..." bölümünün; i. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 161. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan "...Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak..." ibaresi yönünden İPTALİNE, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ ile Recai AKYEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,
--	--

27.5	Hatib(ler)in Genel Kurula Hitap Ederken Türkçe Dışında Dil Kullanması Durumuna İlişkin	
Ay. 3		
Tarih/Birleşim: 08.12.2021/ B.30 - 12.12.2021 / B.34		Başkanvekili: Süreyya Sadi BİLGİÇ - Haydar AKAR
Açıklama Metni	<u>30. Birleşim</u> HDP GRUBU ADINA AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – (...) Evet, arkadaşlar, ana dilimle de birkaç şey söylemek istiyorum, sonra bunu Türkçeye de çevireceğim: “...” (x) (...) BAŞKAN - Bakın, konuştuğunuzdan hiçbir şey anlamıyoruz. AYŞE SÜRÜCÜ (Devamla) - Tamam, Türkçe çevirisini yapacağım. BAŞKAN - Bununla ilgili alınmış karar da var. Türkçe olarak devam edin lütfen. (...) HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) - Kürtçede çok yaygın bir dua var, tekerleme gibidir, herkes farklı şekilde söyler, şöyledir: “...”(x) BAŞKAN - Sayın Tiryaki, beni kesmek zorunda bırakmayın lütfen. (...) BAŞKAN - Bu tür konuşmaların Anayasa’ya aykırılık oluşturmasının yanında milletvekilleri veya bizi izleyen vatandaşlar tarafından da anlaşılması mümkün değildir. (HDP sıralarından gürültüler) Sayın milletvekillerinden bu konuda gereken hassasiyeti göstermelerini diliyorum.	
	<u>34. Birleşim</u> HDP GRUBU ADINA FELEKNAS UCA (Batman) - Şimdi, çok dilli bir vekil olarak bu konuşmanın aynısı Kürtçe ve Almanca yapacağım. “...” (x) (...) BAŞKAN - Hatip konuşurken 2 farklı dilde daha metni tekrarlayacağını, konuşmasını tekrarlayacağını söyledi. İlk konuşması Almancaydı. Almanca da olsa, İngilizce de olsa, Fransızca da olsa, ana dilde de olsa mutlaka birkaç kelime söylenebilir ama bir metin ve bütün süre kullanılamaz çünkü Türkiye Cumhuriyeti’nin resmî dili Türkçedir. Hatip de zaten bir metnin tümünü okumamıştır. (...) BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Genel Kurulda kimi zaman, konuşan üyelerden Türkçe dışında bir dilde birtakım ifadeler kullanıldığı, sözler sarf edildiği görülmektedir; bu ilk kez olmuyor. Türkçe dışında bir deyim, bir atasözü ifade edildiğinde Türkçe karşılığı da belirtilirse sevinirim. Ancak deyim ve özlü sözü, atasözünü aşacak şekilde uzun cümlelerle başka dillerde konuşulması anlaşılmaz bir durum oluşturmaktadır. Türkçe, Anayasa’ya göre resmî dildir... (...) BAŞKAN – ...ve hepimizin ortaklaşa kullandığı, birbirimizi anlamamızı sağlayan ortak dilimizdir. Ana dili Türkçe dışında başka diller olan üyeler bulunmaktadır, bunlardan biri de benim; bu çeşitlilik bizim zenginliğimizdir ancak burada, Genel Kurulda, konuşmacıların sözlerinin tam olarak anlaşılması, tüm üyelerin konuşulanı anlaması ve tutanaklara geçirilebilmesi için ortak dilimiz Türkçenin kullanılması gerekmektedir. Anlayışınız ve hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum. (...) [(x): Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.] [Tutanak metnindeki not aynen aktarılmıştır.]	
İşlem	Usul tartışması açılmadı. İtirazlar üzerine birleşimi yöneten başkanvekilleri açıklama yaparak Türkçe’nin Anayasa’ya göre resmî dil oluşuna işaret ettiler.	

Not	Oturumu yöneten başkanvekilleri tarafından, Anayasa gereği resmi dilin Türkçe olduğu, atasözü ve deyim gibi sözler haricindeki uzun açıklamalar niteliğindeki konuşmaların Türkçe yapılması gerektiği vurgulandı, usul tartışması açılmadı ve disiplin işlemi uygulanmadı.
Anayasa	III. Devletin bütünlüğü, Resmî dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti Madde 3 – Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Milli marşı “İstiklal Marşı”dır. Başkenti Ankara’dır.

27.5	Genel Kurulun Çalışma Düzenini ve Huzurunu Bozucu Döviz, Pankart ve Benzeri Materyalin Getirilmesi ve Kullanılması Halinde Disiplin Cezasının Uygulanmasına İlişkin	
İçt. 156-160-163		
Tarih/Birleşim: 17.12.2021 / B. 39		Başkan: Mustafa ŞENTOP
Açıklama Metni	(...)	(İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü tarafından elektronik cihazla şarkı dinletilmesi)
	(...)	BAŞKAN - Genel Kurulun çalışma düzenini bozmayalım lütfen.
	(...)	YILMAZ TUNÇ (Bartın) - Disiplin cezası verilsin Başkanım.
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Sinirlenmeye devam edin Sayın Oktay, bize söz hakkı veren yok, şarkıyla türküyü anlatıyoruz.
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Sinirlenecek bir şey yok.
	(...)	BAŞKAN - Sayın Sütü, Genel Kurulun çalışma düzenini sağlamak benim görevim.
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Başkan orada, söz versin, demokratik hakkımızı kullanalım.
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Dönün Başkana söyleyin, söz versin.
	(...)	BAŞKAN - Sizi ikaz ediyorum, yoksa disiplin cezası tatbik edeceğim.
	(...)	BAŞKAN - Sayın Oktay, lütfen...
	(...)	Arkadaşlar, bakın, kınama cezası gerektiren bir durum, oya sunacağım. Lütfen, ikaz ediyorum ikinci defa.
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Beni cezalandırmak zorunda mı kalacaksınız yoksa Sayın Başkan?
	(...)	(İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü tarafından elektronik cihazla şarkı dinletilmesi)
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Oynak açtım sizin için, oynamayı seviyorsunuz belli ki Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı.(...) Küçük bir partiye beş dakika olsun söz vermeyen bu antidemokratik anlayışınızı kınıyoruz. (...) Bir partinin genel başkanının telefonunu açmayan Meclis Başkanını kınıyoruz. (...) Biz sizi kınıyoruz!
	(...)	BAŞKAN - Arkadaşlar, bir dakika...
	(...)	Arkadaşlar, İç Tüzük 160'ıncı madde, 6'ncı bendi okuyorum: "Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getirmek ve kullanmak."
	(...)	ERKAN BAŞ (İstanbul) - Düzeni bozmuyoruz Sayın Başkan, protesto hakkımızı kullanıyoruz.
	(...)	BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, bunu, Başkanın 163'üncü maddeye göre "Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır."
	(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Savunma talep ediyorum.
(...)	BAŞKAN - Ben burada bu cezayı, kınama cezasını...	
(...)	BAŞKAN - ...Sayın Sera Kadıgil Sütü için oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul...	
(...)	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Savunma hakkı var.	
(...)	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Savunma talep ediyorum, savunma hakkı vermek zorundasın bana.	
(...)	BAŞKAN - Evet, arkadaşlar, savunma için Erkan Bey...(AK PARTİ sıralarından gürültüler)	
(...)	(...)	

	SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Sayın Başkan, sevdiğim bir arkadaşşıma savunma hakkımı veriyorum. (...) BAŞKAN - Sayın Baş, buyurun. (TİP milletvekillerinden ve HDP sıralarından alkışlar) Beş dakika süre veriyorum. (...) BAŞKAN - Arkadaşlar, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'ye kınama cezası verilmesini Genel Kurula teklif ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Tutanağa geçirilecek bu.
İşlem	İçtüzüğün 160'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde yer alan “Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getirmek ve kullanmak.” hükmü uyarınca İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'ye kınama cezası verilmiştir. Hakkında kınama cezası verilmesi teklif edilen milletvekili adına diğer bir milletvekili 5 dakika süre ile savunmayı gerçekleştirmiştir.
Not	Bütçe görüşmelerinin son gününde Yürütme temsilcisinin konuşması esnasında, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü tarafından elektronik cihaz ile Genel Kurula iki şarkı dinletilmiş, bu durum karşısında Meclis Başkanı çalışma düzeninin bozulmaması yönünde ikazda bulunmuştur. Bahsi geçen durumun devam ettirilmesi sonucunda Meclis Başkanının teklifi üzerine Genel Kurulca fiili gerçekleştiren milletvekiline kınama cezası verilmiştir. İlgili İçtüzük hükmünde kınama cezası alan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte birinin kesilmesi düzenlenmektedir.
İlgili İçtüzük hükümleri	Disiplin cezalarının neveleri: Madde 156 – Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır: 1. Uyarma; 2. Kınama; 3. Meclisten geçici olarak çıkarma. Kınama MADDE 160- Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır: ... 6. Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getirmek ve kullanmak. Disiplin cezalarında savunma, özür dileme ve kesinti MADDE 163- Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır. Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin savunmasını yapmak yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır. Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir ... Kınama cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte biri (...) kesilir. ...

27.5-27.4		
İçt. 160/6 Mutabakat Metni Başkanlık Divanı Kararı	Hatıplerin Konuşmalarını Destekleyici Materyaller Haricinde Kürsüye Malzeme Getirmemelerine İlişkin	
Tarih/Birleşim: 15.12.2021/ B.37 - 5.11.2020/B.13	Başkanvekili: Süreyya Sadi BİLGİÇ (15.12.2021) Süreyya Sadi BİLGİÇ (5.11.2020)	
Açıklama Metni	<u>37. Birleşim (15.12.2021)</u> ERDAL AYDEMİR (Devamla) – ... Arkadaşlar, sayın vekiller; şimdi lütfen herkes çok dikkatli baksın. Özellikle AKP, AKP Grubu, bu nedir, bu? (HDP sıralarından alkışlar) Sizin yıllardır unuttuğunuz bir tencere bu, tencere. Bu tencerede ne pişiyor biliyor musunuz? Bu tencerede aş pişiriliyor, aş, yemek pişiriliyor. Sizin hayatınızdan, hafızalarınızdan sildiğiniz aş, yemek. Bu tencerenin sahipleri bakın kimler? Bu tencerenin sahipleri, bakın şu anda çöpten ekmek, sebze toplayıp evlerine götürülenler, alın. RAMAZAN CAN (Kırıkkale) – Nerede o? (...) ERDAL AYDEMİR (Devamla) – Bu tencerenin sahipleri “Hep biz mi şükredeceğiz, biraz da Recep Tayyip Erdoğan şükretsın.” diyen bu 73 yaşındaki teyze; bu tencerenin sahipleri ekmek kuyruğundayken yağmur altında gözyaşı dökken bu amca; bu tencerenin sahibi, -ya, bundan insan olan utanır, insan duygusu olan utanır, insani vasıfları taşıyan herkes utanır, herkes utanır- bebek, 0 yaşındaki çocuğunu elektrikli saç kurutma makinesini diğer çocuğunun eline verip ısıtmasını sağlayan anne 8 aylık biriken kirasını ödemediği için intihar edenlerin tenceresi. Evet, bu tencere kimin tenceresi? (...) BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi. ERDAL AYDEMİR (Devamla) – Bu tencere AKP iktidarı döneminde görmüş olduğu zulmü hiçbir dönem görmedi, hiçbir dönem görmedi. Bu tencerenin sahipleri işsizler, yoksullar, emekliler, doktorlar, hemşireler, öğretmenler, çiftçiler, 10 milyon işsiz, bu tencerenin sahipleri neyi bekliyor, biliyor musunuz? (...) BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, bir hususu tekrar hatırlatmak istiyorum: Hem İç Tüzük’ün 160’ıncı maddesinin altıncı fıkrası, Genel Kurula döviz, pankart ve benzeri materyal getirmeyi ve kullanmayı yasaklıyor. Gene, bütün parti gruplarına yani Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekillerinin imzasıyla 2016 yılında yapılmış olan Başkanlık Divanı kararında Genel Kurula ürün ve eşya getirilemeyeceği kayıt altına alınmış vaziyette Başkanlık Divanı kararıyla. Burada da o günkü bütün siyasi partilerin de burada imzaları var. (...) BAŞKAN – Ve sonrasında gene, 25 Ocak 2017 tarihli kararda da Türkiye Büyük Millet Meclisinin ülke ve dünya kamuoyunda saygınlığını korumak adına milletvekili tarafından gündemle ilgili konuşmalarını destekleyecek doküman dışında herhangi bir materyalin Genel Kurul salonuna getirilmemesine ilişkin de bir karar var. Ben bütün milletvekillerimizden bu konuda daha hassas olmalarını rica ediyorum. <u>13. Birleşim (5.11.2020)</u> ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Süremi saklı tutun Başkanım.	

	BAŞKAN – Sayın Aydemir, lütfen onları mikrofonu asmayın. ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Lütfen Sayın Başkanım... Hayır, lütfen... Asarım, lütfen... BAŞKAN – Yok, hayır, hayır. ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Sayın Başkan, hayır... BAŞKAN – Sayın Aydemir, bununla ilgili olarak Başkanlık Divanının kararı var. ... BAŞKAN – Başkanlık Divanı olarak bu konuda karar var. ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Arkadaşlar, Sayın Genel Kurul... BAŞKAN - Birleşime on dakika ara veriyorum.
İşlem	15.12.2021 tarihli Birleşimde, Hatip konuşmasını bitirdikten sonra Birleşimi yöneten Meclis Başkanvekili; İçtüzüğün 160'ıncı maddesi, 31 Mart 2016 tarihli Siyasi Parti Grup Başkanvekilleri Mutabakat Metni ve 25 Ocak 2017 tarihli Başkanlık Divanı Kararı uyarınca milletvekilleri tarafından gündemle ilgili konuşmalarını destekleyecek doküman dışında herhangi bir materyalin Genel Kurul salonuna getirilmemesi gerektiğini belirtmiş, milletvekillerinin bu konuda daha hassas olmaları gereğine işaret eden bir açıklama yapmıştır. 5.11.2020 tarihli Birleşimde, Birleşimi yöneten Meclis Başkanvekili uyarılarının ardından birleşime ara vermiştir.
Not	Birleşimi yöneten Meclis Başkanvekili açıklama yaptı, disiplin işlemi uygulanmadı.
İlgili İçtüzük Hükmü 160/6 31/3/2016 Tarihli Siyasi Parti Grup Başkanvekilleri Mutabakat Metni 25/1/2017 Tarihli TBMM Başkanlık Divanı Kararı	Kınama MADDE 160- Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır: ... 6. Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getirmek ve kullanmak. Mutabakat Metni ... 9-Genel Kurula ürün ve eşya getirilmeyecektir. ... TBMM'nin ülke ve dünya kamuoyu nezdindeki saygınlığını korumak amacıyla, milletvekilleri tarafından gündemle ilgili konuşmalarını destekleyecek grafik, tablo, istatistik ve fotoğraf gibi dokümanlar dışında ürün, eşya, döviz, pankart ve benzeri nitelikte gösteri amaçlı malzeme Genel Kurula getirilmemesi...

27.5 İçt. 87, 88	Genel Kurulda Verilen Önergelerin Kabul Edilmesiyle İhdas Edilen Yeni Maddelerin Komisyona Geri Verilmesine İlişkin
Tarih/Birleşim: 1.12.2021 / B.25 - 11.12.2021 / B.33 - 21.12.2021 / B.40	Başkanvekili: Süreyya Sadi BİLGİÇ
Açıklama Metni	<u>25. Birleşim</u> (...) BAŞKAN – Sayın Milletvekilleri, yeni madde ihdasına dair 6 önerge vardır. Malumları olduğu üzere, görüşülmekte olan teklife konu kanunun Komisyon metninde bulunmayan ancak teklifle çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve Komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılacağı İç Tüzük’ün 87’nci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüdür. Yeni madde ihdasına dair Divana ulaşan önergeler Komisyon metninde bulunmayan bir konuda değişiklik öngörmektedir. Ayrıca İç Tüzük’ün 91’inci maddesi ve Meclis uygulamaları çerçevesinde bir bölümde en fazla 2 tane yeni madde ihdası önergesi kabul edilebilmektedir. Dolayısıyla İç Tüzük gereğince bu önergeleri işleme almamız olanaklı değildir. Ancak grupların uzlaşısı nedeniyle emsal teşkil etmemek üzere önergeleri işleme alacağım. Önergeleri okutup Komisyona soracağım, Komisyon önergelere salt çoğunlukla katılırsa önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açacağım. Komisyonun salt çoğunlukla katılamaması hâlinde ise önergeleri işlemenden kaldıracağım. (...) BAŞKAN – Yeni madde ihdasına ilişkin ilk önergeyi okutuyorum: (...) BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor musunuz? SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Değerli Başkanım, salt çoğunluğumuz vardır, önergeye katıyoruz. BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılmış olduğundan önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum. Madde üzerinde söz talebi yok. Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Yeni madde kabul edilmiştir ve teklife yeni bir madde eklenmiştir. (...) (Diğer 5 madde için de aynı işlem tekrarlanmıştır.) <u>33. Birleşim</u> (...) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 287 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin yeni ihdas edilen 2, 3, 4, 5, 6 ve 7’nci maddelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçtüzüğü’nün 88’inci maddesi uyarınca Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna geri verilmesini arz ve teklif ederim. Ziya Altunyaldız Konya Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanı BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur. Bu şekilde, 287 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin yeni ihdas edilen 2, 3, 4, 5, 6, ve 7’nci maddeleri Komisyona geri çekilmiştir. <u>40. Birleşim</u>

	(...) BAŞKAN – Komisyon? Yerinde. Sayın milletvekilleri, bildiğiniz üzere, 11 Aralık 2021 tarihli 33’üncü birleşimde İç Tüzük’ün 88’inci maddesi uyarınca, Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun talebi üzerine 287 sıra sayılı Kanun Teklifi’ne yeni ihdas edilen 2, 3, 4, 5, 6 ve 7’inci maddeler Komisyon’a geri verilmişti. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Raporu, sıra sayısı 287’ye 1’inci Ek olarak 14 Aralık 2021 tarihinde Başkanlıkça bastırılıp dağıtılmıştır. Komisyon Raporu’na göre, 287 sıra sayılı Kanun Teklifi’ne yeni ihdas edilen 2, 3, 4, 5, 6 ve 7’nci maddeler metinden çıkarılmıştır. Bilgilerinize sunulur. Şimdi teklifin görüşmelerine devam edeceğiz.
İşlem	1.12.2021 tarihli 25’inci Birleşimde Genel Kurul’da görüşülmekte olan 287 sıra sayılı Kanun Teklifi’ne yeni madde ihdas edilmesine ilişkin önergeler, Komisyon’un salt çoğunlukla katılması üzerine işleme alınmış ve her bir önerge üzerinde yeni madde olarak görüşme açılmıştır. Görüşmeler neticesinde 6 yeni madde Genel Kurul tarafından kabul edilmiş ve teklife eklenmiştir. 11.12.2021 tarihli 33’üncü Birleşimde, Komisyon Başkanı’nın verdiği tezkere ile yeni ihdas edilen bu maddelerin İçtüzüğü’nün 88’inci maddesi uyarınca Komisyon’a geri verilmesi istenmiş ve bu hususun Genel Kurul’un bilgisine sunulmasıyla yeni ihdas edilen maddeler Komisyon’a geri çekilmiştir. Yeni ihdas edilen maddeler, Komisyon tarafından metinden çıkarılmış ve bu husus 21.12.2021 tarihli 40’nci Birleşimde Genel Kurul’un bilgisine sunulmuştur.
Not	Genel Kurul’un kabul etmiş olduğu bir maddenin komisyon’a geri çekilmesine ilişkin bazı uygulamaların önceki yıllarda da yapıldığı görülmektedir. Genel Kurul’un 17.11.2016 tarihli 22’nci Birleşiminde geçici 1 inci madde üzerinde verilen ve maddeye yeni bir fıkra eklenmesini öngören önerge (önerge içeriği itibarıyla yeni madde ihdası niteliğinde bir hüküm içermekteydi) komisyonun “takdire bırakıyoruz” demesi üzerine işleme alınmış, önerge ve ilgili madde kabul edilmiştir. 22.11.2016 tarihli 24’üncü Birleşimde ise Hükümet, Genel Kurul’da kabul edilmiş bu maddenin İçtüzüğü’nün 88’inci maddesine göre Komisyon’a geri verilmesine dair tezkere vermiştir. Tezkerenin okunmasının ardından oturumu yöneten Başkanvekili, söz konusu maddenin Komisyon’a geri verildiğini ifade etmiş; ancak muhalefet grup başkanvekilleri, maddenin Genel Kurul tarafından görüşülerek oylamasının yapıldığını, Komisyon’a geri verilebilmesi için önce madde üzerinde İçtüzüğü’nün 89’uncu maddesine ve genel teamüle göre Genel Kurul kararıyla tekrar-i müzakere açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak oturumu yöneten Başkanvekili, 1984’teki bir örneğe atıf yaparak geçmişte de benzer bir durum yaşandığı, gruplarda maddenin geri verilmesi bağlamında uzlaşımın olduğu, usul ekonomisine uygunluğu ve nihai olarak Genel Kurul’da maddenin tekrar oylanacağı tespitiyle tutumunu değiştirmemiştir. Söz konusu maddenin nihai görüşmesi 24.11.2016 tarihli 26’nci Birleşimde Komisyon’un kabul ettiği yeni metin üzerinden yapılmış, Komisyon’un yeni metnin yanı sıra 22’nci Birleşimde kabul edilen metnin kaldırılması da oya sunulmuştur. Bu çerçevede, ilk kabul edilen metin de kaldırılmıştır. BAŞKAN - Geçici 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir. (...) BAŞKAN - Genel Kurulun 17 Kasım 2016 tarihli 22’nci Birleşiminde kabul edilen geçici 1’inci maddenin kaldırılarak, yerine görüşmeye konu edilen, Adalet Komisyonunun kabul ettiği yeni geçici 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir. Başkanvekilinin 22.11.2016 tarihli 24’üncü Birleşimde atıfta bulunduğu 6.11.1984 tarihli örnekteki uygulamanın mahiyeti şöyledir: 1.11.1984 tarihli 20’nci Birleşimde, Kanun Teklifi’ne ek madde eklenmesine ilişkin önergeye Komisyon katılmamış ancak bu önerge Genel Kurul tarafından kabul edilmiştir. Bunun üzerine Komisyon, o dönem yürürlükte olan İçtüzüğü’nün 88’inci maddesinde yer alan “Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyle komisyon geri isteyebilir.” hükmü (yürürlükteki 87’nci

	maddesinin son fıkrası) uyarınca maddeyi Komisyona geri istemiş ve Başkan da maddenin Komisyon'a iade edildiğini söylemiştir. 6.11.1984 tarihli 21'inci Birleşimde okunan Komisyon raporunda da ek maddenin teklife ilavesine lüzum ve mahal bulunmadığı hususunun kararlaştırıldığı ifade edilmiştir. Bu Birleşimde yapılan usul tartışmasının (Genel Kurulda ilavesi kabul edilen bir maddenin Komisyonca geri alınarak, "ilavesine lüzum ve mahal bulunmadığı" şeklinde bir rapor hazırlanıp hazırlanamayacağı; Komisyonun kabul edilen değiştirgeye uyma zorunda olup olmadığı hakkında) ardından Komisyon raporu Genel Kurul'un oyuna sunulmuş ve kabul edilerek ek madde metinde yer almamıştır.
İçtüzük 87/son	Değişiklik önermeleri MADDE 87- (...) (...) Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.
İçtüzük 88	Metnin veya maddenin geri istenmesi MADDE 88- Esas komisyon teklifin tümünün, belli bir veya birkaç maddesinin, komisyona geri verilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir. Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir. Teklifin tümü geri istenmişse, teklif hakkında verilen bütün önergeler; teklifin belli bir veya birkaç maddesi geri istenmişse, o madde veya maddeler hakkındaki önergeler esas komisyona verilir.

KANUN VE KARAR SİCİLİ

KANUN SİCİLİ

2021 YILINDA KABUL EDİLEN KANUNLAR¹

- 1- 28/1/2021 tarihli ve 7263 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2- 18/2/2021 tarihli ve 7281 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 3- 4/3/2021 tarihli ve 7292 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 4- 11/3/2021 tarihli ve 7297 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5- 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu
- 6- 15/4/2021 tarihli ve 7316 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 7- 21/4/2021 tarihli ve 7317 sayılı Lisanslı Harita Kadastro Mühendisleri ve Büroları Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 8- 29/4/2021 tarihli ve 7318 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 9- 20/5/2021 tarihli ve 7319 sayılı Sigortacılık ile Diğer Bazı Alanlara İlişkin Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 10- 3/6/2021 tarihli ve 7326 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 11- 9/6/2021 tarihli ve 7327 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

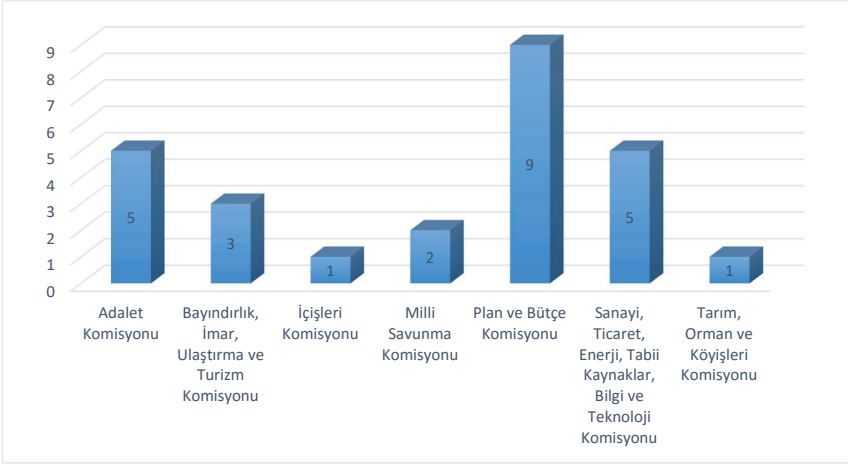
¹ 2021 yılında toplam 87 kanun kabul edilmiş olup, bunlardan 61'ini uluslararası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulma kanunları ile bu kanunlarda değişiklik yapan kanunlar oluşturmaktadır. Bu bölümde, uluslararası andlaşmalara ilişkin kanunlar dışında kalan kanunlara (26 kanun) ilişkin sicil bilgilerine yer verilmiştir.

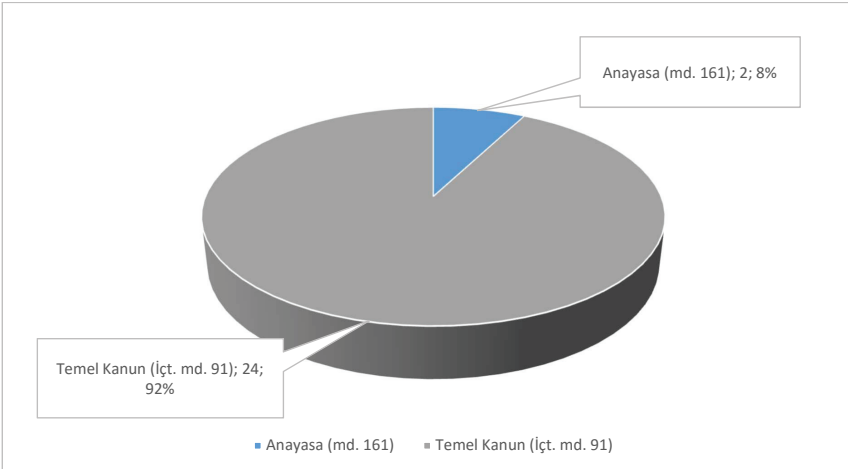
- 12- 17/6/2021 tarihli ve 7328 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 13- 24/6/2021 tarihli ve 7239 sayılı Askerî Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 14- 30/6/2021 tarihli ve 7330 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi Hakkında Kanun
- 15- 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 16- 9/7/2021 tarihli ve 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 17- 18/7/2021 tarihli ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 18- 18/7/2021 tarihli ve 7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 19- 14/10/2021 tarihli ve 7338 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 20- 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 21- 4/11/2021 tarihli ve 7341 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 22- 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 23- 17/12/2021 tarihli ve 7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
- 24- 17/12/2021 tarihli ve 7345 sayılı 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu
- 25- 21/12/2021 tarihli ve 7346 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 26- 22/12/2021 tarihli ve 7349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

2021 YILINDA KABUL EDİLEN KANUNLARA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL VERİLER

1. Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Tekliflerinin Görüşüldüğü Esas Komisyon

2. Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Tekliflerinin Genel Kurulda Görüşülme Usulü

3. Kanunlara Dayanak Oluşturan Kanun Tekliflerine İlişkin Veriler

<i>Veri Türü^{2,3}</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kanun Başına Ortalama</i>
Kanun Sayısı	24	
Madde Sayısı	585	24,38
Genel Kurulda Kabul Edilen Önerge Sayısı	94	3,92
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi (Gün)	158	6,58
Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi (Gün)	578	24,08
Genel Kurulda Görüşülme Süresi (Birleşim Sayısı)	64	2,67
Toplam Kanunlaşma Süresi (Gün)	940	39,17

2 Bütçe ve Kesinhesap Kanun Tekliflerine ilişkin veriler hesaplama dâhil edilmemiştir.

3 Veri türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bir izleyen sayfanın dipnotlarına bakınız.

Dönem: 27	TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7263	Kabul Tarihi: 28.01.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31384 / 03.02.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi⁴: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi⁵: 113 gün
Kanunlaşma Süresi⁶: 121 gün		Esas Komisyon: Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 229 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 06.10.2020
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 41. Birleşim 26.01.2021 42. Birleşim 27.01.2021 43. Birleşim 28.01.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 26		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 9		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları⁷: 4691, 1567, 4734, 5070, 5147, 5174, 5746, 6102, 6750		
Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı⁸: -		

- 4 “Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi”, kanun teklifinin komisyona havale tarihi ile esas komisyonca görüşülmeye başlaması tarihi arasında geçen süreyi vermektedir. Havalenin gerçekleştirildiği gün ile komisyon görüşmesinin başladığı gün, bu sürenin hesabına dâhil edilmektedir.
- 5 “Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi”, esas komisyonca görüşülüp sıra sayısına bağlanan kanun teklifinin Genel Kurul gündemine girdiği günden burada görüşülmesine başlanmasına kadar geçen süreyi ifade etmektedir. Sıra sayısının Genel Kurul gündemine girdiği gün ile Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı gün de hesaplama dâhil edilmektedir.
- 6 “Kanunlaşma Süresi”, kanun teklifinin TBMM Başkanlığına sunulduğu günden Genel Kurulda kabul edildiği güne kadar geçen süreyi göstermektedir. Kanun teklifinin TBMM Başkanlığına sunulduğu gün ile Genel Kurulda kabul edildiği gün de hesaplama dâhil edilmektedir.
- 7 Numaralardan kanun hükmünde kararnamelere ilişkin olanların yanına ayrıca içinde “KHK” kaydı düşülmüştür. Bu kaydın yer almadığı numaralar, kanun numaralarını göstermektedir.
- 8 Genel Kurulda belli bir maddeye ilişkin olarak aynı mahiyette birden çok önerge kabul edilmişse, bunlar sadece bir önerge olarak hesaba dâhil edilmiştir.

Dönem: 27	TÜRK SİLÂHLİ KUVVETLERİ PERSONEL KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7281	Kabul Tarihi: 18.02.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31414 / 05.03.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 7 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 14 gün
Kanunlaşma Süresi: 28 gün		Esas Komisyon: Milli Savunma Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 250 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 28.01.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 47. Birleşim 16.02.2021 48. Birleşim 17.02.2021 49. Birleşim 18.02.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 44 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 15 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 1219, 1632, 5434, 211, 926, 2847, 2941, 3269, 3359, 4752, 5143, 5510, 5544, 6191, 7179 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 1		

Dönem: 27	FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7292	Kabul Tarihi: 04.03.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31416 / 07.03.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 7 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 6 gün
Kanunlaşma Süresi: 22 gün		Esas Komisyon: Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 251 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 17.02.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 53. Birleşim 02.03.2021 54. Birleşim 03.03.2021 55. Birleşim 04.03.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 22 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 5 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 6361, 2644, 5411, 5490, 6362 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 8		

Dönem: 27	BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7297	Kabul Tarihi: 11.03.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31429 / 20.03.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 3 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 11 gün		Esas Komisyon: Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 252 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 03.03.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 56. Birleşim 10.03.2021 57. Birleşim 11.03.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 12 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 7 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 4373, 3996, 4706, 5369, 5996, 6461, 6546, Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 1		

Dönem: 27	GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASI KANUNU	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7315	Kabul Tarihi: 07.04.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31457 / 17.04.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 267 gün
Kanunlaşma Süresi: 293 gün		Esas Komisyon: İçişleri Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 220 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 24.06.2020, 25.06.2020
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 65. Birleşim 30.03.2021 66. Birleşim 31.03.2021 67. Birleşim 01.04.2021 68. Birleşim 06.04.2021 69. Birleşim 07.04.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 16 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 8 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 2802, 1325, 1700, 2692, 2803, 4652, 6004, 4045 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı:5		

Dönem: 27	AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7316	Kabul Tarihi: 15.04.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31462 / 22.04.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 14 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 254 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 07.04.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 71. Birleşim 13.04.2021 72. Birleşim 14.04.2021 73. Birleşim 15.04.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 15 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 7 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 6183, 4447, 4760, 5510, 5520, 6362, 6824 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 6		

Dönem: 27	LİSANS LI HARİTA KADASTRO MÜHENDİSLERİ VE BÜROLARI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7317	Kabul Tarihi: 21.04.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31467 / 27.04.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 22 gün
Kanunlaşma Süresi: 35 gün		Esas Komisyon: Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 253 Esas Komisyonda Görüşölme Tarihi: 23.03.2021
Görüşölldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 74. Birleşim 20.04.2021 75. Birleşim 21.04.2021		Genel Kurulda Görüşölme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 11 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 1 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 5368 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 1		

Dönem: 27	VERGİ USUL KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7318	Kabul Tarihi: 29.04.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31470 / 30.04.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 14 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 260 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 21.04.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 78. Birleşim 27.04.2021 79. Birleşim 28.04.2021 80. Birleşim 29.04.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 17 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 6 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 213, 5015, 5307, 5607, 5510, 7226 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 2		

Dönem: 27	SİGORTACILIK İLE DİĞER BAZI ALANLARA İLİŞKİN KANUNLARDA VE BİR KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7319	Kabul Tarihi: 20.05.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31491 / 25.05.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 8 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 11 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 262 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 17.05.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 82. Birleşim 20.05.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 17 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 10 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 2820, 4059, 4447, 4632, 4706, 5018, 5411, 5684, 7226, 642 (KHK) Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 2		

Dönem: 27	BAZI ALACAKLARIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7326	Kabul Tarihi: 03.06.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31506 / 09.06.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 14 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 265 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 26.05.2021, 27.05.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 86. Birleşim 01.06.2021 87. Birleşim 02.06.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 18 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 4 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 213, 5510, 5834, 1416 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 3		

Dönem: 27	İCRA VE İFLÂS KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7327	Kabul Tarihi: 09.06.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31516 / 19.06.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 27 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 8 gün
Kanunlaşma Süresi: 42 gün		Esas Komisyon: Adalet Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 266 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 25.05.2021, 26.05.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 88. Birleşim 08.06.2021 89. Birleşim 09.06.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 24 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 8 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 2004, 492, 634, 1319, 2464, 2560, 2918, 2942 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 4		

Dönem: 27	CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7328	Kabul Tarihi: 17.06.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31522 / 25.06.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 3 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 15 gün
Kanunlaşma Süresi: 24 gün		Esas Komisyon: Adalet Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 267 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 27.05.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 91. Birleşim 15.06.2021 92. Birleşim 16.06.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 12 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 4 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 4681, 5235, 5237, 5275 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 3		

Dönem: 27	ASKERÎ CEZA KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7329	Kabul Tarihi: 24.06.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31527 / 30.06.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 8 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 13 gün
Kanunlaşma Süresi: 30 gün		Esas Komisyon: Adalet Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 268 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 02.06.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 94. Birleşim 22.06.2021 95. Birleşim 23.06.2021 96. Birleşim 24.06.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 20 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 5 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 1632, 926, 2577, 6413, 353 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 4		

Dönem: 27	MAKİNE VE KİMYA ENDÜSTRİSİ ANONİM ŞİRKETİ HAKKINDA KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7330	Kabul Tarihi: 30.06.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31530 / 03.07.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 8 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 15 gün		Esas Komisyon: Milli Savunma Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 275 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 24.06.2021, 28.06.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 97. Birleşim 29.06.2021 98. Birleşim 30.06.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 14 (12+2) Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: - Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: - Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 1		

Dönem: 27	CEZA MUHALEMESİ KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7331	Kabul Tarihi: 08.07.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31541 / 14.07.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 5 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 8 gün
Kanunlaşma Süresi: 21 gün		Esas Komisyon: Adalet Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 274 Esas Komisyonunda Görüşölme Tarihi: 22.06.2021, 23.06.2021
Görüşölldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 99. Birleşim 06.07.2021 100. Birleşim 07.07.2021 101. Birleşim 08.07.2021		Genel Kurulda Görüşölme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 28 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 5 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 2577, 5237, 5271, 5275, 6216 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: -		

Dönem: 27	HAYVANLARI KORUMA KANUNU İLE TÜRK CEZA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7332	Kabul Tarihi: 09.07.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31541 / 14.07.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 9 gün		Esas Komisyon: Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 276 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 06.07.2021, 07.07.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 101. Birleşim 08.07.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 19 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 2 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 5199, 5237 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 5		

Dönem: 27	BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7333	Kabul Tarihi: 18.07.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31551 / 28.07.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonda Bekleme Süresi: 4 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 10 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 277 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 12.07.2021, 13.07.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 104. Birleşim 16.07.2021 105. Birleşim 17.07.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 26 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 21 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 442, 1219, 1567, 6831, 7269, 209, 1163, 3194, 3713, 4054, 4458, 5018, 5378, 5510, 5941, 6361, 7061, 7145, 7244, 375 (KHK), 640 (KHK) Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 6		

Dönem: 27	TURİZMİ TEŞVİK KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 4		
Kanun No. 7334	Kabul Tarihi: 18.07.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31551 / 28.07.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 3 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 92 gün
Kanunlaşma Süresi: 111 gün		Esas Komisyon: Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 255 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 01.04.2021, 06.04.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 102. Birleşim 13.07.2021 103. Birleşim 14.07.2021 105. Birleşim 17.07.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 26 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 3 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 2634, 492, 5686 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 12		

Dönem: 27	VERGİ USUL KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7338	Kabul Tarihi: 14.10.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31640 / 26.10.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 5 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 14 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 280 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 05.10.2021, 06.10.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 5. Birleşim 12.10.2021 6. Birleşim 13.10.2021 7. Birleşim 14.10.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 63 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 8 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 193, 213, 488, 3065, 4760, 5411, 5520, 7194 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 8		

Dönem: 27	KOOPERATİFLER KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7339	Kabul Tarihi: 21.10.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31640 / 26.10.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 15 gün		Esas Komisyon: Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 283 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 13.10.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 9. Birleşim 20.10.2021 10. Birleşim 21.10.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 26 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 5 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 1163, 1581, 4572, 6102, 6824 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 4		

Dönem: 27	TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ İLE İHRACATÇI BİRLİKLERİNİN KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7341	Kabul Tarihi: 04.11.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31651 / 06.11.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 6 gün
Kanunlaşma Süresi: 21 gün		Esas Komisyon: Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 284 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 20.10.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 13. Birleşim 02.11.2021 14. Birleşim 04.11.2021 15. Birleşim 03.11.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 20 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 14 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 5910, 193, 488, 492, 3065, 3218, 3332, 5174, 5362, 5520, 5607, 5941, 6102, 5018 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 2		

Dönem: 27	İCRA VE İFLAS KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7343	Kabul Tarihi: 24.11.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31675 / 30.11.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 4 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 2 gün
Kanunlaşma Süresi: 23 gün		Esas Komisyon: Adalet Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 285 Esas Komisyonda Görüşülme Tarihi: 05.11.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 18. Birleşim 11.11.2021 19. Birleşim 16.11.2021 20. Birleşim 17.11.2021 21. Birleşim 18.11.2021 22. Birleşim 23.11.2021 23. Birleşim 24.11.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 58		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 11		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 2004, 1136, 2802, 5275, 492, 657, 3717, 4721, 5395, 5717, 7155		
Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 10		

Dönem: 27	2022 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7344	Kabul Tarihi: 17.12.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31706 (1. Mük.) / 31.12.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 6 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 64 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 281 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 20.10.2021, 26.10.2021, 27.10.2021, 01.11.2021, 02.11.2021, 03.11.2021, 04.11.2021, 05.11.2021, 09.11.2021, 10.11.2021, 11.11.2021, 12.11.2021, 16.11.2021, 17.11.2021, 18.11.2021, 19.11.2021, 22.11.2021, 23.11.2021, 24.11.2021, 25.11.2021, 26.11.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 28. Birleşim 06.12.2021 29. Birleşim 07.12.2021 30. Birleşim 08.12.2021 31. Birleşim 09.12.2021 32. Birleşim 10.12.2021 33. Birleşim 11.12.2021 34. Birleşim 12.12.2021 35. Birleşim 13.12.2021 36. Birleşim 14.12.2021 37. Birleşim 15.12.2021 38. Birleşim 16.12.2021 39. Birleşim 17.12.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Anayasa md. 161)
Madde Sayısı: 16 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: - Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: - Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: -		

Dönem: 27	2020 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7345	Kabul Tarihi: 17.12.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31706 (2. Mük.) / 31.12.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 114 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 172 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 282 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 20.10.2021, 26.10.2021, 27.10.2021, 01.11.2021, 02.11.2021, 03.11.2021, 04.11.2021, 05.11.2021, 09.11.2021, 10.11.2021, 11.11.2021, 12.11.2021, 16.11.2021, 17.11.2021, 18.11.2021, 19.11.2021, 22.11.2021, 23.11.2021, 24.11.2021, 25.11.2021, 26.11.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 28. Birleşim 06.12.2021 29. Birleşim 07.12.2021 30. Birleşim 08.12.2021 31. Birleşim 09.12.2021 32. Birleşim 10.12.2021 33. Birleşim 11.12.2021 34. Birleşim 12.12.2021 35. Birleşim 13.12.2021 36. Birleşim 14.12.2021 37. Birleşim 15.12.2021 38. Birleşim 16.12.2021 39. Birleşim 17.12.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Anayasa (md. 161)
Madde Sayısı: 7		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: -		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: -		
Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: -		

Dönem: 27	BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7346	Kabul Tarihi: 21.12.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31700 / 25.12.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 8 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 36 gün		Esas Komisyon: Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 287, 287'ye 1'inci Ek Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 23.11.2021, 12.12.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 24. Birleşim 30.11.2021 25. Birleşim 01.12.2021 26. Birleşim 02.12.2021 40. Birleşim 21.12.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 38 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 21 Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 5846, 6831, 1163, 3093, 3096, 3291, 3308, 3516, 4562, 4628, 4646, 4691, 5346, 5449, 5510, 5627, 5746, 5894, 6446, 6491, 6745 Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 5		

Dönem: 27	GELİR VERGİSİ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN	
Yasama Yılı: 5		
Kanun No. 7349	Kabul Tarihi: 22.12.2021	Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı ve Tarihi: 31700 / 25.12.2021
Kanuna Dayanak Oluşturan Kanun Teklifi'nin Komisyonunda Bekleme Süresi: 4 gün		Komisyon Raporunun Genel Kurulda Bekleme Süresi: 1 gün
Kanunlaşma Süresi: 6 gün		Esas Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): 299 Esas Komisyonunda Görüşülme Tarihi: 20.12.2021
Görüşüldüğü Genel Kurul Birleşimleri: 41. Birleşim 22.12.2021		Genel Kurulda Görüşülme Usulü: Temel Kanun (İçt. md. 91)
Madde Sayısı: 13		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Sayısı: 9		
Değişiklik Yaptığı Kanun/KHK Numaraları: 193, 488, 3065, 4646, 5018, 5070, 5216, 5393, 5510		
Genel Kurulda kabul edilen önerge sayısı: 1		

2021 YILI TBMM KARARLARI

Sıra No	YD	YY	Birleşim No	Karar Olduğu Tarih	Karar No	Sıra Sayı No	Kararın Adı	Karar Tipi
1	27	4	41	26.01.2021	1276		Türk Silahlı Kuvvetleri Deniz Unsurlarının Aden Körfezi, Somali Karasuları ve Açıkları, Arap Denizi ve Mücavir Bölgelerde Görevlendirilmesi, Denizde Terörizmle Mücadele Harekâtlarına Katkı Sağlanabilmesi Maksudıyla Unsurlarımızın Bölge Ülkeleri Karasuları Dışında Denizde Terörizmle Mücadele Görevi İçin Yetkilendirilmeleri ve Bununla İlgili Gerekli Düzenlemelerin Cumhurbaşkanı Tarafından Yapılması İçin Türkiye Büyük Millet Meclisinin 10/2/2009 Tarihli ve 934 Sayılı Kararı ile Verilen ve Son Olarak 5/2/2020 Tarihli ve 1241 Sayılı Karar ile Bir Yıl Uzatılan İzin Süresinin Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca 10/2/2021 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Daha Uzatılmasına Dair Karar	Silahlı Kuvvet kullanımı hakkındaki kararlar
2	27	4	46	11.02.2021	1277		Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun Görev Süresinin Uzatılmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
3	27	4	52	25.02.2021	1278		Kişisel Verileri Koruma Kurulu Üyeliği İçin Yapılan Seçime Dair Karar	TBMM'nin üye seçimi (Sayıştay, RTÜK, KİK) kararları
4	27	4	52	25.02.2021	1279		Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu Kurulmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
5	27	4	56	9.03.2021	1280		Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu Kurulmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
6	27	4	59	16.03.2021	1281		Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonuna Üye Seçimine Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
7	27	4	72	14.04.2021	1282		Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonuna Üye Seçimine Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
8	27	4	78	27.04.2021	1283		Abd Başkanı Joe Biden'ın 24 Nisan 2021 Tarihli Açıklamasının Kınanması, Reddedilmesi ve Yok Hükmünde Sayılmasına Dair Karar	Diğer kararlar
9	27	4	79	28.04.2021	1284		Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Aravermesi Srasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar

Sıra No	YD	YY	Birleşim No	Karar Olduğu Tarih	Karar No	Sıra Sayı No	Kararın Adı	Karar Tipi
10	27	4	83	25.05.2021	1285	263	Hâkimler ve Savcılar Kurulu Üyeliklerine Yapılan Seçime Dair Karar	TBMM'nin üye seçimi (Sayıştay, RTÜK, KİK) kararları
11	27	4	90	10.06.2021	1286		Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun Görev Süresinin Uzatılmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
12	27	4	90	10.06.2021	1287		Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu Kurulmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
13	27	4	94	22.06.2021	1288		Türkiye Büyük Millet Meclisinin Çalışma Süresinin Uzatılmasına İlişkin Karar	TBMM çalışmalarına (tatil, ara verme, süre uzatımı) ilişkin kararlar
14	27	4	94	22.06.2021	1289	269	Sayıştay Başkanlığı İçin Yapılan Seçime Dair Karar	TBMM'nin üye seçimi (Sayıştay, RTÜK, KİK) kararları
15	27	4	97	29.06.2021	1290		Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Üyelikleri İçin Yapılan Seçime Dair Karar	TBMM'nin üye seçimi (Sayıştay, RTÜK, KİK) kararları
16	27	4	99	6.07.2021	1291		Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun Görev Süresinin Uzatılmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
17	27	4	99	6.07.2021	1292		Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonuna Üye Seçimine Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
18	27	4	100	7.07.2021	1293		Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Ararvermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
19	27	4	100	7.07.2021	1294		İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Ararvermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
20	27	4	100	7.07.2021	1295		Dilekçe Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Ararvermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
21	27	4	101	8.07.2021	1296		Adalet Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Ararvermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
22	27	4	101	8.07.2021	1297		Çevre Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Ararvermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar

Sıra No	YD	YY	Birleşim No	Karar Olduğu Tarih	Karar No	Sıra Sayı No	Kararın Adı	Karar Tipi
23	27	4	101	8.07.2021	1298		Dijital Mecralar Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
24	27	4	101	8.07.2021	1299		İçişleri Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
25	27	4	101	8.07.2021	1300		Plan ve Bütçe Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
26	27	4	101	8.07.2021	1301		Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
27	27	4	101	8.07.2021	1302		Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
28	27	4	103	14.07.2021	1303		Dışişleri Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
29	27	4	103	14.07.2021	1304		Tarım, Orman ve Köyşleri Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
30	27	4	103	14.07.2021	1305		Başa Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gerekten Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
31	27	4	104	16.07.2021	1306		Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar	Daimi Komisyonlara ilişkin kararlar
32	27	4	104	16.07.2021	1307		Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatile Girmesine İlişkin Karar	TBMM çalışmalarına (tatil, ara verme, süre uzatımı) ilişkin kararlar
33	27	5	2	5.10.2021	1308		Başa Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gerekten Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun Görev Süresinin Uzatılmasına Dair Karar	Meclis Araştırması Komisyonlarına ilişkin kararlar
34	27	5	8	19.10.2021	1309		Hudut, Şümül, Miktar ve Zamanı Cumhurbaşkanınca Takdir ve Tespit Edilmek Üzere, Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Birleşmiş Milletlerin Mali ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde İcra Ettiği Harekât ve Misyonlar Kapsamında Yurt Dışına Gönderilmesi ve Cumhurbaşkanınca Verilecek İzin ve Belirlenecek Esaslar Çerçevesinde Bu Kuvvetlerin Kullanılması İçin Verilen İzin Süresinin Anayasa'nın 92'nci Maddesi Uyarınca 31/10/2021 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Uzatılmasına Dair Karar	Silahlı Kuvvet kullanımı hakkındaki kararlar

Sıra No	YD	YY	Birleşim No	Karar Olduğu Tarih	Karar No	Sıra Sayı No	Kararın Adı	Karar Tipi
35	27	5	11	26.10.2021	1310		Türkiye'nin Millî Güvenliğine Yönelik Ayrılkı Hareketler, Terör Tehdidi ve Her Türlü Güvenlik Riskine Karşı Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Gerekli Her Türlü Tedbiri Almak, Irak ve Suriye'deki Tüm Terörist Örgütlerden Ülkemize Yönelebilecek Saldırıları Bertaraf Etmek ve Kitlesel Göç Gibi Diğer Muhtemel Risklere Karşı Ulusal Güvenliğimizin İdame Ettirilmesini Sağlamak İçin Hudut, Şümul, Miktar ve Zamanı Cumhurbaşkanınca Takdir ve Tayin Olunacak Şekilde, Gerekliğinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesi, Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması ve Bu Kuvvetlerin Cumhurbaşkanının Belirleyeceği Esaslara Göre Kullanılması ile Cumhurbaşkanını Tarafından Belirlenecek Esaslara Göre Gerekli Düzenlemelerin Yapılması İçin Anayasa'nın 92'nci Maddesi Uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2/10/2014 Tarihli ve 1071 Sayılı Kararıyla Verilen ve Son Olarak 7/10/2020 Tarihli ve 1266 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla 30/10/2021 Tarihine Kadar Uzatılan İzin Süresinin 30/10/2021 Tarihinden İtibaren İki Yıl Uzatılmasına Dair Karar	Silahlı Kuvvet kullanımı hakkındaki kararlar
36	27	5	11	26.10.2021	1311		Hudut, Şümul ve Miktarı Cumhurbaşkanınca Belirlenecek Türk Silahlı Kuvvetleri Unsurlarının, 1701 (2006) Sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı ve 880 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla Tespit Edilen İlkeler Kapsamında 31/10/2021 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Daha Unfıl'E İştirak Etmesi ve Bununla İlgili Gerekli Düzenlemelerin Cumhurbaşkanınca Yapılması İçin Anayasa'nın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine Dair Karar	Silahlı Kuvvet kullanımı hakkındaki kararlar
37	27	5	17	10.11.2021	1312		Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması Hükümlerinden Kaynaklanan Taahhütlerimizi Yerine Getirmek, Ateşkesin Gözlenmesi, İhlallerin Önlenmesi, Bölgede Barış ve İstikrarın Sağlanması Amacıyla Türkiye'nin Yüksek Menfaatlerini Etkili Şekilde Korumak ve Kollamak Üzere, Hudut, Şümul, Miktar ve Zamanı Cumhurbaşkanınca Takdir ve Tayin Olunacak Şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Ortak Merkezin Görevlerinin İfası Yönünde Hareket Etmek Üzere Yabancı Ülkelere Gönderilmesi, Bu Kuvvetlerin Cumhurbaşkanının Belirleyeceği Esaslara Göre Kullanılması ile Risk ve Tehditlerin Giderilmesi İçin Her Türlü Tedbirin Alınması ve Bunlara İmkân Sağlayacak Düzenlemelerin Cumhurbaşkanını Tarafından Belirlenecek Esaslara Göre Yapılması İçin Anayasa'nın 92'nci Maddesi Uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisinin 17/11/2020 Tarihli ve 1272 Sayılı Kararı ile Verilen İzin Süresinin 17/11/2021 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Uzatılmasına Dair Karar	Silahlı Kuvvet kullanımı hakkındaki kararlar
38	27	5	23	24.11.2021	1313		Hâkimler ve Savcılar Kurulu Üyelğine Yapılan Seçime Dair Karar	TBMM'nin üye seçimi (Sayıştay, RTÜK, KİK) kararları

BİLGİ NOTLARI

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILARI VE BAKANLARIN ANDIÇME ZAMANI¹

(1) Anayasa'nın 106'ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre, “Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçerler.”

Anayasa'nın 81'inci maddesi hükmü şöyledir:

MADDE 81- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde andiçerler:

“Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve lâik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanmasını ülküsünden ve Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andiçerim.”

(2) 6271 sayılı Cumhurbaşkanını Seçimi Kanunu'nun 21'inci maddesinin üçüncü fıkrası “Cumhurbaşkanınca atanan Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve Bakanlar atanmalarını takip eden gün andiçerler.” hükmünü içermektedir. Söz konusu hüküm, 6271 sayılı Kanun'a, bu Kanun'da değışiklik yapan 14/6/2018 tarihli ve 699 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile girmiştir. Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlüğe giriş tarihi, 6/7/2018 tarihidir.

Söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin genel gerekçesi ya da ilgili madde gerekçesinde sorun alanına ilişkin açıklayıcı nitelikte herhangi bir belirleme yapılmamıştır.

(3) TBMM İctüzüğü'nün 3'üncü maddesinin son fıkrasında “Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlar, atandıkları tarihten sonra yapılan ilk birleşimde

1 Dr. Gönal SEYİT (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanı)

andiçerler.” hükmü yer almaktadır. Bu hükmün İttüzüğe girişı 9/10/2018 tarihli ve 1200 sayılı İttüzük değişikliği ile gerçekleşmiş, hüküm 16/10/2018 günü yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla söz konusu hükmün İttüzüğe girmesi ve yürürlük kazanması, 699 sayılı Kanun Hükümünde Kararname’nin, dolayısıyla 6271 sayılı Kanun’un 21’inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün yürürlüğe girmesinden sonraki bir tarihe rastlamaktadır.

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların andiçme zamanını belirleyen söz konusu hükmün dayanağını oluşturan İttüzük değişikliğinin gerekçesi şöyledir:

Anayasa değişikliği sonucunda Anayasanın 106 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçecekleri; 6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanununun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında ise, Cumhurbaşkanınca atanan Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Bakanların atanmalarını takip eden gün andiçecekleri belirtilmiştir. Madde ile, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların, atandıkları tarihten sonra yapılan ilk birleşimde andiçecekleri hükmüne yer verilmiştir. Böylece, İttüzük’ün sistematiği ve yasama organının işleyişi göz önünde bulundurularak, 6271 sayılı Kanunda Cumhurbaşkanı yardımcıları ile Bakanların andiçecekleri güne ilişkin hükme işlerlik kazandırılması ve söz konusu hükmün açıklığa kavuşturulması amaçlanmıştır.

(4) Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların andiçme tarihi ile ilgili olarak 6271 sayılı Kanun hükmü ile İttüzük hükmü arasında belirgin bir uyuşmazlık söz konusudur. 6271 sayılı Kanun “*atanmayı takip eden gün*”e işaret ederken, daha sonra yürürlüğe giren İttüzük hükmü “*atanma tarihinden sonra yapılan ilk birleşim*”i andiçme tarihi olarak belirlemektedir.

(5) TBMM İttüzüğü’nün 54’üncü maddesinde TBMM Genel Kurulunun toplantı günleri, resmî tatile rastlamadığı takdirde Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri olarak belirlenmiş, ayrıca Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulun, toplantı günlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebileceği hükme bağlanmıştır.

Bunun yanı sıra, Anayasa’nın 93’üncü ve TBMM İttüzüğü’nün 7’nci maddesi uyarınca tatil ve araverme sırasında da TBMM Genel Kurulunun toplantıya çağırılması olanaklıdır.

(6) TBMM Genel Kurulunun sürekli toplantı hâlinde olmaması nedeniyle, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların andiçme tarihinin *gün* esası yerine *birleşim* temelli olarak belirlenmesinin, TBMM'nin çalışma düzeni ve içtüzük sistemi yönünden daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

(7) 6271 sayılı Kanun'da olduğu gibi gün esasının benimsenmesi durumunda, atama tarihine bağlı olarak andiçmenin gerçekleştirilmesi gereken “gün” Meclisin olağan çalışma günleri ya da Danışma Kurulu önerisi üzerine Genel Kurulca belirlenmiş günler dışında bir güne rastlarsa, Meclisin nasıl toplanacağı temel bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Atamanın Resmî Gazete’de yayımının Meclisin toplantı hâlinde bulunduğu bir zaman dilimine denk gelmesi durumunda, izleyen gün için çalışma kararı olmamasına karşın, Danışma Kurulu önerisi üzerine Genel Kurul kararıyla andiçme için toplanma kararı alınması olanaklıdır. Bununla birlikte, söz konusu zamansal çakışma gerçekleşmezse, Genel Kurulun İçtüzük ile belirlenen ya da Genel Kurulca önceden kararlaştırılmış çalışma günleri dışında nasıl toplanabileceği belirsizdir. Bu nokta, andiçme günü bağlamını da aşan bir çerçevede, yürürlükteki içtüzük sistemimiz bakımından bir hukuksal boşluk olarak durmaktadır.

Andiçmenin gerçekleştirilmesi gereken “gün”ün tatil veya araverme dönemine rastlaması durumunda ise, andiçme ancak olağanüstü toplantı usullerini işletmek suretiyle gerçekleştirilebilir. Bu durumda Cumhurbaşkanı ya da Meclis Başkanı’nın Meclisi doğrudan doğruya toplantıya çağırması yöntemi izlenebilir.

(8) Anayasa’nın 81’inci ve 103’üncü maddelerine göre, andiçme, sırasıyla milletvekilleri ve Cumhurbaşkanı yönünden *göreve başlama koşuludur*. Bununla birlikte, Anayasa’nın 106’ncı maddesinin dördüncü fıkrasında, andiçmenin Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar bakımından göreve başlama koşulu olarak belirlenmesine yönelik herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Buna göre, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, atanmayla birlikte görevlerine başlayabilmektedirler. Göreve başlamaları ve görevlerini sürdürebilmeleri için andiçme hukuksal bir önkoşul değildir. Bu durum, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların andiçme tarihi konusundaki hassasiyeti ya da ivediliği azaltmaktadır. Bir başka deyişle, andiçmenin Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar için göreve başlama koşulu olmaması, gün esası üzerinde hüküm kurarak andiçmenin atamadan hemen sonra, atamayı izleyen günde gerçekleştirilmesi, Meclis

toplantıda değilse toplantıya çağırılması gereksinimini azaltmaktadır.² Nitekim İçtüzük koyucu, bu koşulların belirleyiciliği altında, gün esası yerine birleşim esasını benimseyerek, atanma ile andiçme arasındaki zaman aralığını genişletme pahasına, 6271 sayılı Kanun hükmünden farklı bir andiçme tarihi belirleme yoluna gitmiştir.

(9) Uygulama da, 6271 sayılı Kanun hükmü doğrultusunda değil, TBMM İçtüzüğü hükmü doğrultusunda gelişmiştir. Buna göre, genel kurul açıksa derhâl veya ertesi günkü birleşimde, açık değilse ilk birleşimde (atanma tatil döneminde gerçekleşmişse 1 Ekim’de, araverme döneminde gerçekleşmişse aravermeyi izleyen ilk birleşimde) andiçme gerçekleştirilmektedir:

a. 10/7/2018 tarihinde atanan Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bakanlar, 10/7/2018 tarihli (aynı gün) 3’üncü birleşimde andiçmişlerdir.

b. 28/3/2020 tarihinde atanan Ulaştırma ve Altyapı Bakanı, 31/3/2020 tarihli 75’inci birleşimde andiçmiştir.

c. 10/11/2020 tarihinde atanan Hazine ve Maliye Bakanı, 10/11/2020 tarihli (aynı gün) 14’üncü birleşimde andiçmiştir.

d. 21/4/2021 tarihinde atanan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı ile Ticaret Bakanı, 21/4/2021 tarihli (aynı gün) 75’inci Birleşimde andiçmişlerdir.

(10) Mevzuat hükümleri, uygulamanın gelişimi ve TBMM’nin çalışma sistemini birlikte değerlendirdiğimizde; 6271 sayılı Kanun’un 21’inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki zaman belirlemesinin metinden çıkarılarak buna ilişkin tek düzenleme olarak İçtüzük hükmünün bırakılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede söz konusu üçüncü fıkradaki “atanmalarını takip eden gün” ibaresinin “Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde” şeklinde değiştirilmesi ya da fıkra hükmünün yürürlükten kaldırılması önerilebilir.

Bir diğer seçenek, İçtüzüğün ilgili hükmünün, 6271 Kanun’un sistematığına uygun olacak biçimde bu Kanun’un 21’inci maddesinin üçüncü fıkrasına aktarılması, bir başka deyişle İçtüzük hükmünün Kanun düzeyinde yinelenmesi olabilir.

2 Kanun koyucunun 6271 sayılı Kanun’un 23’üncü maddesinin ikinci fıkrasında, Cumhurbaşkanı’nın andiçme töreni için, Meclis toplantı hâlinde değilse derhâl toplantıya çağırılması yönünde bir hükme yer verirken Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar için böyle bir hükme gereksinim duymamış olması, bu durumla ilintilidir.

TBMM İÇTÜZÜĞÜ'NÜN 13. MADDESİ KAPSAMINDAKİ BAŞKANLIK DİVANİ KARARLARININ GENEL KURULDA GÖRÜŞÜLME USULÜ¹

(1) Başkanlık Divanı kararlarının okunması ve bunlar hakkındaki işlemler, Gündemin “Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları” kısmında gerçekleştirilmektedir.

(2) Başkanlık Divanı kararlarının Genel Kurulda işleme alınma usulü bağlamında dikkat çekilmesi gereken başlıca sorun alanı, bunlar hakkında *görüşme açılmasının zorunlu olup olmadığı* konusudur.

İçtüzüğün 57'nci maddesinin ikinci fıkrasında 27/7/2017 tarihli ve 1160 sayılı Meclis kararı ile yapılan düzenleme Anayasa Mahkemesince (konumuzla ilintili olmayan bir gerekçe ile) iptal edilmeden önce, bu fıkra metninde yer verilen “görüşmeye tabi tezkereler” ibaresi, tezkerelerin tamamının görüşmeye tabi olmadığı hususuna açıkça işaret etmekteydi. Bu bağlamda örneğin İçtüzüğün 151'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, 10 günü aşan milletvekili izin istemleri ile ilgili Başkanlık Divanı kararları (teklifleri) ya da 154'üncü madde kapsamındaki kararlar (teklifler) hakkında Genel Kurulda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verilmektedir.

İçtüzüğün 13'üncü maddesine göre Genel Kuruldaki oylama ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğunun birleşim sonunda anlaşıldığı ve konunun Meclis Başkanınca Başkanlık Divanına taşındığı durumlarda, Başkanlık Divanının izlenecek yol konusunda verdiği kararların Genel Kurulda nasıl işleme alınacağı hususunda İçtüzük'te bir belirleme bulunmamaktadır.

Açık bir hükmün bulunmadığı bu koşullar altında, konumuzu ilgilendiren Başkanlık Divanı kararlarının *görüşme açılmadan oya sunulması olarak dâhilindedir*. Ancak, İçtüzüğün genel sistemine bakıldığında, görüşmesiz oya sunulması öngörülen durumların istisnai hâller olarak açıkça belirlendiği, genel kuralın ise “görüşme” olduğu yorumu geliştirilebilir. İstisnaların dar yorumlanması gerektiği yönündeki yorum ilkesini veri aldığımızda, İçtüzüğün 13'üncü maddesi kapsamında alınan Başkanlık Divanı kararlarının görüşmesiz oya sunulması

1 Dr. Günel SEYİT (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanı)

gereken tezkereler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündeki tezin benimsenmesi güç görünmektedir.

Görüşme yönünde bir istem ya da irade varsa; 13'üncü madde bağlamındaki Başkanlık Divanı kararlarının Genel Kurulda işleme alınmasında şu yöntemler izlenebilir:

a. TBMM İçtüzüğü'nün 72'nci maddesinin birinci fıkrasına göre, "Tüzükte başkaca bir hüküm yoksa, *her konuda*, her siyâsî parti grubunun grupları adına ve iki üyenin kendileri adına birer defa konuşma hakları vardır." Söz konusu tezkere, bilgiye sunma tezkeresi olmadığından ve Genel Kurulun konuya ilişkin iradesini belli etmek gerektiğinden burada söz konusu 72'nci madde hükmüne göre görüşme açılması gerektiği ileri sürülebilir. Ancak bu usulün izlendiği bir uygulamaya rastlanmamıştır.

b. Başkanlık Divanı kararı hakkında İçtüzüğün 63'üncü maddesine göre usul görüşmesi açılabilir. 17.12.1988 tarihli 45'inci Birleşimde ve 5.2.1997 tarihli 55'inci Birleşimde bu yöntem izlenmiştir.

c. Başkanlık Divanı kararı hakkında grup başkanvekillerine ve söz isteminde bulunan milletvekillerine yerlerinden söz verilebilir. Bu konuşmaların ardından Başkanlık Divanı kararı oylanır.

Başkanlık Divanı kararı, yanlışlık olduğu ileri sürülen uygulamanın aksi yönde ise (yani uygulamanın değiştirilmesi sonucunu doğuracaksa) ya da uygulamanın lehinde ise, bu kararlar her hâlde Genel Kurulun oyuna sunulmalıdır. Başkanlık Divanı karar verilmesine gerek olmadığı ya da yetkisiz olduğu yönünde karar vermişse, bu kararın oylanmasına gerek bulunmamaktadır (örnek için bkz. 3.3.2015 tarihli 68'inci Birleşim).

(3) Oylamanın biçimi sorunu ile ilgili olarak, İçtüzüğün 140'ıncı maddesinin açık hükmü karşısında, Başkanlık Divanı kararının "kaide olarak" işaretle oylamaya tabi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

RESMÎ TATİLLER VE TBMM GENEL KURULU ÇALIŞMALARI (İÇTÜZÜK MD. 54)

(1) TBMM’nin olağan toplantı gün ve saatleri İçtüzük’ün “Toplantı Günleri” başlıklı 54’üncü maddesinde düzenlenmiştir.

İçtüzük’ün 54’üncü maddesi uyarınca;

“MADDE 54 – Resmî tatile rastlamadığı takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Salı günü saat 15.00’ten 21.00’e, Çarşamba ve Perşembe günleri saat 14.00’ten 21.00’e kadar toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi vasıtasıyla yapılacak televizyon yayınında, önemli ve özel haller saklı kalmak kaydıyla bu fıkra düzenlenen toplantı günleri ve saatleri esas alınır.

Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul, toplantı hafta, gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir.”

(2) Meclis uygulamasına bakıldığında 27. Yasama Dönemi, 4. Yasama Yılında bu konuda bir örnek tespit edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 27 Ekim 2020 Salı günü gerçekleştirmiş olduğu 10’uncu Birleşiminin birinci oturumunda AK PARTİ Grubunun, Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerinin yeniden düzenlenmesine ilişkin önerisi görüşülmüştür. Bu öneri aşağıdaki gibidir:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 27/10/2020 Salı günü (bugün) toplanamadığından, İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince, grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

*Muhammet Emin Akbaşoğlu
Çankırı Milletvekili
AK PARTİ Grubu Başkan Vekili*

Öneri:

Genel Kurulun, 27 Ekim 2020 Salı günü (bugün) birleşiminde 221 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar, 27 Ekim 2020 Salı günü birleşiminde 221 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 28 Ekim 2020 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanması, bu birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve 221 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi önerilmiştir."

Önerinin okutulmasından sonra oturumu yöneten Başkan Vekili Celal ADAN tarafından AK PARTİ Grubu Adına Ramazan CAN'a söz verilmiştir. Ramazan CAN tarafından 29 Ekim Perşembe gününün resmî tatil olması hasebiyle, en geç Çarşamba günü birleşimde gündemde yer alan 221 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması amacıyla bir öneride bulundukları açıklaması yapılmıştır. Daha sonra CHP GRUBU adına söz alan Engin ALTAY 29 Ekim resmî tatilinin 28 Ekim günü saat 13.00'ten itibaren başladığını ve İçtüzüğü'nün 54'üncü maddesi uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun resmî tatile rastlamadığı takdirde Salı günü saat 15.00, Çarşamba ve Perşembe günleri de 14.00'te açılıp 21.00'de kapanacağını ifade etmiştir. Buna cevaben de Ramazan CAN zaten öneriyi İçtüzüğü'nün 54'üncü maddesi sebebiyle verdiklerini beyan etmiştir. Konu hakkında usul tartışması açılmamış, öneri hakkındaki görüşlerin akabinde oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir. 27 Ekim 2020 tarihli 10'uncu Birleşim saat 00:34'te sona ermiştir.

(3) Konu ile ilgili bir diğer uygulama: 14.07.2020 tarihinde gerçekleştirilen 113'üncü Birleşimde AK Parti Grubunun "Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerinin yeniden düzenlenmesine, 216 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin Gündem'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 2'nci sırasına alınmasına ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 16 Temmuz 2020 Perşembe günü birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek Gündem'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesine ve 23 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi" kabul edilmiştir ve Birleşim saat 01:51'e kadar

devam etmiştir. Birleşimde saatin 24:00'ı geçmesine ilişkin bir usul tartışması açılmamıştır.

(4) Yukarıda belirtilen İçtüzük hükmü ve teamül çerçevesinde bir işin bitimine kadar çalışmalara devam edilmesi yönündeki kararın, ertesi gün resmî tatil bile olsa saat 24:00'ten sonra da uygulanabileceği düşünülmektedir.

YASAMA YILI AÇILIŞ BİRLEŞİMLERİNDE CUMHURBAŞKANI'NIN KONUŞMASI ÜZERİNE¹

(1) 1995 yılından günümüze kadar gerçekleştirilen yasama yılı açılış birleşimleri (yasama dönemi açılışları hariç) tutanaklarının incelenmesi sonucunda, 1 Ekim 2002 tarihli birleşim dışındaki tüm birleşimlerde Cumhurbaşkanı'nın yasama yılı açış konuşması gerçekleştirmiş olduğu görülmektedir.

(2) 1 Ekim 2002 tarihli Birleşim, 21'inci Yasama Döneminin 5. Yasama Yılı'nın açılış birleşimidir. Genel seçim öncesine rastlayan bu birleşimde, siyasal partilerin seçim çalışmalarını gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamak amacıyla Meclisin tatile girmesini öngören siyasi parti grup önerileri görüşülmüş, aynı içerikteki önerilerin kabulü üzerine Meclis, genel seçim sonrasında gerçekleştirilecek ilk birleşime kadar tatile girmiştir.

(3) 19. Yasama Dönemi 2. Yasama Yılı'nın 1 Eylül 1992 tarihli açılış birleşiminde Cumhurbaşkanı yasama yılı açış konuşması gerçekleştirmemiş, bu birleşimin başında “Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1 Eylül 1992 Salı günü başlayacak olan yeni yasama yılının ilk Birleşiminde, Başkanın açış konuşması ve Genel Kurula sunuşları dışında başka konuların görüşülmemesi”ne ilişkin Danışma Kurulu önerisi kabul edilmiş, ardından görüşmesiz nitelikteki bilgiye sunma tezkerelerinin okunması, denetim önergelerinin bilgiye sunulması ve denetim komisyonlarının çalışma sürelerinin uzatılmasına ilişkin tezkerelerin oylaması gerçekleştirilmiştir. Birleşimin sonunda 9 gün ara vermeye ilişkin bir siyasi parti grup önerisi kabul edilmiş ve birleşim kapanmıştır.

(4) 17. Dönem 2. Yasama Yılı'nın açılış birleşimi 1.9.1984 Cumartesi günü gerçekleştirilmiştir. Başkan'ın yeni yasama yılına ilişkin konuşmasından sonra gündeme geçilmiştir. Gündemin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları kısmında Cumhurbaşkanı'nın yeni yasama yılının başlangıcına dair tezkeresi okunmuştur. Sonrasında, gündemde yer alan diğer işlerin görüşülmesine olağan şekliyle gündemin son sırasına kadar devam edilmiştir.

¹ Dr. Günel SEYİT, Tunahan GÜR, Hakan MURAT, M. Ercan DELİGÖZ (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanları)

(5) 1 Eylül 1986 ve 1 Eylül 1987 tarihli yasama yılı açılış birleşimlerinde Cumhurbaşkanı, Genel Kurulda bulunmuş ancak konuşma gerçekleştirmemiştir. 1 Eylül 1988 ve 1 Eylül 1989 tarihli yasama yılı açılış birleşimlerinde de Cumhurbaşkanı yasama yılı açılış konuşması gerçekleştirmemiştir (bu son iki birleşim tutanağında Cumhurbaşkanı'nın Genel Kurulda bulunduğu dair bir ifadeye de rastlanmamıştır).

TBMM ESKİ ÜYELERİ VE TANITICI BELGELER¹

(1) TBMM İçtüzüğü'nün 175'inci maddesi şöyledir:

Tanıtıcı belgeler

MADDE 175- Milletvekillerine, bir kimlik cüzdanı, rozet, hamail ve bindikleri vasıtayı tanıtıcı plâka veya işaret verilir.

Milletvekilliğiyle ilgili belge ve işaretlerin nitelikleriyle nerelerde kullanılacağı, Başkanlık Divanınca yapılacak bir yönetmelikte tespit olunur.

Eski milletvekillerine de rozet ve şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek ayrı bir kimlik cüzdanı verilir.

(2) Söz konusu maddenin kabul süreci incelendiğinde şu noktalar öne çıkmaktadır:

a) Yürürlükteki hükme dayanak oluşturan İçtüzük Teklifi'nin ilk biçiminde, milletvekillerinin bindikleri vasıtayı tanıtıcı plaka veya işarete dair herhangi bir hükme yer verilmemişti. İçtüzük Teklifi'ndeki düzenleme, her milletvekiline Başkanlık Divanının bir kararla göstereceği tarzda şekli tespit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdanı verilmesine ilişkindi. Maddenin gerekçesinde konumuzla ilgili bir belirlemeye yer verilmemiş, birden çok maddeyi karşılayacak bir gerekçe olarak “idari işlerin, mevcut uygulamalar genellikle muhafaza edilerek düzenlendiği” hususunun belirtilmesi ile yetinilmiştir. İçtüzük Teklifi'nin genel gerekçesinde de madde hükmüne ilişkin açıklayıcı bir ifade yer almamaktadır.

b) Anayasa Komisyonu aşamasında rozet ve kimlik cüzdanı bağlamının dışına çıkılmamış, madde başlığı² ve anlatım dışında öze ilişkin bir değişiklik yapılmamıştır. Anayasa Komisyonu raporunda maddenin aynen kabul edildiği belirtilmiş, gerekçe niteliğinde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir.

c) Genel Kurul görüşmeleri sırasında İstanbul Milletvekili M. Kâzım Özeke'nin milletvekili araçlarını tanıtıcı bir işarete ve geçiş üstünlüğüne ilişkin

¹ Dr. Gönal SEYİT (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanı)

² Başlıkta yer alan, ancak madde metninde düzenlenmeyen “kordon” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

bir düzenleme gereksinimine işaret etmesi üzerine Anayasa Komisyonu, maddeyi Komisyona geri çekmiştir.

Özeke, özetle şunları söylemiştir:

Vasıta kullanan milletvekili arkadaşlarımızın birçok yerde trafik polisleriyle, diğer görevlilerle karşı karşıya geldiği olaylar malûmdur. Ve bu olaylar için, dokunulmazlığının kalkması için de Meclise gelen tezkereler malûmdur.

Bu bakımdan, vasıta kullanan milletvekili arkadaşlarımızın arabalarında da belirli bir rozetin kullanılmasını faydalı mütalâa etmekteyim.

İkincisi; geçiş üstünlüğü olan hallerde, meselâ araba vapurları gibi ve diğer yasaklanan yerlerde birçok görevliler geçiyor; ama o görevliler içerisinde, hattâ resmigeçite giden bir milletvekili, yine meselâ bayramlarda, Cumhuriyet Bayramında olduğu gibi merasimlerde milletvekili bir taksî içinde yahut kendi arabasında ise geçmekte büyük zorluklar çekiyor.

Bu bakımdan; arabalarına da belirli bir rozet takılmak ve geçiş üstünlüğünü haiz olduğunu da kabul etmeliyiz bu içtüzükte. Ve Trafik Kanunu ve Tüzüğü de bir teklifle düzeltilerek milletvekillerinin geçiş üstünlüğü kabul edilmelidir.

d) Maddenin Genel Kuruldaki ikinci görüşmesinde, konu etraflıca tartışılmış ve Anayasa Komisyonu Başkanı, kabul edilen önergeler doğrultusunda metni redaksiyona tabi tutacaklarını belirtmiştir. Redaksiyon sonrasında, hemen aynı birleşimde Genel Kurulun oyuna sunulan yeni metin kabul edilmiş ve İçtüzük hükmü, hâlen yürürlükte bulunan son biçimini almıştır.³

(3) TBMM İçtüzüğü'nün 167'nci maddesi şu hükmü içermektedir:

Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri

MADDE 167- *Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri, yasama, ödenek ve yolluk, Genel Kurul ve parti grup toplantılarına girme hakları dışında kalan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine tanınan bütün haklardan yararlanırlar.*

(4) Söz konusu hükmün tarihçesine bakıldığında dikkat çeken hususlar şunlardır:

³ İlgili tutanak belgeleri metin ekinde sunulmaktadır.

a) TBMM İçtüzüğü'ne dayanak oluşturan İçtüzük Teklifi metninde bu madde yer almamaktaydı. Maddenin Teklif metnine girişi, Anayasa Komisyonu aşamasında gerçekleşmiştir. Burada kabul edilen madde hükmü, eski milletvekillerine sağlanan haklar bakımından oldukça sınırlı bir içerik taşıyordu. Buna göre, *TBMM eski üyeleri Genel Kurul, komisyon ve parti grup toplantıları dışında Meclisin diğer kısımlarına girebilecekler ve Meclis kitaplığından faydalanabileceklerdi.*

b) Bu içerikteki madde, Genel Kurul aşamasında değiştirilerek kabul edilmiştir. Maddenin TBMM Genel Kurulunca 1973 yılında kabul edilen ilk biçimi şöyle idi:

T.B.M.M. eski üyeleri:

MADDE 143- Seçimle milletvekilliği sona eren Millet Meclisi eski üyeleri, yasama, ödenek ve yolluk, Genel Kurul ve parti grup toplantılarına girme hakları dışında kalan ve Millet Meclisi üyelerine tanınan bütün haklardan yararlanırlar.

c) Söz konusu düzenlemenin Genel Kurulda kabulü sürecinde Anayasa Komisyonu Başkanı'nın yapmış olduğu bir açıklama (MMTD, 18.12.1972: 369); milletvekillerine, İçtüzük düzenlemeleri dışında, örneğin kanunlar ile verilen kimi haklardan eski milletvekillerinin de yararlanıp yararlanamayacağı hususundaki tartışmalara ışık tutması bakımından kritik önemdedir:

BAŞKAN- (...) Muhterem arkadaşlarım, bendeniz Başkan olarak bir hususa temas etmek istiyorum ve öğrenmek ihtiyacını duyuyorum: İçtüzük, sadece Meclis çalışmalarını tanzim eden bir kurallar manzumesidir, bir kanun niteliğini taşımamaktadır. Bu itibarla, İçtüzüğe koyacağımız bir Ulaştırma Bakanlığının, bir başka bakanlığın kararlarıyla veya özel kanunlarla parlamenterlere tanınan hakları İçtüzükle acaba yürütme imkânı var mıdır yok mudur; Komisyon Başkanının bu husustaki mütalâasını rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana)- Sayın Başkan, milletvekillerinin birtakım kanunlardan doğmuş hakları vardır. Tabiatıyla, kanunlar İçtüzüklere hiyerarşik alanda üstün kaideler olduğu için, mevcut hükümleri İçtüzük hükmüyle değiştirmemiz zaten mümkün değildir. O bakımdan, bahsettiğimiz haklar, İçtüzük dolayısıyla milletvekillerine

verilmiş olan haklardır. O ne ise, o çerçeve dahilinde olmak kaydıyla bu husus Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

BAŞKAN- O takdirde, birtakım arkadaşlarımızın soru olarak ortaya getirmek istedikleri tereddütler de vuzuha kavuşmuş oluyor. Yani siz, bu beyanınızla, İçtüzüğün parlamenterlere tanıdığı hakların, münhasıran bu hakların seçim ile seçilemedikleri takdirde de devam edeceğini söylemiş oluyorsunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana)- Evet sayın Başkan.

d) İçtüzüğün kabul edilmesinden sonra İçtüzük henüz yürürlüğe girmeden madde metni değiştirilmiş maddenin başındaki “Seçimle milletvekilliği sona eren” ibaresinin yol açtığı uygulama tereddütlerinin giderilmesi için 14/6/1973 tarihli ve 586 sayılı Karar ile hüküm yürürlükte olan biçimini almıştır. Değişikliğin amacı, 586 sayılı Karar’a dayanak oluşturan Teklif’in genel gerekçesinde şöyle belirlenmiştir:

1 Eylül 1973 tarihinde yürürlüğe girecek bulunan Millet Meclisi İçtüzüğünün 143 üncü maddesindeki, (Seçimle milletvekilliği sona eren) deyimi gerekçesi itibarıyla kendi arzusuyla milletvekilliğinden çekilmiş veya seçime girmemiş eski milletvekilleri dışındaki diğer eski milletvekillerinin bâzı haklardan faydalanmasını sağlamaktı. Ancak maddenin tanzim tarzı bu maksadı aşmış ve 1957 ile 1967 arasında milletvekilliği yapmış olanları kapsamının dışında bırakır bir mâna taşır hale gelmiştir. Bu ise eşitlik prensiplerine aykırıdır. Herhangi bir yanlış anlamaya meydan vermemek için yukarıdaki değişiklik teklifi verilmiştir.

(5) 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 71’inci maddesinde 7196 sayılı Kanun’un 42’nci maddesi ile yapılan değişiklikle (f bendi) *Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının üst makamlarına ait olan ve Kanun’a ekli (1) sayılı listede gösterilen araçlar geçiş üstünlüğüne sahip araçlar listesine dâhil edilmiştir.*

Söz konusu listede yer alan TBMM ile ilgili makam sahipleri/üyeler/kamu görevlileri aşağıda koyu yazımla gösterilmiştir:

TBMM Başkanı

Cumhurbaşkanı yardımcıları

TBMM’de en çok üyeye sahip birinci siyasi parti grup başkanı

TBMM’de en çok üyeye sahip ikinci siyasi parti grup başkanı

Eski Cumhurbaşkanları

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Yargıtay Birinci Başkanı

Danıştay Başkanı

Sayıştay Başkanı

Bakanlar

TBMM Başkanvekilleri

TBMM’de grubu bulunan siyasi partilerin genel başkanları

TBMM üyeleri (TBMM Kurumsal Protokol Listesi esas alınır.)

Yükseköğretim Kurulu Başkanı

Genelkurmay Başkanı

Diyanet İşleri Başkanı

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı

TBMM Genel Sekreteri

Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluş yöneticileri (Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanı, Savunma Sanayii Başkanı, Devlet Denetleme Kurulu Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Strateji ve Bütçe Başkanı, İletişim Başkanı, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü, Devlet Arşivleri Başkanı, Millî Saraylar İdaresi Başkanı)

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı

Danıştay Başsavcısı

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı

Anayasa Mahkemesi üyeleri

Bakan yardımcısı

İl Valileri

Kuvvet Komutanları

Jandarma Genel Komutanı, Emniyet Genel Müdürü, Sahil Güvenlik Komutanı

Hâkimler ve Savcılar Kurulu Başkanvekili

(6) 7196 sayılı Kanun'un kabul süreci incelendiğinde şu noktalar dikkat çekmektedir:

a) Kanun'a dayanak oluşturan Kanun Teklifi'nin ilk biçiminde konumuzla ilgili açık bir hüküm yer almamaktaydı (Antalya Milletvekili Kemal Çelik ile 104 Milletvekilinin Teklifi):

MADDE 44- 2918 sayılı Kanunun 71 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“g) Görev ve hizmet gerekleri veya güvenlik nedenleriyle geçiş üstünlüğüne sahip olan araçlar,”

“Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte belirlenir.”

b) Kanun Teklifi'nde yasama organı üyelerinin geçiş üstünlüğü ile ilgili açık bir hüküm yer almamasına ve Komisyon aşamasında bu düzenlemede bir değişiklik yapılmamasına karşın Kanun Teklifi'nin ilk imza sahibi olan Antalya Milletvekili Kemal Çelik'in İçişleri Komisyonu tutanaklarına yansıyan şu sözleri dikkat çekicidir:

*Karayolları Trafik Kanunu'nun 71'inci maddesinde geçiş üstünlüğü hakkıyla ilgili düzenleme önerilmektedir. Son olarak, uygulamada yaşanan sıkıntıların giderilmesi amacıyla İçişleri Bakanlığının genelgesiyle belirlenen geçiş üstünlüğü hakkının devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının üst protokolüne ait listenin kanuni bir temele dayandırılması amaçlanmakta, **ayrıca eski milletvekilinin de en fazla belirlenecek süre içerisinde bu haktan yararlanması öngörülmektedir.** Böylece, kanuni bir temele oturtulmuş olmaktadır. Hakkında koruma kararı bulunmayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı yardımcılığı, Başbakanlık, bakanlık ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği görevlerinde bulunmuş olanların araçlarının da kanunen korumalı araç statüsüne alınarak bu çerçevede bu imkândan yararlandırılması öngörülmektedir.*

(7) TBMM İçtüzüğü'nün 167'nci maddesinin kabulü sürecinde Anayasa Komisyonu Başkanı'nın yaptığı açıklamaya atıfla, kanun düzeyinde belirlenen geçiş üstünlüğü ile ilgili söz konusu hükümden, eski milletvekillerinin TBMM İçtüzüğü'nün 167'nci maddesine dayanarak yararlanamayacakları değerlendirilmektedir. Böyle bir hakkın söz konusu olabilmesi için 2918 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinde “eski yasama organı üyeleri” ibaresine açıkça yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

(8) 2.2.2021 tarihli 31383 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Geçiş Üstünlüğüne Sahip Araçlar Hakkında Yönetmelik’te eski milletvekili araçlarının geçiş üstünlüğüne yönelik bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte, Yönetmeliğin 5'inci maddesinin birinci fıkrasında “görev ve hizmet gerekleri veya güvenlik nedenleriyle geçiş üstünlüğüne sahip araçlar” sayılırken, fıkranın (e) bendinde “Üstlenilen veya geçmişte ifa edilen görevin niteliği, önemi veya kişiye yönelik güvenlik riskleri değerlendirilerek Bakanlık Onayıyla belirlenen kişilerin kullanımında olan araçlar” unsuruna yer verilmiştir. Yönetmelik'teki bu düzenleme, 2918 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinin (g) bendine (*görev ve hizmet gerekleri veya güvenlik nedenleriyle geçiş üstünlüğüne sahip olduğu yönetmelikte belirlenen araçlar*) dayanmaktadır. Dolayısıyla konumuzla ilintili olan 2918 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinin (f) bendi ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

(9) TBMM İçtüzüğü'nün 175'inci maddesi sistematik yorumla ele alındığında, maddenin birinci ve ikinci fıkralarında *milletvekillerine* tanınan tanıtıcı belge edinme haklarının düzenlendiği, üçüncü fıkra ise bundan ayrık ve özel olarak *eski milletvekillerine* sağlanan tanıtıcı belge edinme haklarının konu edildiği görülmektedir. Birinci fıkra da milletvekilleri için tanınan hak kapsamında *kimlik cüzdanı, rozet, hamail ve bindikleri vasıtayı tanıtıcı plâka veya işaretten* oluşan geniş çerçevede bir tanıtıcı belgeler kümesine yer verilmişken, üçüncü fıkra da eski milletvekilleri için tanıtıcı belgeler daha sınırlı bir kapsamda sayılmış ve *rozet ve şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek ayrı bir kimlik cüzdanının* belirtilmesi ile yetinilmiştir. Birinci fıkra ile üçüncü fıkra arasındaki genelden öze giden hüküm sistematığı gözetildiğinde, 167'nci maddedeki genel hükme dayanarak eski milletvekillerinin 175'inci maddenin birinci fıkrasında sayılan tüm tanıtıcı belgeleri edinme hakkının bulunduğu yönünde bir yoruma gidilemeyeceği düşünülmektedir. Nitekim aksi geçerli olsaydı, İçtüzük koyucu 175'inci maddenin birinci fıkrasını düzenledikten sonra üçüncü fıkra da eski milletvekilleri için özel bir hükme yer verme gereği duymazdı. Özetle, tanıtıcı belgeler bağlamında eski milletvekillerinin haklarının rozet ve kimlik cüzdanından ibaret olduğu, bunlar dışında “hamail” ve “bindikleri vasıtayı tanıtıcı plaka veya işaret” alma haklarının bulunmadığı değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDE MUTABAKAT METİNLERİNİN STATÜSÜ VE BAĞLAYICILIĞI¹

(1) Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını Anayasa, TBMM İçtüzüğü ve ilgili kanunların hükümlerine göre yürütmektedir. Bununla birlikte, söz konusu hükümlerin uygulamaya aktarılması ya da düzenleme konusu yapılmamış olan hususlarda uygulama geliştirilmesi bağlamında ortaya çıkan gereksinimlere bağlı olarak çeşitli teamüllere başvurulabilmektedir.

(2) Bir uygulamanın teamül olabilmesi için, uygulamanın uzunca bir süre ve aynı şekilde tekrarlanması ve genel kabul görmüş olması, yani hukuksal bağlayıcılığının sorgulanmıyor olması gerekir.

Hukuk öğretisinde, Meclis İçtüzüğü'nün açık hükümlerine aykırı nitelikteki teamüllerin hukuksal açıdan geçerli olup olmadığı tartışma konusu olmakla birlikte, İçtüzük hükümlerinin boşlukta bıraktığı ya da yorum gerektiren durumlarda tamamlayıcı veya yorumlayıcı nitelikteki teamüllerin hukuksal açıdan geçerli olduğu görüşü yaygın kabul görmektedir.

Bununla birlikte, pozitivist hukuk anlayışı, bir normun, hukuk normu olarak geçerli olması için o normun kendisinden üst bir normun ve son tahlilde temel normun öngördüğü şekilde yapılmış olması gerekliliğini öngördüğünden, bu anlayışa göre, TBMM İçtüzüğü değerinde teamül olabilmesi için Anayasa'nın teamülü açıkça "hukuk yaratıcı bir olay" olarak kabul etmesi gerekir. Anayasa'da hâlihazırda böyle bir hüküm bulunmadığından, Türk parlamento hukukunda teamül, pozitivist anlayışın bakış açısına göre, TBMM İçtüzüğü değerinde bir hukuk kaynağı değildir. Bu bakış açısı, bir sonraki adımda, TBMM İçtüzüğü'nde hukukun kaynağı olarak teamüle bir gönderme bulunmamasından yola çıkarak TBMM İçtüzüğü'nün düzenlediği konularda, hukuken geçerli, yani bağlayıcı, uyulması zorunlu bir teamülün varlığından söz edilemeyeceğini ileri sürmektedir.² Özetle, pozitivist hukuk anlayışına göre, Türk parlamento hukukunda teamül, ancak İçtüzük'te teamüle gönderme yapan bir hükmün bulunması durumunda hukuksal geçerlilik kazanabilecektir, ancak bu hâlde dahi teamül, İçtüzük hükmünü

1 Dr. Gönal SEYİT (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanı)

2 Kemal Gözler, "Türk Anayasa Hukukunda Teamül Olabilir mi?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 56, Yaz 1999, s.42-4.

tamamlayıcı ya da yorumlayıcı düzeyde geçerli olabilir, İçtüzük hükmüne karşı ise hukuksal geçerliliğe sahip olamaz.

(3) Teamülün parlamento hukukundaki değeri sorunu, TBMM uygulamasında görülen mutabakat metinlerinin bağlayıcılığı sorunu bağlamında belirleyici önemdedir. Çünkü söz konusu mutabakat metinleri, büyük ölçüde, çokça yinelenen ve uygulaması konusunda genel bir kabulün olduğu uygulamaların yazılı hâle getirilmesinden ibarettir. Bu çerçevede teamülün, Türk parlamento hukukunun hukuksal geçerliliğe sahip ve bağlayıcı nitelikte başlıca kaynaklarından biri sayılıp sayılmayacağı sorunu, mutabakat metinlerinin hukuksal statüsünü de doğrudan belirlemektedir.

(4) Pozitivist hukuk görüşü izlenirse, hâlihazırdaki mevzuat hükümleri temelinde hukuken geçerli, yani bağlayıcı ve uyulması zorunlu bir teamülün varlığından söz edilemeyeceği için, “teamül” denilen yerleşik uygulama kurallarının metne dönüştürülmüş biçimini yansıtan mutabakat metinlerinin de hukuken bağlayıcı olduğundan söz edilemez.

(5) Pozitivist hukuk görüşünden ayrılarak çözümleme yapıldığında, bir İçtüzük düzenlemesine ya da -daha genel düzeyde ifade edilirse- TBMM kararına konu edilmemiş durumlarda, bunun yanı sıra TBMM kararına konu edilse bile pozitif hukuk normunun uygulanması için belli bir yorum gerektiren durumlarda, “uzunca bir süre ve aynı şekilde tekrarlanma” ve “genel kabul görme” ölçütlerini sağlayan birçok uygulamanın “teamül” olarak kabul edildiği, bu bağlamda teamüllerin Türk parlamento hukukunun başlıca kaynaklarından birini oluşturduğu söylenebilir. Hatta uygulamaya bakıldığında, bir adım ileri giderek İçtüzük hükümlerine açıkça aykırı nitelikte teamüllerin de bulunduğu görülmektedir.³ Bu türden yerleşik uygulamaların teamül olduğu kabul ediliyor ve bu teamüller, parlamento hukukunun kaynakları arasında görülüyorsa, bunların yazılı belgeler olarak düzenlenmesi anlamına gelen mutabakat metinlerinin de hukuksal açıdan geçerli, yani bağlayıcı belgeler olarak kabul edilmesi gerektiği savunulabilir.

Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadının, İçtüzüğe aykırı uygulamaları Anayasa’ya aykırı olmadıkları sürece iptal etmeme yönünde geliştiği dikkate alındığında, bu içtihat yöneliminin parlamentoda hukuksal bir kaynak olarak

3 Bu konuda bkz. Fahir Bakırcı, *Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundaki Yerleşik Uygulamalar*, TBMM Basımevi, Ankara, 2015, s. 4-6.

teamüllere (İçtüzük hükümlerine aykırı olanlar da dâhil olmak üzere) geniş bir alan açtığı söylenebilir.

(6) İrfan Neziroğlu, teamülleri siyasal uzlaşmanın ürünü olarak nitelemekte ve “İçtüzükte olmayan uygulamaların teamül haline gelebilmeleri için Başkanlık Divanı veya Danışma Kurulunda tartışılıp oybirliği ile kabul edilmesi gerektiğini” ileri sürmektedir.⁴ Bu görüşün hukuksal dayanağı belirsizdir. Genel Kurulda izlenecek bir usulün, bizzat bu organ tarafından değil de Genel Kurula görüş veya öneri sunan organlarca teamül olarak belirlenebilmesinin hukuk mantığı yönünden yerinde olmadığı düşünülmektedir.

Aynı anlayışla, büyük ölçüde teamülleri yansıtmayı ya da uygulamaları standartlaştırmayı amaçlayan mutabakat metinlerinin de, Genel Kurul uygulamalarının Genel Kurulun iradesi dışında belirlenmesi sorunu bağlamında tartışılmasında yarar görülmektedir.

(7) Mutabakat metinlerinin her zaman yerleşik uygulamaları yansıtmadığı, birçok durumda yerleşik olmayan tartışmalı uygulamalar karşısında uygulama birliğini sağlamaya yöneldiği belirtilmelidir. Bu türden mutabakat metni hükümleri, Türk parlamento hukukunda teamülün hukuksal varlığı ve bağlayıcılığı sorunundan ayrı olarak tartışılabilir. Bu hükümler, öz itibarıyla teamüle dayanmamakta, fakat “teamül” ya da daha doğrusu “yerleşik bir uygulama” oluşturmayı amaçlamaktadır. Pozitivist görüş bir tarafa, kimi yerleşik uygulamaları dahi yansıtmayan bu türden hükümlerin *hukuken* bağlayıcı olduğu ileri sürülemez. Bunların, uzunca bir süre ve aynı şekilde tekrarlanma ve genel kabul görme ölçütlerini sağlayarak yerleşik uygulamalar durumuna gelebilecekleri ileri sürülebilir.

Parlamento hukukunda yerleşik uygulamalar, en çok başvuru hukuk kaynakları arasında yer aldığından, bu uygulamaların sürekliliği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Nitekim mutabakat metinlerine paralel olarak yine yerleşik birtakım uygulamaları yansıtan kimi Başkanlık Divanı kararları, parlamentonun yapısındaki dönüşümlere (iki kanatlı parlamentodan tek meclise geçiş) ve İçtüzük’te yapılan köklü değişikliklere (1927 Dâhili Nizamnamesi’nden 1973 İçtüzüğü’ne geçiş) karşın -bunlarla çelişmedikleri ölçüde- geçerliliğini sürdürebilmiştir. Örneğin, Millet Meclisi Başkanlık Divanının siyasi parti genel başkanlarının Meclis çalışmalarında bulunmadıkları durumlarda devamsızlık

4 İrfan Neziroğlu, *Türk Parlamento Hukukunun Temel Kavramları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 409.

takibi yönünden özürlü sayılmalarına yönelik 24 Ocak 1963 tarihli kararı, 27 Eylül 2018 yılındaki Başkanlık Divanı kararına kadar kesintisiz olarak geçerliliğini sürdürmüş, söz konusu 2018 tarihli Karar da eski kararı kaldırmadan onun hükmünü içerecek nitelikte daha geniş kapsamlı bir düzenleme getirmekle yetinmiştir. Yine, 1927 Dâhili Nizamnamesi metninde yer verilen notlar da uygulama standardını belirleyen kurallar ve uygulama örnekleri olarak bu Dâhili Nizamname metninin temel bir parçası sayılmıştır. Bu süreklilik mekanizmasının, mutabakat metinleri için de geçerli olduğu ileri sürülebilir.

(8) Yukarıda pozitivist hukuk öğretisi bağlamında ele alınan görüşlerden ayrık olmak üzere, alternatif bir görüş olarak, mutabakat metinlerinin, hukuk normlarına dayanan belgeler olmadığı, temelde *centilmenlik anlaşması* niteliği taşıdıkları ve bu nedenle bu belgelerin hukuksal geçerlilik ve bağlayıcılık bağlamının dışında ele alınması gerektiği de ileri sürülebilir. Bu anlaşmalar, pozitif hukuk normu oluşturmadıkları için uygulanmaları, centilmenlik anlaşmasının taraflarının uygulama iradesine bağlıdır. Taraflar, uydukları sürece anlaşma yaşayabilecek, uymama durumunda yaşamayacaktır.

Öte yandan yukarıda kısmen işaret edildiği üzere, mutabakat metinlerinin kabul süreci ve etkileri yönünden yapısal birtakım sorunlar da vardır. Genel Kurul usullerini belirleyen mutabakat metinlerinin; Meclis Başkanı, Meclis başkanvekilleri ve siyasi parti grup başkanvekilleri tarafından kararlaştırılması, bu kararların bunlardan etkilenen organın (Genel Kurulun) takdirine sunulmaması, sürece dâhil olamayan milletvekillerinin bu kararların sonuçlarından etkilenmeleri, gözetilmesi gereken başlıca sorun alanlarıdır.

TBMM LOGOSUNUN AMACI DIŞINDA KULLANILMASI¹

Kurumsal kimlik, halkla ilişkilerde kurumun görünen yüzü, kendini temsil ve ifade etme şekli olarak görülmektedir. Kurumsal kimlik, bir kurumun kendini görsel öğelerle somutlaştırarak tanıtması ve imaj oluşturması açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla da kurumsal kimliğin en önemli öğelerinden biri, kuruma görünürlük ve tanınabilirlik sağlayan görsel kimlik unsurları yani logolardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının 4 Mart 2004 tarih ve 33 sayılı Kararına istinaden yapılan kurumsal kimlik çalışmaları neticesinde, TBMM’ye ait tüm yazılı ve görsel materyaller bir konsept içerisinde toplanmış ve bir sisteme göre dizayn edilmiştir. Kurumsal kimlik kurumun imzası olma niteliğı taşıdığından, hatalı veya amaç dışı kullanımlarının önüne geçilmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda Kurumu anımsatacak tasarımların hangi ölçülerde, nasıl ve nerelerde kullanılması gerektiğini belirten “Türkiye Büyük Millet Meclisi Kurumsal Kimlik” kılavuzu² yayınlanmıştır. Bu kılavuzda TBMM’ye ait logoların kullanım amaçlarını ve alanlarını detaylı bir şekilde bulmak mümkündür. Bu logoların belirtilen alanlar dışında kullanımı doğru olmayacak, kurumsal kimliğe dolayısıyla da kurumun itibarına zarar verecek bir nitelik taşıyabilecektir. Ayrıca TBMM gibi köklü bir kurumun adından faydalanarak kişisel çıkar veya itibar sağlanması sonucu ortaya çıkabilecektir.

TBMM’nin kurumsal kimliğinin görsel öğelerinin (logolar) yer aldığı resmî internet sitesinde “Bu tasarımların tüm hakları Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde olup maksadı dışında kullanılamaz.” ibaresi yer almaktadır.³ Bu ifadenin hukuki bir dayanağının olup olmadığı anlaşılamamıştır.

TBMM logosunun, Kurum içindeki amaç dışı kullanımlarının önlenmesini sağlamak adına, bir düzenleyici işlemle, TBMM logosunun yalnızca milletvekilleri ve TBMM idari teşkilatı tarafından TBMM ile ilgili işlerde kullanılabileceğı; uygulama birliğinin sağlanması, gereksiz ve yanlış kullanımın önüne geçilebilmesi amacıyla TBMM Genel Sekreterliğı ile koordinasyon sağlanması ve TBMM Başkanından izin alınması; TBMM logosunun bütün haklarının Türkiye Büyük

1 Selen BABUR (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanı)

2 <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2375/200402835.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3 <https://www.tbmm.gov.tr/KurumsalKimlik>

Millet Meclisine ait olduğu, hiçbir şekilde özel iş ve işlemler ile amacı dışında kullanılamayacağı hususların hüküm altına alınması önerilmektedir. Bir başka yol olarak ise Kurum bünyesindekilerin amaç dışı kullanımının tespit edilmesi halinde, ilgili milletvekili ya da personelin, TBMM Başkanı tarafından etik kurallar çerçevesinde bir yazı ile uyarılması önerilebilir.

Amaç dışı kullanımın üçüncü kişileri yani Kurum dışındakileri de bağlayacak şekilde önlenmesini sağlamak için ise; TBMM logosunun Türk Patent ve Marka Kurumuna tescil ettirilerek marka statüsüne kavuşturulması ve böylece 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamındaki haklardan yararlanılmasının sağlanması önerilmektedir.

Logonun marka olarak tescil edilmesi yolunun tercih edilmemesi durumunda ise; tescilsiz tasarımların dürüstlük kurallarına aykırı kullanımının Türk Ticaret Kanunu'nun haksız rekabet hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi söz konusu olabileğinden; TBMM'nin faaliyetlerinin ticari nitelik taşımaması da göz önünde bulundurularak, TBMM logosunun amacı dışında kullanımının da bu hükümler kapsamında yorumlanıp yorumlanamayacağı hususunun değerlendirilmesi ve buna ilişkin hukuki sürecin işletilmesi önerilebilir.

EK: İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ

22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun markayı koruyan ilgili maddeleri:

Marka tescilinden doğan hakların kapsamı ve istisnaları

Madde 7- (1) *Bu Kanunla sağlanan marka koruması tescil yoluyla elde edilir.*

(2) Marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka sahibine aittir. Marka sahibinin, izinsiz olarak yapılması hâlinde, aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır:

a) Tescilli marka ile aynı olan herhangi bir işaretin, tescil kapsamına giren mal veya hizmetlerde kullanılması.

b) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsadığı mal veya hizmetlerle aynı veya benzer mal veya hizmetleri kapsayan ve bu nedenle halk tarafından tescilli marka ile ilişkilendirilme ihtimali de dâhil karıştırılma ihtimali bulunan herhangi bir işaretin kullanılması.

c) Aynı, benzer veya farklı mal veya hizmetlerde olmasına bakılmaksızın, tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle markanın itibarından haksız bir yarar elde edecek veya itibarına zarar verecek veya ayırt edici karakterini zedeleyecek nitelikteki herhangi bir işaretin haklı bir sebep olmaksızın kullanılması.

(3) Aşağıda belirtilen durumlar, işaretin ticaret alanında kullanılması hâlinde, ikinci fıkra hükmü uyarınca yasaklanabilir:

a) İşaretin, mal veya ambalajı üzerine konulması.

b) İşareti taşıyan malların piyasaya sürülmesi, teslim edilebileceğinin teklif edilmesi, bu amaçlarla stoklanması veya işaret altında hizmetlerin sunulması ya da sunulabileceğinin teklif edilmesi.

c) İşareti taşıyan malın ithal ya da ihraç edilmesi.

ç) İşaretin, teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarında kullanılması.

d) İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması.

e) İşaretin ticaret unvanı ya da işletme adı olarak kullanılması.

f) İşaretin hukuka uygun olmayan şekilde karşılaştırmalı reklamlarda kullanılması.

(4) Markanın sahibine sağladığı haklar, üçüncü kişilere karşı marka tescilinin yayım tarihi itibarıyla hüküm ifade eder. Ancak marka başvurusunun Bülte’de yayımlanmasından sonra gerçekleşen ve marka tescilinin ilan edilmiş olması hâlinde yasaklanması söz konusu olabilecek fiiller nedeniyle başvuru sahibi, tazminat davası açmaya yetkilidir. Mahkeme, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak tescilin yayımlanmasından önce karar veremez.

(5) Marka sahibi, üçüncü kişiler tarafından dürüstçe ve ticari hayatın olağan akışı içinde, markasının aşağıda belirtilen biçimlerde kullanılmasını engelleyemez:

a) Gerçek kişilerin kendi ad veya adresini belirtmesi.

b) Malların veya hizmetlerin türüne, kalitesine, miktarına, kullanım amacına, değerine, coğrafi kaynağına, üretim veya sunuluş zamanına ya da diğer niteliklerine ilişkin açıklamalarda bulunulması.

c) Özellikle aksesuar, yedek parça veya eşdeğer parça ürünlerinde, malın ya da hizmetin kullanım amacının belirtilmesinin gerekli olduğu hâllerde kullanılması.

Marka hakkına tecavüz sayılan fiiller

Madde 29- (1) Aşağıdaki fiiller marka hakkına tecavüz sayılır:

a) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı 7 nci maddede belirtilen biçimlerde kullanmak.

b) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek.

c) Markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek, ticari amaçla elde bulundurmak veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak.

ç) Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

(2) 19 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü tecavüz davalarında def'i olarak ileri sürülebilir. Bu durumda kullanıma ilişkin beş yıllık sürenin belirlenmesinde dava tarihi esas alınır.

Marka hakkına tecavüze ilişkin cezai hükümler

Madde 30- (1) Başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal üreten veya hizmet sunan, satışa arz eden veya satan, ithal ya da ihraç eden, ticari amaçla satın alan, bulunduran, nakleden veya depolayan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Marka koruması olduğunu belirten işareti mal veya ambalaj üzerinden yetkisi olmadan kaldıran kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Yetkisi olmadığı hâlde başkasına ait marka hakkı üzerinde devretmek, lisans veya rehin vermek suretiyle tasarrufta bulunan kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Bu maddede yer alan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Bu maddede yer alan suçlardan dolayı cezaya hükmedebilmek için markanın Türkiye’de tescilli olması şarttır.

(6) Bu maddede yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlıdır.

(7) Başkasının hak sahibi olduğu marka taklit edilerek üretilmiş malı, satışa arz eden veya satan kişinin bu malı nereden temin ettiğini bildirmesi ve bu suretle üretenlerin ortaya çıkarılmasını ve üretilmiş mallara elkonulmasını sağlaması hâlinde hakkında cezaya hükmolunmaz.

13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Haksız Rekabet hükümleri

I - Amaç ve ilke

MADDE 54- (1) Haksız rekabete ilişkin bu Kısım hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır.

(2) Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.

II - Dürüstlük kuralına aykırı davranışlar, ticari uygulamalar

MADDE 55- (1) Aşağıda sayılan hâller haksız rekabet hâllerinin başlıcalarıdır:

a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;

1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,

2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek,
3. Paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak,
4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,
5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,
6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur,
7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,
8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak,
9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak,
10. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek,
11. Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak,

12. İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formülleri kullanmak.

b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle;

1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek,

2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, haketmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,

3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek,

4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek.

c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle;

1. Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak,

2. Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak,

3. Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak.

d) Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

e) İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

f) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;

1. Doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemeden önemli ölçüde ayrılan, veya

2. Sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

B) Hukuki sorumluluk

I - Çeşitli davalar

MADDE 56- (1) Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,

b) Haksız rekabetin men'ini,

c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,

d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,

e) Türk Borçlar Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini,

isteyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir.

(2) Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler.

(3) Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davaları açabilirler.

(4) Bir kimse aleyhine birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri gereğince verilmiş olan hüküm, haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde ondan ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunur.

...

I - Cezayı gerektiren fiiller

MADDE 62- (1) a) 55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler,

b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler,

c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar,

d) Çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler,

fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56 ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

...

GENEL KURUL SALONUNDA TADİLAT/ELEKTRONİK CİHAZDAN YARARLANAMAMA DURUMU UYGULAMALARI (TARİHSEL UYGULAMALAR IŞIĞINDA YOKLAMA VE AÇIK OYLAMA USULÜ)¹

(1) TBMM Genel Kurul Salonunda 1996 yılı Ekim ayından 1998 yılı ortalarına kadar süren elektronik sistem çalışmaları sürecinde Genel Kurul toplantıları eski Cumhuriyet Senatosu Salonunda gerçekleştirilmiştir.

(2) Söz konusu süreçte, birleşim açılışında müşahede yöntemi izlenmeyen, dolayısıyla yoklama yapılan durumlarda, salonda elektronik cihaz bulunmaması nedeniyle ad okuma yöntemiyle yoklama yolu izlenmiştir. Bu yöntemde Adana ilinden başlanarak milletvekillerinin adları tek tek okunmakta ve milletvekilleri ayağa kalkarak salonda bulunduklarını yüksek sesle belirtmektedirler. İçtüzüğün 57'nci maddesinin üçüncü fıkrasının o dönemde yürürlükte bulunan hükmüne göre, yoklama elektronik oy düğmelerine basmak veya Başkan lüzum gördüğü zaman ad okunmak suretiyle yapılabiliyordu. Bu durumda elektronik oy cihazı salonda bulunmadığından zorunlu olarak ad okuma yöntemine başvurulmuştur.

2017 yılında 1160 sayılı Karar ile yapılan İçtüzük değişikliği ile yoklama yöntemleri arasından ad okuma yöntemi çıkarılmış, yoklamanın elektronik oy düğmelerine basmak veya imzalı pusula vermek suretiyle yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Buna göre, *yürürlükteki İçtüzük hükmü uyarınca, elektronik sistemin çalışmadığı ya da bu sistemin bulunmadığı hâllerde yoklamanın zorunlu olarak imzalı pusula vermek suretiyle yapılması gerekmektedir.*

(3) 1996-1998 deneyiminde ad okuma suretiyle yapılan yoklamalarda *toplantı yeter sayısının bulunduğu anlaşılmaması ile yoklamaların yarıda kesilebildiği görülmektedir* (Örneğin bkz. 22.10.1996 ve 24.10.1996 tarihli birleşim tutanakları). Yoklamanın yarıda kesildiğine dair bir belirlemenin olmadığı örnek için bkz. 23.10.1996 tarihli Birleşim tutanağı). Yeter sayının bulunması nedeniyle yoklamanın yarıda kesilmesi yoluna, günümüzdeki olası yoklama pusulası sayım yöntemi içinde de gidilebileceği konusunda bir kuşku bulunmamaktadır.

¹ Dr. Günel SEYİT (Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosu-Yasama Uzmanı)

(4) TBMM İttüzüğü'nün yürürlüğe girdiği tarihten günümüze değin, açık oylama usullerini düzenleyen İttüzüğün 139'uncu maddesinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrası hükümleri, açık oylama yöntemlerini şu şekilde düzenlemiştir:

Açık oylama, üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması veya elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması yahut ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak “kabul”, “çekimser” veya “ret” kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi ve böylece açıkladığı oyunun kâtip üyelerce kaydedilmesi suretiyle olur.

Oy pusulalarının toplanması kürsüde bulunan bir kutuya oy pusulalarının atılması suretiyle olabileceği gibi kutuların özel görevliler tarafından sıralar arasında dolaştırılması suretiyle de yapılabilir. Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun kararına bağlıdır.

(5) 1996-1998 deneyiminde yine elektronik sistem yokluğuna bağlı olarak açık oylamalarda “elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması” uygulamasına gidilememiştir. Bu kapsamda birleşimi yöneten Başkan,

a. Üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması,

b. Ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak “kabul”, “çekimser” veya “ret” kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi

yöntemlerinden hangisinin uygulanacağı konusunu Genel Kurulun takdirine sunmuş ve oylama yoluyla izlenecek açık oylama usulü belirlenmiştir.

Üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması yöntemi, İttüzük hükmünde de işaret edildiği üzere iki farklı biçimde uygulanabilmektedir:

- i. Oy pusulalarının kürsü önünde bulunan bir kutuya atılması
- ii. Oy pusulalarının atılacağı kutunun kavaslar tarafından sıralar arasında dolaştırılması.

Bu hükümler bağlamında, 1996-1998 dönemi uygulamasında Başkan, açık oylama yönteminin belirlenmesi sürecinde açık oylamanın yöntemi konusunda şu seçenekleri -her zaman aynı sırayla olmamak üzere- Genel Kurulun oyuna sunmuştur:

a. Ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak “kabul”, “çekimser” veya “ret” kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi,

b. Üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kürsü önünde bulunan bir kutuya atılması,

c. Üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının sıralar arasında dolaştırılan kutulara atılması.

Başkan bu seçenekleri oy sunarken, bir yöntemin kabul edilmemesi üzerine ikinci yöntemi, onun da kabul edilmemesi üzerine üçüncü yöntemi oya sunmuştur. Öngörülebileceği üzere, ilk ya da ikinci oya sunulan yöntemin Genel Kurulca kabulü hâlinde diğer yöntem(ler) oya sunulmamıştır.

(6) 1996-1998 uygulamasında genellikle, üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının sıralar arasında dolaştırılan kutulara atılması yönteminin benimsendiği anlaşılmaktadır. Günümüzde Genel Kurul salonunun tadilatı olduğu hâllerde yapılacak olası toplantılarda da, en hızlı olan ve alternatif salonun darlığı düşünüldüğünde oy kullanma süreci bakımından karışıklığa en az yol açacak bu yöntemin tercih edilebileceği düşünülmektedir. Pratiklik dolayısıyla birleşimi yöneten Başkan'ın önce bu yöntemi Genel Kurulun oyuna sunmasının yerinde olabileceği değerlendirilmektedir (Örnek için bkz. 24.10.1996 tarihli Birleşim tutanağı, s. 23).

Bu dönemde ad okuma yöntemiyle yapılan açık oylama örneği için bkz. 12.3.1996 tarihli Birleşim tutanağı, s. 151.

(7) 1996-1998 deneyiminde açık oylamalarda *mükerrer oy saptamalarının* bulunduğu dikkat çekmektedir (Örnek için bkz. 24.10.1996 tarihli Birleşim tutanağı, s. 23; 26.3.1997 tarihli Birleşim tutanağı, s. 47).

(8) 22.10.1996 tarihli Birleşimde Başkan'ın yaptığı bir açıklama, o dönemde oy pusulalarının tek tek milletvekillerine göre özelleştirildiğini göstermektedir. Bu özelleştirme işleminin, her bir milletvekili için ayrı bir numaraya sahip oy

pusulası basımı yoluyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu yola başvurulmasının nedeni, olasılıkla mükerrerliği kolayca tespit ve oy tasnifi süreçlerinin hızlandırılması arayışıdır.

Söz konusu birleşimde Başkan'ın yaptığı açıklama şöyledir:

Zorunlu olarak, açık oylama, kupalar sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle yapılacaktır.

Bu oylamada, Sayın Bakanın Yüce Divana sevkini isteyenler Komisyon raporuna “kabul” oyu vereceklerdir -çünkü, Komisyon raporunun kabulü yönünde olacaktır- Yüce Divana gitmesini kabul etmeyenler “ret”-veya “çekimser” oy vereceklerdir.

Basılı oy pusulası kullanılırsa beyaz “kabul”, kırmızı “ret” ve yeşil de “çekimser” anlama geliyor.

Aslında, basılı oy pusulaları kullanılırsa daha isabetli olur. Biliyorsunuz, açık oylamada isimlendirme bilgisayarla yapılmaktadır. Bastırılan oy pusulalarında her sayın milletvekilinin bir numarası vardır; bunlar, bilgisayarda çok seri şekilde tasnif edildiği için, bu oy pusulaları kullanılırsa daha iyi olur efendim.

Kupalar sıralar arasında dolaştırılsın.

YASAMA VERİLERİ VE İSTATİSTİKLER

2021 YILI YASAMA VE DENETİM VERİLERİ¹

YASAMA FAALİYETLERİ

Kanun Teklifleri

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığına milletvekillerince 36'sı milletlerarası andlaşma olmak üzere 732 kanun teklifi sunulmuştur. 49 kanun teklifi komisyonlarda görüşülerek Genel Kurul gündemine girmiş olup 85 kanun teklifi kanunlaşmıştır. 31.12.2021 tarihi itibarıyla 72 kanun teklifi gündemde bulunmaktadır. 3.774 kanun teklifi ise ilgili komisyonlardadır. Anılan tarihler arasında 4 kanun teklifi, teklif sahibi milletvekillerince geri alınmıştır.

6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hukuk sistemimize giren “Cumhurbaşkanı tarafından sunulan kanun teklifi” müessesesi kapsamında 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığına Cumhurbaşkanı'ndan 2 kanun teklifi gelmiş olup söz konusu kanun teklifleri kanunlaşmıştır.

Kanunlar ve Kararlar

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 87 kanun ve 38 TBMM kararı kabul edilmiştir.

Kanun Hükmünde Kararnameler

Önceki yasama dönemlerinden 27. Yasama Dönemine 268 KHK intikal etmiştir. 27. Yasama Döneminde TBMM Başkanlığına sunulanlarla birlikte hâlihazırda komisyonlarda 273 KHK bulunmaktadır.

Yasama Dokunulmazlığı Tezkereleri

27. Yasama Dönemi Milletvekili Genel Seçiminde yeniden seçilen milletvekillerine ait 252 yasama dokunulmazlığı tezkeresi, 26. Yasama Döneminden 27. Yasama Dönemine intikal etmiştir.

¹ Bu bölümde yer alan “hâlen”, “hâlihazırda” gibi ifadeler, 2021 yılı sonuna (31.12.2021) işaret etmektedir.

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında Başkanlığa 249 yasama dokunulmazlığı tezkeresi gelmiştir. 5 tezkere kesin hüküm giyme nedeniyle, 3 tezkere ise istem üzerine Cumhurbaşkanlığına iade edilmiştir.

Hâlihazırda 1468 yasama dokunulmazlığı tezkeresi Karma Komisyonunda bulunmaktadır.

Kanun Teklifi Taslağı Hazırlama ve İnceleme Çalışmaları

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında, milletvekillerinin talepleri doğrultusunda 36'sı uluslararası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin olmak üzere toplam 342 kanun teklifi taslağı hazırlanmış, milletvekilleri tarafından hazırlanmış olan 40 kanun teklifi taslağı ise TBMM Başkanlığına sunulmadan önce kanun yapım tekniği bakımından incelenmiştir.

Ayrıca 36'sı uluslararası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi olmak üzere toplam 774 kanun teklifi incelenmiş, 48 komisyon raporu tetkik edilmiş ve 87 kanun okunarak son incelemesi yapılmıştır.

Ayrıca TBMM Başkanlığına sunulan kanun teklifleri, bilgi formu hazırlanarak kanun yapım tekniğine uygunluk yönünden incelenmiş; kanun tekliflerine ait komisyon raporları ile kabul edilen kanunlar yazım hataları ve kanun yapım tekniğine uygunluk açısından gözden geçirilmiştir.

DENETİM FAALİYETLERİ

Yazılı Soru Önergeleri

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığına toplam 17.662 yazılı soru önergesi sunulmuştur.

Söz konusu yazılı soru önergelerinin 45'i Gelen Kâğıtlara girmeden önce soru sahibi milletvekilleri tarafından geri alınmış, 542'si Anayasa ve İçtüzük hükümlerine aykırı oldukları gerekçesiyle iade edilmiş, 99'u ise mükerrer geldiğinden işleme konulmamıştır. 79 yazılı soru önergesinin inceleme işlemleri devam etmektedir.

İşleme alınan 16.897 yazılı soru önergesinin; 2.132'si süresi içinde ve 6.767'si süresi geçtikten sonra olmak üzere toplam 8.899'u cevaplanmıştır. 2 yazılı soru önergesi Gelen Kâğıtlara girdikten sonra soru sahibi milletvekili tarafından geri alınmış olup 896 yazılı soru önergesinin on beş günlük cevaplanma süresi

devam etmektedir. Süresi geçtikten sonra cevaplandırılanlar hariç olmak üzere 7.100 yazılı soru önergesinin süresi içinde cevaplandırılmadığı Gelen Kâğıtlarda ilan edilmiştir.

Bunların dışında, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında, söz konusu tarih aralığından önce verilmiş olan yazılı soru önergelerine ait 390'u süresi içinde ve 2.459'u süresi geçtikten sonra olmak üzere toplam 2.849 önerge cevabına ilişkin işlemler gerçekleştirilmiştir.

TBMM Başkanlığına Sorular

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanı'na toplam 88 yazılı soru önergesi yöneltilmiştir.

Söz konusu yazılı soru önergelerinin 3'ü Gelen Kâğıtlara girmeden önce soru sahibi milletvekili tarafından geri alınmış, 2'si Anayasa ve İçtüzük hükümlerine aykırı oldukları gerekçesiyle iade edilmiştir. İşleme alınan 83 yazılı soru önergesinin; 74'ü süresi içinde cevaplanmış, 2'sinin süresi içinde cevaplandırılmadığı Gelen Kâğıtlarda ilan edilmiştir. 7 yazılı soru önergesinin işlemleri devam etmektedir.

Bunların dışında, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında, söz konusu tarih aralığından önce verilmiş olan yazılı soru önergelerinden 6'sı cevaplandırılmıştır.

Genel Görüşme Önergeleri

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığına toplam 25 genel görüşme önergesi sunulmuş olup 1'i mükerrer olduğundan işleme konulmamıştır. İşleme alınan 24 genel görüşme önergesi Genel Kurul Gündeminde yer almaktadır.

Meclis Araştırması Önergeleri

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığına 1.685 Meclis araştırması önergesi sunulmuştur.

Bu Meclis araştırması önergelerinin 22'si Anayasa ve İçtüzük hükümlerine uygun bulunmadığından iade edilmiş, 1'i Gelen Kâğıtlara girmeden önce imza sayısının 20'nin altına düşmesi nedeniyle işlemde kaldırılmış, 1'i mükerrer olduğundan işleme konulmamıştır. 6 Meclis araştırması önergesinin inceleme işlemleri devam etmektedir.

İşleme alınan 1.655 Meclis araştırması önergesinin; 1'i Gelen Kâğıtlara girdikten sonra imza sayısının 20'nin altına düşmesi nedeniyle işlemde

kaldırılmış, 30'u üzerinde görüşmeler gerçekleştirilmiş ve Meclis araştırması açılması kabul edilmiştir. 1.624 Meclis araştırması önergesi Genel Kurul Gündeminde yer almaktadır.

Meclis Soruşturması Önergeleri

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında Meclis soruşturması önergesi verilmemiştir.

KOMİSYON ÇALIŞMALARI

Anayasa Komisyonu

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 20 kanun teklifi ve tali komisyon olarak 4 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 120; tali komisyon olarak 48 kanun teklifi ile 4 KHK bulunmaktadır.

Komisyon; başkan veya üyeler düzeyinde, görev alanı ile ilgili olarak yurt içinde çeşitli organizasyonlara ve toplantılara katılmış, çeşitli meslek ve sivil toplum kuruluşu ve yabancı heyetler ile görüşme gerçekleştirmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 4 Karma Komisyon ve 4 Alt Komisyon olmak üzere 8 toplantı gerçekleştirilmiştir. Karma Komisyon Başkanlığına yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında 249 Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi havale edilmiştir. Ancak kesin hükmün Genel Kurulun bilgisine sunulması üzerine milletvekilliğinin sona ermesi, şikâyetçinin şikâyetini geri alması gibi nedenlerle 3 milletvekiline ait olmak üzere 8 yasama dokunulmazlık tezkeresi TBMM Başkanlığına iade edilmiştir.

Karma Komisyonunda hâlihazırda 1.468 yasama dokunulmazlığı tezkeresi bulunmaktadır.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) 7 üyesi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 159'uncu maddesi ile 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanununun 18 ila 20'nci maddeleri HSK üyeliği için yapılan başvuruları inceleyerek her bir kontenjan için üç aday olmak üzere 21 adayın seçim işlemini yapmış ve

adaylar TBMM Başkanlığına bildirilmiştir. Daha sonra seçilenler arasında yer alan bir üyenin emekliye ayrılması nedeniyle bir kontenjan boşalmıştır. Bunun üzerine söz konusu kontenjan için yeniden seçim yapılarak 3 aday belirlenmiş ve TBMM Başkanlığına bildirilmiştir. Böylece HSK'nın TBMM tarafından seçilmesi gereken üyelerinin seçim işlemi tamamlanmıştır.

Adalet Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 7 toplantı gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 99; tali komisyon olarak ise 52 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyon, esas komisyon olarak 5 kanun teklifini görüşerek karara bağlamış ve raporlarını TBMM Başkanlığına sunmuştur. Tali komisyon olarak havale edilmiş olan kanun tekliflerinden 4'ü esas komisyon tarafından görüşüldüğü için TBMM Başkanlığına iade edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 5 KHK ve 549 kanun teklifi; tali komisyon olarak 253 kanun teklifi bulunmaktadır.

Millî Savunma Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 2'si bilgilendirme toplantısı olmak üzere 6 toplantı gerçekleştirmiştir.

Anılan tarihler arasında TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 9; tali komisyon olarak 29 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyon, esas komisyon olarak 2 kanun teklifini görüşerek karara bağlamış ve raporlarını TBMM Başkanlığına sunmuştur. Komisyona tali olarak havale edilmiş olan kanun tekliflerinden 3'ü esas komisyon tarafından görüşüldüğü için TBMM Başkanlığına iade edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 78; tali komisyon olarak 165 kanun teklifi bulunmaktadır.

Komisyon, dış ilişkiler faaliyetleri çerçevesinde iki yabancı heyet ile görüşme gerçekleştirmiş ve çevrim içi olarak düzenlenen bir parlamentolar arası konferansa katılmıştır. Komisyon, anılan dönemde savunma sanayii kuruluşlarının ziyaret edilmesi faaliyeti kapsamında ise 2 kuruluşuna çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

İçişleri Komisyonu

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 71; tali komisyon olarak 75 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 8 KHK ve 528 kanun teklifi; tali komisyon olarak 413 kanun teklifi bulunmaktadır.

Dışişleri Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 6 toplantı gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca Komisyona bu tarihler arasında esas komisyon olarak 39; tali komisyon olarak 4 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyon, anılan tarihler arasında esas komisyon olarak 22 kanun teklifini görüşerek karara bağlamış ve raporlarını TBMM Başkanlığına sunmuştur.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 4 KHK ve 55 kanun teklifi; tali komisyon olarak 17 kanun teklifi bulunmaktadır.

Komisyonun 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında dış ilişkiler kapsamında gerçekleşen faaliyetleri şu şekildedir:

- Almanya'nın İstanbul Başkonsolosu ile Çevrimiçi Görüşme (25 Ocak 2021)
- Letonya Ankara Büyükelçisini Kabul (27 Ocak 2021)
- Japonya Ankara Büyükelçisini Kabul (27 Ocak 2021)
- Hollanda Krallığı Ankara Büyükelçisini Kabul (28 Ocak 2021)
- Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisini Kabul (28 Ocak 2021)
- Lüksemburg Ankara Büyükelçisini Kabul (10 Şubat 2021)
- Avusturya Ankara Büyükelçisini Kabul (16 Şubat 2021)
- Macaristan Ankara Büyükelçisini Kabul (16 Şubat 2021)
- Letonya Parlamentosu Dışişleri Komisyonu Üyeleriyle Çevrimiçi Toplantı (2 Mart 2021)
- KKTC Ziyareti (4-6 Mart 2021)
- Azerbaycan Ziyareti (9-11 Mart 2021)
- İtalya Cumhuriyet Senatosu Dışişleri ve Göç Komisyonu Üyeleriyle Çevrimiçi Toplantı (16 Mart 2021)

- Birleşik Krallık Ankara Büyükelçisini Kabul (17 Mart 2021)
- AB Türkiye Delegasyon Başkanını Kabul (23 Mart 2021)
- Sri Lanka Ankara Büyükelçisini Kabul (23 Mart 2021)
- Slovakya Ankara Büyükelçisini Kabul (23 Mart 2021)
- İtalya Temsilciler Meclisi Dışışleri Komisyonu Üyeleriyle Çevrimiçi Toplantı (8 Nisan 2021)
- TBMM Dışışleri Komisyonu Başkanının Almanya Ziyareti (17-20 Mayıs 2021)
- TBMM Dışışleri Komisyonu Heyetinin Katar Ziyareti (28 Mayıs-1 Haziran 2021)
- Macaristan Dışışleri Komisyonu Başkanı ve Beraberindeki Heyetin Kabulü (1 Haziran 2021)
- KKTC Büyükelçisini Kabul (3 Haziran 2021)
- Avusturya Ziyareti (6-9 Haziran 2021)
- ABD Ziyareti (20-26 Haziran 2021)
- Almanya Ankara Büyükelçisini Kabul (29 Haziran 2021)
- ABD Ankara Büyükelçisini Kabul (1 Temmuz 2021)
- Türkiye-Senegal Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanı ve Beraberindeki Heyetin Kabulü (6 Temmuz 2021)
- Gürcistan Ankara Büyükelçisini Kabul (15 Eylül 2021)
- Fransa Ankara Büyükelçisini Kabul (5 Ekim 2021)
- Romanya Ankara Büyükelçisini Kabul (13 Ekim 2021)
- Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan Parlamentoları Dışışleri Komisyonları Altıncı Üçlü Toplantısı, Ankara, Türkiye (18-19 Ekim 2021)
- Romanya Senatosu Avrupa İşleri Komisyonu Heyetinin Kabulü (19 Ekim 2021)
- Türkiye-Belarus Parlamentolararası Dostluk Grubu Heyetinin Kabulü (20 Ekim 2021)
- Singapur Ankara Büyükelçisini Kabul (26 Ekim 2021)

- Hırvatistan Parlamentosu Avrupa İşleri Komitesi Heyetinin Kabulü (9 Kasım 2021)
- Litvanya Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu Heyetinin Kabulü (1 Aralık 2021)
- Karadağ Ankara Büyükelçisini Kabul (2 Aralık 2021)
- Libya Temsilciler Meclisi Başkanvekili ve Beraberindeki Parlamento Heyeti ile Görüşme (15 Aralık 2021)

Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ile bilgilendirme toplantıları gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 55; tali komisyon olarak 39 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 10 KHK ve 260 kanun teklifi; tali komisyon olarak 244 kanun teklifi bulunmaktadır.

Komisyon, başkan veya üyeler düzeyinde görev alanı ile ilgili olarak meslek, sivil toplum kuruluşu ve sendikalar ile çeşitli görüşmeler gerçekleştirmiş; düzenlenen bazı etkinlik ve toplantılara katılmıştır.

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 4'ü Komisyona havale edilen kanun tekliflerinin görüşülmesine ilişkin; 1'i ise "7183 Sayılı Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı Hakkında Kanun Uyarınca; Sayıştay Başkanlığınca Düzenlenen 2020 Yılı Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi"nin görüşülmesine ilişkin olmak üzere 5 toplantı gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca anılan tarihler arasında Komisyona, esas komisyon olarak 15; tali komisyon olarak 35 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 10 KHK ve 75 kanun teklifi; tali komisyon olarak 113 kanun teklifi bulunmaktadır. Komisyon, görev alanı ile ilgili olarak yurt içi çeşitli toplantılara katılmış, yurt dışı heyet kabul etmiş, çeşitli meslek ve sivil toplum kuruluşları ile görüşme gerçekleştirmiştir.

Çevre Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 1'i bilgilendirme toplantısı olmak üzere 2 toplantı gerçekleştirmiştir. Diğer toplantıda Komisyon, 1 uluslararası andlaşmayı tali komisyon olarak görüşmüş ve raporunu esas komisyona sunmuştur.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 9; tali komisyon olarak 12 kanun teklifi havale edilmiştir. Tali komisyon olarak havale edilmiş kanun tekliflerinden 1'i esas komisyon tarafından görüşüldüğü için TBMM Başkanlığına iade edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 5 KHK ve 46 kanun teklifi; tali komisyon olarak 59 kanun teklifi bulunmaktadır.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında çalışma ve faaliyetleri hakkında bilgi edinmek üzere Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına çalışma ziyaretinde bulunmuştur.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 36; tali komisyon olarak 202 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 8 KHK ve 198 kanun teklifi; tali komisyon olarak 1062 kanun teklifi bulunmaktadır.

Komisyon; başkan veya üyeler düzeyinde, görev alanı ile ilgili olarak yurt içi çeşitli organizasyonlara ve toplantılara katılmış, çeşitli meslek ve sivil toplum kuruluşları ile görüşme gerçekleştirmiştir.

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 2 toplantı gerçekleştirmiştir. Söz konusu toplantılarda "Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" görüşülmüş ve raporu TBMM Başkanlığına sunulmuştur.

Komisyona anılan tarihler arasında esas komisyon olarak 24; tali komisyon olarak 65 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyon, görev alanı ile ilgili konularda çeşitli kurum ve kuruluşlarla istişare toplantıları yapmaktadır.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 9 toplantı, 4 çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 29; tali komisyon olarak 38 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyon esas komisyon olarak 5 kanun teklifini görüşerek karara bağlamış ve raporlarını TBMM Başkanlığına sunmuştur.

Komisyonunda hâlen esas komisyon olarak 24; tali komisyon olarak 31 kanun teklifi bulunmaktadır.

Dilekçe Komisyonu

Dilekçe Komisyonu, vatandaşlardan ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılardan gelen başvuruları ilgili mevzuat çerçevesinde incelemekte, raporlamakta, gerektiğinde ilgili idarelere önerilerde bulunmakta ve söz konusu önerilerin ilgili idareler nezdinde uygulanmasını takip etmektedir. Ayrıca Komisyon, Kamu Başdenetçisi adayları ile Kamu Denetçilerini seçen ve Kamu Denetçiliği Kurumunun yıllık raporunu görüşen Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonlarından oluşan Karma Komisyonun sekretaryasını yürütmektedir.

Dilekçe Komisyonuna, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 4.464 başvuruda bulunulmuş olup bunların dağılımına ilişkin bilgiler aşağıdaki şekildedir:

Başvurunun Alınma Şekline Göre Dilekçe Sayı ve Yüzdelik Oranları		
E-Dilekçe	3.782	% 84,72
Posta	412	% 9,23
E-Devlet	213	% 4,77
Milletvekili Tarafından	3	% 0,07
Elden	25	% 0,56
Kamu Kurumlarından	14	% 0,31
Faks	8	% 0,18
Kurum İçinden	7	% 0,16
* 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında E-Dilekçe sistemine 33.790 kişi yeni kayıt olmuştur. Hâlihazırda ise programa kayıtlı kişi sayısı 281.060’tır.		

Bu başvurulardan 2.733'ü şahsi imzalı dilekçe olmakla birlikte, toplu imza ile yapılan 1.681 başvuruda imza atarak katılan kişi sayısı 60.326 olmuştur. Özel kuruluşlardan 2, kamu kuruluşlarından 1, sivil toplum kuruluşlarından 5 ve diğer yerlerden 42 başvuru kayda alınmıştır.

Başvuru Yapanlara Göre Dilekçe Sayıları ve Yüzdelik Oranları		
Kadınlardan Gelen	1.248	% 27,96
Erkeklerden Gelen	3.166	% 70,91
Tüzel Kişilerden Gelen	50	% 1,12

Son Durumlarına Göre Dilekçe Sayıları ve Yüzdelik Oranları		
Karara Bağlanan veya Hıfzedilen Dilekçe Sayısı	2.346	% 84,02
İşlemde/İncelenmekte Olan Dilekçe Sayısı	446	% 15,97

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında Dilekçe Komisyonuna yapılan başvurular konular itibarıyla değerlendirildiğinde; en fazla “Öteki İstek ve Dilekler” konusunda başvuru geldiği görülmektedir. Ayrıca Dilekçe Komisyonuna yurt içinde en fazla İstanbul; en az ise Bayburt ilinde ikamet eden vatandaşlar tarafından başvuru yapılmıştır. Yurt dışında ikamet edenler tarafından yapılan başvuru sayısı 10 olup bu başvuruların 4'ü Almanya, 3'ü KKTC, 1'i Hollanda, 1'i İngiltere ve 1'i Suriye'den yapılmıştır.

Gelen Başvurularda Konuları İtibarıyla İlk 5 Konu Yüzdelik Oranları		
Öteki İstek ve Dilekler (Şikâyetler)	824	% 18,46
Adalet ve Güvenlik	575	% 12,88
İhbar ve Şikâyetler	397	% 8,89
Kişisel özgürlük ve hak talepleri	394	% 8,83
Sağlık ve Spor İşlemleri	335	% 7,50

Adresler İtibarıyla Başvuru Gelen İlk 3 İl ve Yüzdelik Oranları

İl	Dilekçe Sayısı	Yüzde oranı
İstanbul	911	% 20,41
Ankara	460	% 10,30
İzmir	244	% 5,47

Dilekçe Komisyonuna En Az Başvuru Gelen Son 3 İl ve Yüzdelik Oranları

İl	Dilekçe Sayısı	Yüzde oranı
Kars	4	% 0,09
Kilis	3	% 0,07
Bayburt	1	% 0,02

Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanı

Başkanlık Divanı, gerçekleştirdiği 65 toplantıda 20.856 dilekçe hakkında görüşülemeyeceğine ilişkin 10.486 karar almıştır. Ayrıca 1150 dilekçe mevzuata uygun olmadığından ya da mükerrer olması sebebiyle işleminden kaldırılarak hıfz olunmuştur.

12.06.2021 tarihinde Kilis ilinde ve 24-25.06.2021 tarihlerinde Diyarbakır ili Kayapınar ilçesinde olmak üzere, iki yerinde inceleme ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu (DKGK), 2021 yılı içerisinde 2 toplantı gerçekleştirmiştir.

Dilekçe Komisyonu aynı dönemde, 8 alt komisyon toplantısı ve 14 Başkanlık Divanı toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede Başkanlık Divanı toplantıları hariç 16 saat 46 dakika süreyle görüşme yapılmıştır. Ayrıca 5 DKGK Kararı alınmıştır.

Alt Komisyonlar

1. Obezite ile Mücadele Yöntemleri ve Cerrahi Uygulamadaki Malpraktis İddiaların Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi
2. Devre Mülk ve Devre Tatil Sektörlerinde Yaşanan Mağduriyet İddialarının Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi
3. Ön Ödemeli Gayrimenkul Satışlarında Yaşanılan Sorunların Araştırılması ve Alınabilecek Önlemlerin Belirlenmesi
4. Sosyal Kooperatifçilik Kapsamında İsrafın Önlenmesine Yönelik Uygulamaların Araştırılması ve Yaygınlaştırılması Alt Komisyonu

Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2020 yılında yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan Yıllık Rapor, Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon tarafından görüşülmüş ve 264 sıra sayısı ile bastırılmıştır. Söz konusu Rapor, Genel Kurulun 27.10.2021 tarihli 12. Birleşimde görüşülmüştür.

Karma Komisyonun 15.12.2021 tarihli toplantısında yapılan seçimde Komisyona sunulan 3 denetçi adayı arasından bir Kamu Denetçisi seçilmiştir.

Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonun 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 4 Karma Komisyon ve 4 Karma Alt Komisyon olmak üzere yapmış olduğu 8 toplantısında 8 saat 48 dakika süreyle görüşme yapılmıştır. Karma Komisyon toplantılarında 4 karar alınmıştır.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında Anayasanın 165'inci maddesi ile 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun uyarınca, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştiraklerinin 2017-2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları ile faaliyetlerinin denetimlerini, alt komisyonlar ve Komisyon marifetiyle tamamlamıştır.

Bu kapsamda:

a) Alt komisyonlar, denetim kapsamındaki kuruluşların 2017-2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları üzerindeki çalışmalarını, 06.02.2020-30.06.2020 tarihleri arasında, ayrı ayrı gerçekleştirdiği 34 toplantı ile tamamlamıştır.

b) Komisyon, alt komisyonlar tarafından hazırlanan 126 raporu esas alarak denetim kapsamındaki kuruluşların 2017-2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları üzerindeki denetimlerini 17.11.2020-24.06.2021 tarihleri arasında gerçekleştirdiği 32 toplantı ile sonuçlandırmıştır. Bu toplantılarda;

- 2017 hesap yılına ait 73 kuruluştan 32'si ibraya; 41'i genel görüşme usulüne tabi olmuştur. İbraya tabi kuruluşların tamamı ibra edilmiştir.
- 2018 hesap yılına ait 73 kuruluştan 29'u ibraya; 44'ü genel görüşme usulüne tabi olmuştur. İbraya tabi kuruluşların tamamı ibra edilmiştir.

Bu çalışmaları kapsayan Komisyon Raporunun basıma hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 6 toplantı gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 2; tali komisyon olarak 31 kanun teklifi havale edilmiştir.

Anılan tarihler arasında Komisyonu 3 yabancı ve 5 yerli heyet ziyaret etmiştir. Bu ziyaretlerde hem Komisyon çalışmaları hem de Türkiye ve dünyadaki insan hakları meseleleri hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Komisyona, insan haklarının ihlale uğradığına dair iddiaları içeren 2719 başvuru yapılmıştır. Başvurular arasında ilk sıralarda; cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerden gelen başvurular ile yargı mercilerinin kararlarından memnuniyetsizlik konuları yer almaktadır. Bunların yanı sıra başvurular; sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklı şikâyetler, maddi yardım talepleri, sağlık ve eğitim hizmetlerinden şikâyet, yasal düzenleme ve yerinde inceleme talepleri gibi hususları ihtiva etmektedir.

Alt Komisyonlar

1. Çocuk Hakları Alt Komisyonu
2. Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu

3. Göç ve Uyum Alt Komisyonu

4. Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumu Alt Komisyonu

5. İsrail'in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze'de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu

6. Avrupa Ülkelerinde Yükselen Irkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında Avrupa Birliği Uyum Komisyonuna kanun teklifi havale edilmemiştir.

Komisyon, anılan dönemde 1 toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda, iki Komisyon Başkanvekili ve Komisyon Sözcüsü seçimi gerçekleştirilmiş olup müteakiben Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Büyükelçi Faruk KAYMAKCI sunum yapmıştır.

Komisyon tarafından, Romanya Senatosu Avrupa İşleri Komisyonu Başkanı ve beraberindeki parlamento heyeti, Hırvatistan Parlamentosu Avrupa İşleri Komisyonu Başkanı ve beraberindeki parlamento heyet, KKTC-Türkiye Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanı ve beraberindeki heyet, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı, Slovakya Büyükelçisi, Avustralya Büyükelçisi, Romanya Büyükelçisi ve AB Türkiye Delegasyonu Siyasi İşler Bölüm Başkanı kabul edilmiştir.

Komisyon Başkanı ve bazı üyeler, AB Başkanlığı tarafından Avrupa Birliği İletişim Stratejisi kapsamında desteklenen Bruxircle Platformunun 2021 Kış Programının Parlamenter Diplomasi konulu video konferansına ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yürütülen “İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Güçlendirilmesi Projesi” konulu video konferansa konuşmacı olarak katılım sağlamıştır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 2 toplantı gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığınca Komisyona esas komisyon olarak 2; tali komisyon olarak 44 kanun teklifi havale edilmiştir.

Komisyona anılan tarihler arasında 14 bireysel başvuru yapılmıştır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 17.03.2021 tarihinde BM Kadının Statüsü Komisyonu 65. Oturumunun yan etkinliği olarak, BM Kadın Birimi (UN Women) tarafından düzenlenen ve Avrupa, Kuzey Amerika ve Güney Kafkasya'dan kadın liderlerin temsil edildiği “Siyasette Kadına Yönelik Şiddet: Deneyim Paylaşımı ve Kadın Liderler için Geleceğe Yönelik Öneriler” başlıklı etkinliğe Başkan düzeyinde katılım sağlamıştır. Yine aynı çerçevede farklı bir yan etkinlik olarak düzenlenen “COVID-19 Pandemisi Kapsamında Kadınları Güçlendirme Aracı Olarak Sosyal Destek Politikaları” başlıklı oturumda Komisyon, başkan düzeyinde temsil edilmiştir.

BM Kadının Statüsü Komisyonu’nun (CSW) 65. Oturumu 15-26.03 2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu oturumun teması “Kadınların Tam ve Etkili Katılımı Toplumsal Yaşamda Karar Alma ve Şiddetin Ortadan Kaldırılması, Kadın Erkek Eşitliğinin Sağlanması ve Tüm Kadınların ve Kızların Güçlendirilmesi” şeklinde belirlenmiştir.

Bu kapsamda Komisyon, “Eşitliği Kamusal Hayata Getirmek: Batı Balkanlar ve Türkiye’de Yeni Bir Kalkınma Bağlamında Katılım ve Karar Alma Eğilimleri ve Perspektifleri” temalı bir ön hazırlık çalışmasına katılım sağlamıştır.

15.12.2020 tarihi itibarıyla nihai faydalanıcısının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, eş yararlanıcısının Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, uygulayıcı ortağının ise Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin olduğu bir Avrupa Birliği Projesi başlatılmıştır. Bu projenin ismi “Türkiye’de Kadın-Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Uygulanması Projesi” olarak belirlenmiştir.

Projenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek sorunlarda rehberlik vermek, tavsiyelerde bulunmak faaliyetler ve hedefler arasında tutarlılığı sağlamak ve proje bileşenleri arasındaki bağlantıları güçlendirmek amacıyla bir “Proje Yönlendirme Komitesi” kurulmuştur.

Söz konusu Komitede görevlendirilen yasama uzmanlarının da katılımı ile 23.06.2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

23-24.10.2021 tarihlerinde BM Kadın Birimi tarafından TBMM KEFEK üyesi milletvekillerine yönelik “Yasa Taramalarının Sunumu Toplantısı” ve “Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Semineri” düzenlenmiştir.

Alt Komisyonlar

1. Kadın İstihdamının Arttırılması, Kadın Girişimciliğinin, Kooperatifçiliğinin Güçlendirilmesi ve Desteklenmesi Kapsamında Mevcut Sorunların Tespiti ve Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi Alt Komisyonu

2. Kadınların İş ve Aile Yaşamlarının Uyumlaştırılmasında Karşılaşılan Sorunların Tespiti ve Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi Konulu Alt Komisyon

Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu

Komisyon, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 7 toplantı gerçekleştirmiştir. Komisyon, bu toplantılarda 2937 sayılı Kanunun Ek 2'nci maddesi uyarınca kendisine havale edilen “Devlet İstihbarat Hizmetleri ile Güvenlik ve İstihbari Nitelikteki Faaliyetlere İlişkin 2020 Yılı Raporu”nu yürütme ve ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla görüşmüştür. Söz konusu Yıllık Rapor için hazırlan Komisyon Raporu, Komisyonda kabul edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur.

2021 yılı içinde TBMM Başkanlığınca Komisyona kanun teklifi havale edilmemiştir.

Dijital Mecralar Komisyonu

Dijital Mecralar Komisyonu, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında 11 toplantı gerçekleştirmiştir. TBMM Başkanlığınca Komisyona tali komisyon olarak 4 kanun teklifi havale edilmiştir.

Meclis Araştırması Komisyonları

1. Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

Genel Kurulun 3.11.2020 tarihli Birleşiminde kurulan Komisyonun hazırladığı Rapor, 16.07.2021 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulmuştur. Basımı yapılan Rapor, aynı tarihte dağıtılmış olup Genel Kurulun 5.10.2021 tarihli 2'nci Birleşiminde görüşülmüştür.

2. Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu; konularının benzerliği nedeniyle birleştirilen 43 ayrı esas numaralı Meclis araştırması önergesinin, Genel Kurulun 25.02.2021 tarihli 52'nci Birleşiminde görüşülerek kabul edilmesi sonucunda kurulmuştur.

Komisyon çalışmalarına, 23.03.2021 tarihinde başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip seçimiyle başlanmıştır. Komisyon çalışmaları süresince 25 toplantı ve 1 yerinde inceleme ziyareti düzenlenmiştir. Komisyon bu toplantılarda konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan ve sivil toplum kuruluşlarından bilgi almıştır.

Komisyonun hazırladığı Raporu, 16.12.2021 tarihinde TBMM Başkanlığına sunmuştur. Basımı yapılan Rapor, 31.12.2021 tarihinde dağıtılmıştır.

3. Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu konularının benzerliği nedeniyle birleştirilen 43 ayrı esas numaralı Meclis araştırması önergesinin, Genel Kurulun 09.03.2021 tarihli 56'ncı Birleşiminde görüşülerek kabul edilmesi sonucunda kurulmuştur.

Komisyon çalışmalarına, 21.04.2021 tarihinde başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip seçimiyle başlanmıştır. Komisyon çalışmaları süresince 25 toplantı ve 4 yerinde inceleme ziyareti düzenlenmiştir. Komisyon bu toplantılarda konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan ve sivil toplum kuruluşlarından bilgi almıştır.

Komisyonun rapor yazım çalışmaları devam etmektedir.

4. Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu konularının benzerliği nedeniyle birleştirilen 10 ayrı esas numaralı Meclis araştırması önergesinin, Genel Kurulun 10 Haziran 2021 tarihli 90'ıncı Birleşiminde görüşülerek kabul edilmesi sonucunda kurulmuştur.

Komisyon çalışmalarına, 07.07.2021 tarihinde başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip seçimiyle başlanmıştır. Komisyon çalışmaları süresince 11 toplantı ve 2 yerinde inceleme ziyareti düzenlenmiştir. Komisyon bu toplantılarda konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan ve sivil toplum kuruluşlarından bilgi almıştır.

Komisyonun rapor yazım çalışmaları hâlen devam etmektedir.

KANUNLAR VE KARARLAR BAŞKANLIĞINA İLİŞKİN VERİLER VE BAŞKANLIĞIN BAŞLICA FAALİYETLERİ²

PERSONEL DURUMU

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığında; 1 başkan, 5 başkan yardımcısı, 79 yasama uzmanı, 29 yasama uzman yardımcısı, 6 şef, 45 memur, 3 şahsa bağlı kadrolu personel, 7 geçici personel (4/B) olmak üzere toplam 175 personelle hizmet verilmektedir.

Bunlardan 1 yasama uzmanı aylıksız izinli, 17 yasama uzmanı, 1 yasama uzman yardımcısı, 1 şef ve 3 memur ilgili mevzuat çerçevesinde birim dışında görev yapmaktadır.

MALİ BİLGİLER

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı, mal ve hizmete ilişkin ihtiyaç taleplerini kendine ayrılan bütçe ödeneklerinden karşılamaktadır. 2021 yılında tüketime yönelik mal ve malzeme alımları için 6.000 TL, yurt içi/yurt dışı geçici görev yollukları için 330.000 TL, görev giderleri için 1.000 TL, hizmet alımları için 21.000 TL, menkul mal, gayri maddi hak alım, bakım/onarım giderleri için 2.000 TL, temsil ve tanıtma giderleri için 500.000 TL olmak üzere toplam 860.000 TL bütçe ödeneği tahsis edilmiştir. Söz konusu bütçe ödeneğinin 372.057,00 TL harcanmış olup kullanılmayan bütçe ödeneği 487.800 TL revize edildikten sonraki bütçe gerçekleşme oranı % 99.99' dur. 142,13 TL iade edilmiştir.

EĞİTİM FAALİYETLERİ

Anayasa ve İçtüzük çerçevesinde Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının görev ve sorumluluk alanında bulunan yasama ve denetim faaliyetlerine ilişkin olarak talepte bulunan sivil toplum örgütü üyeleri, üniversite öğrencileri, milletvekili danışman ve sekreterleri ile ülkemize ziyarette bulunan yabancı ülke parlamento çalışanlarına sunumlar yapılmaktadır.

Bu kapsamda, 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında, düzenlenen yasama bilgilendirme eğitimlerinde Başkanlığımız idarecileri ile 16 yasama uzmanı ve

² Bu bölümde yer alan bilgiler, 2021 yılına ilişkin olup 31.12.2021 tarihi itibarıyla derlenmiştir.

4 yasama uzman yardımcısı tarafından sunumlar yapılmış; 120 personelimiz tarafından uluslararası kuruluşların proje eğitimleri, paydaş kurum tanıtımları, kurumsal arşiv yönetimi, kamu ihale mevzuatı ve program bütçe sistemi gibi konularda düzenlenen eğitimlere katılım sağlanmıştır.

BİLGİ EDİNME BAŞVURULARINA YANITLAR

01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasında vatandaşlardan gelen ve Kanunlar ve Kararlar Başkanlığını ilgilendiren 45 bilgi edinme başvurusu cevaplandırılmıştır.

YASAMA DÖNEMLERİ İTİBARIYLA KANUN TEKLİFİ İADELERİ

DÖNEM	TBMM Başkanlığına Sunulan Kanun Teklifi Sayısı*	TBMM Başkanlığı Tarafından İade Edilen Kanun Teklifi Sayısı	Oran
24	2852	9	%0,3
25	596	0	%0,0
26	2301	23	%1,0
27**	3813	29	%0,8

*Hesaplamaya; kanun tasarıları, kanun hükmünde kararname ve uluslararası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulma tasarıları/teklifleri dâhil edilmemiştir.

**27'nci Yasama Dönemi'ne ait veriler, 31/12/2021 tarihine kadardır.

KANUN TEKLİFİ TASLAĞI TALEPLERİNE İLİŞKİN VERİLER¹

(31/12/2021 tarihi itibarıyla)

27. DÖNEM		TOPLAM
Hazırlanan Kanun Teklifi Taslağı	964 (kanun teklifi) + 240 (uluslararası anlaşma)	832
Düzeltilen Kanun Teklifi Taslağı	186	151
İncelenen Kanun Teklifi	3223 (kanun teklifi) + 202 (uluslararası anlaşma)	2651

27. DÖNEM 5. YASAMA YILI		TOPLAM
Hazırlanan Kanun Teklifi Taslağı	89 (kanun teklifi) + 10 (uluslararası anlaşma)	63
Düzeltilen Kanun Teklifi Taslağı	9	15
İncelenen Kanun Teklifi	214 (kanun teklifi) + 10 (uluslararası anlaşma)	233

¹ Bu bölümde 27. Yasama Dönemine ilişkin olarak yer verilen veriler, sadece 2021 yılına ilişkin olmayıp, 2021 yılı sonu itibarıyla derlenen birikimli verilerdir. 27. Yasama Dönemi 5. Yasama Yılına ilişkin veriler de 31.12.2021 tarihi itibarıyla söz konusu olan durumu yansıtmaktadır.

27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ TALEPLERİNİN PARTİ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

(31/12/2021 tarihi itibarıyla)

AK Parti	: 21 - %2,18
CHP	: 571 - %59,23
HDP	: 160 - %16,60
MHP	: 112 - %11,62
İYİ Parti	: 58 - %6,02
TİP	: 13 - %1,35
Memleket	: 2 - %0,21
DP	: 4 - %0,41
Zafer P.	: 6 - %0,62
BBP	: 3 - %0,31
Bağımsız	: 14 - %1,45
TOPLAM	: 964

27. DÖNEM 5. YASAMA YILI KANUN TEKLİFİ TALEPLERİNİN PARTİ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

(31/12/2021 tarihi itibarıyla)

AK Parti	: 2 - %2,25
CHP	: 38 - %42,70
HDP	: 28 - %31,46
MHP	: 4 - %4,49
İYİ Parti	: 4 - %4,49
TİP	: 5 - %5,62
Memleket	: 2 - %2,25
DP	: 1 - %1,12
Zafer P.	: 5 - %5,62
TOPLAM	: 89

YASAMA DÖNEMLERİNE GÖRE DENETİM ÖNERGELERİ SAYILARI

Denetim Yolları	18. Dönem	19. Dönem	20. Dönem	21. Dönem	22. Dönem	23. Dönem	24. Dönem	25. Dönem	26. Dönem	27. Dönem*	Eğilim
Yazılı Soru Önergeleri	2.202	7.550	6.950	8.424	23.360	21.220	70.848	3.168	32.181	58.050	
Genel Görüşme Önergeleri	46	69	38	30	37	26	85	5	35	56	
Meclis Araştırması Önergeleri	151	247	313	294	434	1.113	3.355	155	3.043	5.459	
Meclis Soruşturması Önergeleri	4	25	46	5	13	3	14	1	2	0	

* 31.12.2021 tarihi itibarıyla

27. YASAMA DÖNEMİ 1, 2, 3, 4 ve 5. YASAMA YILLARINDA İŞLEME ALINAN DENETİM ÖNERGELERİ

Yazılı Soru Önergeleri

	1. YY	2. YY	3. YY	4. YY	5. YY*
İşleme Alınan	3.766	15.687	15.162	17.819	3.794
Gelen Kağıtlar Listesine Girdikten Sonra Geri Alınan	2	1	2	3	
Süresi İçinde Cevaplanan	214	1557	2575	2462	263
Süresi Geçtikten Sonra Cevaplanan	2768	9808	7605	8546	750
Cevaplanmayan	782	4321	4980	6808	1885
İşlemde Bulunan					896
İncelemede Bulunan					79

Genel Görüşme Önergeleri

	1. YY	2. YY	3. YY	4. YY	5. YY*
İşleme Alınan		8	13	25	9
Gündemde Bulunan		8	13	25	9

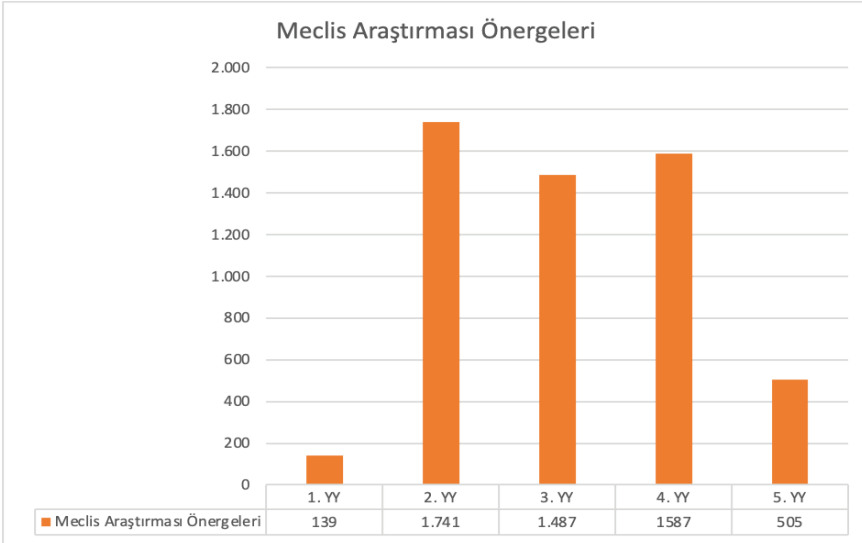
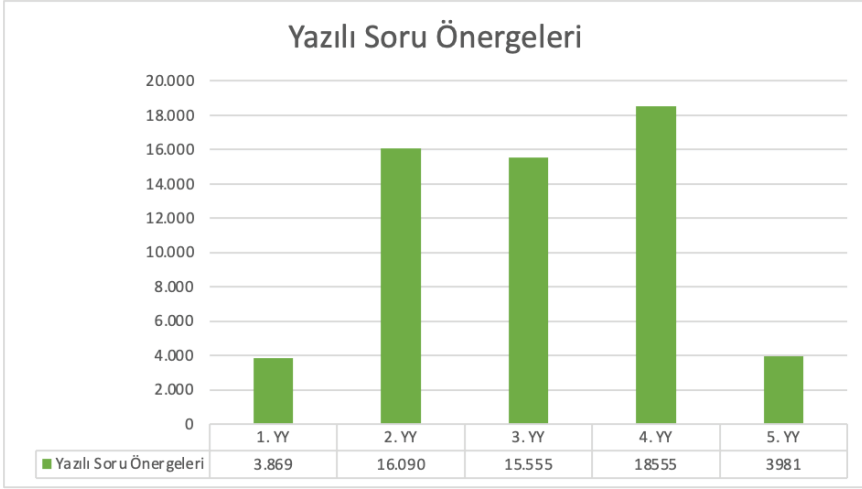
Meclis Araştırması Önergeleri

	1. YY	2. YY	3. YY	4. YY	5. YY*
İşleme Alınan	130	1.679	1447	1552	495
Gelen Kâğıtlar Listesine Girdikten Sonra Geri Alınan		1			
Gelen Kâğıtlar Listesine Girdikten Sonra İşlemden Kaldırılan				1	
Kabul Edilen	4	65	27	50	
Reddedilen		1			
İşlemden Bulunan				4	
Gündemde Bulunan	126	1.612	1420	1497	495
İncelemede Bulunan					6

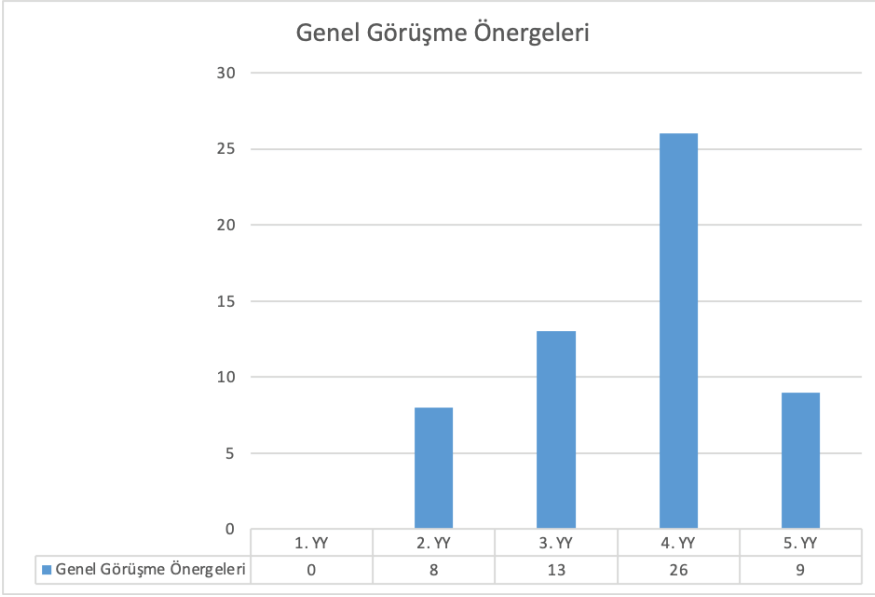
* 31.12.2021 tarihi itibarıyla

27. YASAMA DÖNEMİ YAZILI SORU, MECLİS ARAŞTIRMASI VE GENEL GÖRÜŞME ÖNERGELERİNİN YASAMA YILLARINA GÖRE DAĞILIMLARI¹

¹ İşleme alınan önergeler ile mükerrer, Gelen Kağıtlara girmeden geri alınan, iade edilen ve inceleme aşamasında bulunan önerge sayılarının toplamı gösterilmektedir. (31.12.2021 tarihi itibarıyla)

2021 YILI DİSİPLİN CEZASI UYGULAMALARI

2021 YILI DİSİPLİN CEZASI UYGULAMALARI											
Sıra No	Disiplin Cezası Alan Milletvekilinin		Milletvekilinin Aldığı Disiplin Cezasının		Disiplin Cezasının Verildiği				Disiplin Cezasının Verildiği Oturumu Yöneten Başkan/Başkanvekili ve Partisi		Savunma İçin Verilen Süre
	Adı-Soyadı	Parti Grubu/Partisi(*)	Türü	Nedeni	D.	YY.	B.	T.	Başkan/Başkanvekili	Partisi(*)	
1	Gülizar BİÇER KARACA	Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	Uyarma	Kürsiye örtü serilmesi ve Başkanın uyarısına karşın kaldırılmaması yoluyla sükuneti ve çalışma düzenini bozma (İkt. 157/2)	27	4	62	23.03.2021	Süreyya Sadi BİLGİÇ (Başkanvekili)	Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)	Savunma yapılmamıştır.
2	Nusrettin MAÇIN	Halkların Demokratik Partisi (HDP)	Meclesen üç birleşim geçici çıkarma cezası	Konuşmasında kullandığı bazı ifadeler nedeniyle (İkt.161/3)	27	5	30	8.12.2021	Süreyya Sadi BİLGİÇ (Başkanvekili)	Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)	Savunma yapılmamıştır.
3	Salihə Sera KADİGİL SÜTLÜ	Türkiye İşçi Partisi (TİP)	Kınama	Elektronik cihazla sesli dinleme (İkt. 160/6)	27	5	39	17.12.2021	Mustafa ŞENTOP (Başkan)	Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)	Savunma için 5 dakika süre verilmiş, başka bir milletvekili tarafından savunma gerçekleştirilmiştir.

(*) Milletvekillerinin fiyesi olduğu siyasi partiler veya parti grupları, disiplin cezalarının uygulandığı tarihteki durumunu göstermektedir.

(*) Milletvekillerinin üyesi olduğu siyasi partiler veya parti grupları, disiplin cezalarının uygulandığı tarihteki durumu göstermektedir.

2021 YILINDA YÜRÜTME ADINA GENEL KURUL'DA YAPILAN KONUŞMALAR

2021 YILINDA YÜRÜTME ADINA GENEL KURUL'DA YAPILAN KONUŞMALAR						
Mevzuat	Tarih	Yasama Dönemi/Yılı (Birleşim)	Konu	Söz Alan	Unvan	Süre
İçt. 59/2	16 Şubat 2021	27/4 (47. B.)	Pençe Kartal-2 Harekâtı ve Gara bölgesinde 13 vatandaşımızın hain terör örgütüne şehit edilmesi hakkında	Hulusi AKAR	Milli Savunma Bakanı	20 dakika
İçt. 59/2	16 Şubat 2021	27/4 (47. B.)	Pençe Kartal-2 Harekâtı ve Gara bölgesinde 13 vatandaşımızın hain terör örgütüne şehit edilmesi hakkında	Süleyman SOYLU	İçişleri Bakanı	20 dakika
İçt. 59/2	18 Mayıs 2021	27/4 (81. B.)	İsrail'in Kudüs'e saldırıları ve Filistin'deki gelişmeler konusunda	Mevlüt ÇAVUŞOĞLU	Dışişleri Bakanı	20 dakika
Anayasa 104/3	1 Ekim 2021	27/5 (1. B.)	Türkiye Büyük Millet Meclisi Yasama Yılı açılış konuşması	Recep Tayyip ERDOĞAN	Cumhurbaşkanı	48 dakika 30 saniye

* Bütçe ve kesinleşen kanun tekliflerinin görüşmeleri kapsamında olan söz istemleri dâhil edilmemiştir.
Derleyen: E. Durukan ÇELİK (Yasama Uzman Yardımcısı - Kanun ve Karar Sicil Bürosu)

2021 YILINDA TBMM BAŞKANLIĞINA SUNULAN YASAMA DOKUNULMAZLIĞININ KALDIRILMASINA İLİŞKİN DOSYALAR

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
1	3/1511	Bursa	Mustafa Hidayet Vahapoğlu	MHP
2	3/1512	Ankara	Yaşar Yıldırım	MHP
3	3/1513	İstanbul	Mehmet Bekaroğlu	CHP
4	3/1514	Ağrı	Dirayet Dilan Taşdemir	HDP
5	3/1516	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
6	3/1520	Diyarbakır	Garo Paylan	HDP
7	3/1521	Mersin	Fatma Kurtulan	HDP
8	3/1522	Hakkâri	Sait Dede	HDP
9	3/1523	İzmir	Serpil Kemalbay Pekgözegü	HDP
10	3/1524	Siirt	Meral Danış Beştaş	HDP
11	3/1525	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
12	3/1526	İstanbul	Hüda Kaya	HDP
13	3/1527	İstanbul	Hakkı Saruhan Oluç	HDP
14	3/1528	Batman	Ayşe Acar Başaran	HDP
15	3/1529	Siirt	Meral Danış Beştaş	HDP
16	3/1530	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
17	3/1531	İstanbul	Pervin Buldan	HDP
18	3/1532	Ağrı	Dirayet Dilan Taşdemir	HDP
19	3/1533	Mardin	Pero Dundar	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
20	3/1534	Ordu	Cemal Enginyurt	DP
21	3/1535	İstanbul	Oya Ersoy	HDP
22	3/1536	Tekirdağ	Candan Yüceer	CHP
23	3/1537	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
24	3/1538	Niğde	Ömer Fethi Gürer	CHP
25	3/1539	İstanbul	Züleyha Gülüm	HDP
26	3/1540	Diyarbakır	Hişyar Özsoy	HDP
27	3/1541	Mardin	Pero Dundar	HDP
28	3/1542	Batman	Ayşe Acar Başaran	HDP
29	3/1543	Diyarbakır	Garo Paylan	HDP
30	3/1544	İstanbul	Pervin Buldan	HDP
31	3/1545	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP
32	3/1546	Batman	Feleknas Uca	HDP
33	3/1547	Mersin	Ali Mahir Başarır	CHP
34	3/1548	Siirt	Sıdık Taş	HDP
35	3/1549	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
36	3/1550	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
37	3/1551	Van	Sezai Temelli	HDP
38	3/1552	Van	Sezai Temelli	HDP
39	3/1555	Mersin	Fatma Kurtulan	HDP
40	3/1556	Batman	Feleknas Uca	HDP
41	3/1557	Diyarbakır	İmam Taşçier	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
42	3/1558	İzmir	Murat Çepni	HDP
43	3/1559	Batman	Feleknas Uca	HDP
44	3/1560	İstanbul	Kadri Enis Berberoğlu	CHP
45	3/1561	Hatay	Lütfi Kaşıkçı	MHP
46	3/1562	Muğla	Mehmet Yavuz Demir	AK Parti
47	3/1563	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
48	3/1564	Batman	Feleknas Uca	HDP
49	3/1566	Ankara	Servet Ünsal	CHP
50	3/1568	Mersin	Fatma Kurtulan	HDP
51	3/1572	Van	Sezai Temelli	HDP
52	3/1573	Van	Sezai Temelli	HDP
53	3/1574	Diyarbakır	Semra Güzel	HDP
54	3/1575	Van	Muazzez Orhan Işık	HDP
55	3/1576	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
56	3/1577	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP
57	3/1578	İstanbul	Hakkı Saruhan Oluç	HDP
58	3/1579	Batman	Ayşe Acar Başaran	HDP
59	3/1580	Diyarbakır	Remziye Tosun	HDP
60	3/1581	Şanlıurfa	Nimetullah Erdoğmuş	HDP
61	3/1582	Diyarbakır	Semra Güzel	HDP
62	3/1583	Iğdır	Habip Eksik	HDP
63	3/1584	Muş	Gülüstan Kılıç Koçyiğit	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
64	3/1585	Diyarbakır	Remziye Tosun	HDP
65	3/1586	İzmir	Kemal Kılıçdaroğlu	CHP
66	3/1587	İstanbul	Oğuz Kaan Salıcı	CHP
67	3/1588	Çanakkale	Muharrem Erkek	CHP
68	3/1589	İstanbul	Yunus Emre	CHP
69	3/1590	Malatya	Veli Ağbaba	CHP
70	3/1591	İstanbul	Fethi Açıkel	CHP
71	3/1592	Tekirdağ	Faik Öztrak	CHP
72	3/1593	İzmir	Ahmet Tuncay Özkan	CHP
73	3/1594	Batman	Ayşe Acar Başaran	HDP
74	3/1595	Antalya	Kemal Bülbül	HDP
75	3/1597	Bursa	Orhan Sarıbal	CHP
76	3/1598	Bursa	Lale Karabıyık	CHP
77	3/1599	İstanbul	Ahmet Ünal Çeviköz	CHP
78	3/1600	Ankara	Bülent Kuşoğlu	CHP
79	3/1601	Ordu	Seyit Torun	CHP
80	3/1602	İstanbul	Onursal Adıgüzel	CHP
81	3/1603	Denizli	Gülizar Biçer Karaca	CHP
82	3/1604	Ankara	Yıldırım Kaya	CHP
83	3/1605	İstanbul	Gamze Akkuş İlgezdi	CHP
84	3/1606	İzmir	Murat Çepni	HDP
85	3/1607	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
86	3/1608	Adana	Tulay Hatımoğulları Oruç	HDP
87	3/1609	Van	Sezai Temelli	HDP
88	3/1610	İstanbul	Hüda Kaya	HDP
89	3/1611	Diyarbakır	Semra Güzel	HDP
90	3/1612	Van	Murat Sarısaç	HDP
91	3/1613	İstanbul	Hakkı Saruhan Oluç	HDP
92	3/1614	Batman	Feleknaş Uca	HDP
93	3/1615	Diyarbakır	Semra Güzel	HDP
94	3/1616	Mardin	Pero Dundar	HDP
95	3/1617	Van	Sezai Temelli	HDP
96	3/1618	İstanbul	Aykut Erdoğan	CHP
97	3/1624	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
98	3/1625	Şanlıurfa	Ömer Öcalan	HDP
99	3/1626	Antalya	Kemal Bülbül	HDP
100	3/1628	Batman	Necdet İpekyüz	HDP
101	3/1629	Muş	Mensur Işık	BAĞIMSIZ
102	3/1630	İzmir	Serpil Kemalbay Pekgözegü	HDP
103	3/1631	Van	Muazzez Orhan Işık	HDP
104	3/1632	Hakkâri	Sait Dede	HDP
105	3/1633	Bitlis	Mahmut Celadet Gaydalı	HDP
106	3/1634	Adana	Kemal Peköz	HDP
107	3/1635	Gaziantep	Mahmut Toğrul	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
108	3/1636	Bingöl	Erdal Aydemir	HDP
109	3/1637	Diyarbakır	Remziye Tosun	HDP
110	3/1638	Muş	Şevin Coşkun	HDP
111	3/1642	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
112	3/1643	İzmir	Serpil Kemalbay Pekgözegü	HDP
113	3/1644	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
114	3/1645	İzmir	Murat Çepni	HDP
115	3/1646	Iğdır	Habip Eksik	HDP
116	3/1647	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
117	3/1648	Van	Sezai Temelli	HDP
118	3/1649	Ordu	Cemal Enginyurt	DP
119	3/1650	İstanbul	Hakkı Saruhan Oluç	HDP
120	3/1651	Şanlıurfa	Nusrettin Maçın	HDP
121	3/1652	Hatay	Barış Atay Mengüllüoğlu	TİP
122	3/1653	Diyarbakır	İmam Taşçier	HDP
123	3/1654	İzmir	Kemal Kılıçdaroğlu	CHP
124	3/1655	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
125	3/1656	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP
126	3/1657	İstanbul	Zeynel Özen	HDP
127	3/1658	Şırnak	Nuran İmir	HDP
128	3/1659	Muş	Mensur Işık	BAĞIMSIZ
129	3/1660	Batman	Ayşe Acar Başaran	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
130	3/1661	Muş	Şevin Coşkun	HDP
131	3/1662	İstanbul	Ahmet Çelik	İYİ Parti
132	3/1663	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
133	3/1664	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP
134	3/1684	İstanbul	Özgür Karabat	CHP
135	3/1685	Bitlis	Vahit Kiler	AK Parti
136	3/1686	Bursa	İsmet Büyükataman	MHP
137	3/1691	İstanbul	Hüda Kaya	HDP
138	3/1692	Siirt	Meral Danış Beştaş	HDP
139	3/1693	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
140	3/1694	Diyarbakır	Garo Paylan	HDP
141	3/1699	Diyarbakır	Garo Paylan	HDP
142	3/1700	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
143	3/1701	İstanbul	Ahmet Şık	TİP
144	3/1702	Mersin	Ali Mahir Başarır	CHP
145	3/1708	Çanakkale	Muharrem Erkek	CHP
146	3/1710	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
147	3/1711	Batman	Ayşe Acar Başaran	HDP
148	3/1712	Batman	Mehmet Ruştü Tiryaki	HDP
149	3/1713	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP
150	3/1714	Van	Murat Sarsaç	HDP
151	3/1715	Şırnak	Nuran İmir	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
152	3/1716	Şırnak	Hasan Özgüneş	HDP
153	3/1717	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
154	3/1718	Şırnak	Nuran İmir	HDP
155	3/1719	Mardin	Ebrü Günay	HDP
156	3/1720	Antalya	Kemal Bülbül	HDP
157	3/1721	Şırnak	Hasan Özgüneş	HDP
158	3/1722	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
159	3/1723	Ağrı	Dirayet Dilan Taşdemir	HDP
160	3/1724	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
161	3/1725	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
162	3/1726	Muş	Şevin Coşkun	HDP
163	3/1727	Gaziantep	Mahmut Toğrul	HDP
164	3/1728	Hakkâri	Sait Dede	HDP
165	3/1730	Diyarbakır	Remziye Tosun	HDP
166	3/1731	Şırnak	Nuran İmir	HDP
167	3/1732	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
168	3/1733	Siirt	Sıdık Taş	HDP
169	3/1734	Kocaeli	Lütfü Türkan	İYİ Parti
170	3/1735	Adana	Kemal Peköz	HDP
171	3/1736	İstanbul	Aykut Erdoğan	CHP
172	3/1737	Mersin	Fatma Kurtulan	HDP
173	3/1738	Mardin	Pero Dundar	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
174	3/1739	Manisa	Özgür Özel	CHP
175	3/1744	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
176	3/1745	İstanbul	Pervin Buldan	HDP
177	3/1746	Van	Murat Sarısaç	HDP
178	3/1747	İstanbul	Pervin Buldan	HDP
179	3/1748	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
180	3/1749	Tunceli	Alican Önlü	HDP
181	3/1750	Şanlıurfa	Ömer Öcalan	HDP
182	3/1751	Diyarbakır	Remziye Tosun	HDP
183	3/1752	Van	Sezai Temelli	HDP
184	3/1753	Diyarbakır	Dersim Dağ	HDP
185	3/1754	Van	Murat Sarısaç	HDP
186	3/1755	Van	Murat Sarısaç	HDP
187	3/1756	Diyarbakır	İmam Taşçier	HDP
188	3/1757	Batman	Feleknas Uca	HDP
189	3/1758	Mersin	Fatma Kurtulan	HDP
190	3/1759	Siirt	Sıdık Taş	HDP
191	3/1763	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
192	3/1764	Kocaeli	Ömer Faruk Gergerlioğlu	HDP
193	3/1765	Siirt	Meral Danış Beştaş	HDP
194	3/1766	Ağrı	Dirayet Dilan Taşdemir	HDP
195	3/1767	Van	Tayip Temel	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
196	3/1768	Van	Muazzez Orhan Işık	HDP
197	3/1769	Muş	Mensur Işık	BAĞIMSIZ
198	3/1770	Muş	Mensur Işık	BAĞIMSIZ
199	3/1771	Ağrı	Dirayet Dilan Taşdemir	HDP
200	3/1772	Van	Murat Sarısaç	HDP
201	3/1773	Tunceli	Alican Önlü	HDP
202	3/1774	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
203	3/1775	Muş	Gülüstan Kılıç Koçyiğit	HDP
204	3/1776	Hakkâri	Sait Dede	HDP
205	3/1777	Van	Sezai Temelli	HDP
206	3/1783	Iğdır	Habip Eksik	HDP
207	3/1784	İstanbul	Dilşat Canbaz Kaya	HDP
208	3/1785	Siirt	Meral Danış Beştaş	HDP
209	3/1786	Diyarbakır	Semra Güzel	HDP
210	3/1787	İstanbul	Hakkı Saruhan Oluç	HDP
211	3/1788	Van	Murat Sarısaç	HDP
212	3/1789	Van	Tayip Temel	HDP
213	3/1790	Van	Sezai Temelli	HDP
214	3/1791	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
215	3/1792	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP
216	3/1793	Şırnak	Nuran İmir	HDP
217	3/1794	Muş	Mensur Işık	BAĞIMSIZ

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
218	3/1795	Muş	Şevin Coşkun	HDP
219	3/1796	İstanbul	Mustafa Sezgin Tanrikulu	CHP
220	3/1797	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
221	3/1798	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
222	3/1799	İzmir	Murat Çepni	HDP
223	3/1800	Ağrı	Dirayet Dilan Taşdemir	HDP
224	3/1801	Şırnak	Nuran İmir	HDP
225	3/1802	Van	Muazzez Orhan Işık	HDP
226	3/1803	Van	Tayip Temel	HDP
227	3/1804	Van	Murat Sarısaç	HDP
228	3/1805	Hatay	Barış Atay Mengüllüoğlu	TİP
229	3/1806	Şırnak	Hüseyin Kaçmaz	HDP
230	3/1807	Van	Murat Sarısaç	HDP
231	3/1808	İstanbul	Pervin Buldan	HDP
232	3/1809	Van	Tayip Temel	HDP
233	3/1810	İstanbul	Pervin Buldan	HDP
234	3/1811	Diyarbakır	İmam Taşçier	HDP
235	3/1812	İstanbul	Oya Ersoy	HDP
236	3/1813	İstanbul	Hüda Kaya	HDP
237	3/1814	Siirt	Meral Danış Beştaş	HDP
238	3/1815	Ağrı	Berdan Öztürk	HDP
239	3/1816	Diyarbakır	Garo Paylan	HDP

Sıra No	Esas Numarası	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Üyesi Olduğu Parti/Grup
240	3/1817	Batman	Necdet İpekyüz	HDP
241	3/1818	Van	Sezai Temelli	HDP
242	3/1819	Şanlıurfa	Ayşe Sürücü	HDP
243	3/1820	Adana	Tulay Hatımoğulları Oruç	HDP
244	3/1821	Ağrı	Abdullah Koç	HDP
245	3/1822	Diyarbakır	Salihe Aydeniz	DBP

2021 YILINDA BOŞALAN ÜYELİKLER

Sıra No	Seçim Bölgesi	Adı Soyadı	Parti Grubu	Üyelik Bitiş Tarihi	Boşalma Nedeni
1	İstanbul	Mehmet MUŞ	AK Parti	21.04.2021	Anayasa'nın 106'ncı Maddesi Uyarınca Bakan Olarak Atanma
2	İstanbul	İsmet UÇMA	AK Parti	11.10.2021	Vefat
3	Kahramanmaraş	İmran KILIÇ	AK Parti	18.11.2021	Vefat

